

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Tractatvs Septmvs, Circa Sigllvm Septimvm. Sacramenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

TRACTATUS SEPTIMVS
LIBRI THEOLOGICÆ
MORALIS,

Sacramenta.

Vbi materiæ de Sacramentis in genere,
& in specie, de indulgentiisque
discutiuntur.

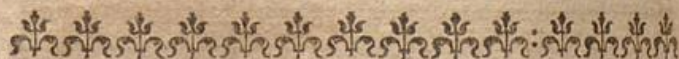

XPRIMO *placita præcipuè*
Suarij, Coninch, Toleti,
Henriquez, Cardinalis de
Lugo, Castro Palao, Filliu-
cij, Laymani, mei Doctissimi Magi-
stri Francisci de Lugo.

AAa 2

EXA

EXAMEN PRIMVM

Circa materiam de Sacramentis in genere.

CAPVT PRIMVM.

De definitione Sacramenti, numero, ac necessitate Sacramentorum.

1. *Votnam ad rationem Sacramenti requiruntur?* Tria. Primò quidem vt sit signum sacrum, sensible, voluntarium, & permanens. Secundo, vt sacrae rei sit signum. Tertio, vt aliquam eo vten-
 conferat sanctitatem. Porro vt sit nouae legis Sacramentũ duo insuper requiruntur, nempe vt conferat aliquam sanctificationem, quando recipitur, & vt illa vi Sacramenti conferatur.

2. *Quid igitur est noua legis Sacramentum?* Res sensibilis, quae ex Dei institutione sanctitatis & iustitiae tum significanda, tum efficiendae vim habet. Qua quidem efficienda particula, nouae legis Sacramenta ab antiquis maximè seceruntur: hæc enim ex opere operato gratiam conferunt, illa autem ex opere operantis, vno vel altero dumtaxat excepto.

3. *Sacramentorum noua legis numerum expone.* In felicissimo innocentiae statu Sacramenta non fuisse, vt fert probabilis Doctorum placitum. Profectò in lege naturae saltem pro infantibus fuit Sacramentum. In lege scripta Circuncisio, aliæque complura esse coeperunt. Donec in lege gratiae septem sapientissima Christi institutione perfecta sunt Baptismus, Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, Extrema-Vinctio, Ordo, Matrimonium. Cuius numeri congruitas ex corporeae vitæ cum spiritali comparatione desumpta est. Nascitur Baptismate homo, Confirmatione adolefcit, Eucharistia nutritur, Pœnitentia ab ægrotudinibus liberatur, Vinctio extrema à criminum expiatur reliquiis. Ordine ad Sacra peragenda instituitur, Matrimonio humanae speciei propagatae cuius congregatione Ecclesia resultat.

4. *An sint Sacramenta ad salutem necessaria?* Non sunt absolute, & ex natura rei necessaria ad salutem, quia Deus potuisset alia media ad nostram salutem instituire. Supposita tamen Christi institutione sunt necessaria saltem aliqua necessitate medijs, & similiter necessitate præcepti.

CAP.

CAPVT II.

De causa efficienti, ac finali, materia ac forma
Sacramentorum.

5. **C**ausam efficientem Sacramentorum assigna. Principalis efficiens causa vnus est Deus; instrumentalis coniuncta humanitas Christi, separata autem ipse minister, qui virtute Christi Sacramentum conficit.

6. *Quare Sacramenta instituta?* Ad hominis iustificationem solius. Congruè quidem ad id huiusmodi assumpra sunt media, quæ & diuinam misericordiam, iustitiam, sapientiam, & potestatem maximè decerent: & homini tum ad eruditionem, humiliationem, exercitationemque prodesse possent tum illum velut errantem, & vagum sub vnico Christianæ Religionis signo reducerent. *retinerent*

7. *Num Sacramentorum nostrorum dignitatem valebis exponere?* Minimè planè. Tanta enim eorum dignitas, vt si cum antiquis conferantur, iis & magnitudine utilitatis, & virtutis efficacitate, & vsus facilitate, & numeri paucitate præcellant. Si verò inter sese conferantur, de fide quidem est, ea paria non esse, cum Eucharistia simpliciter omnium sit præstantissima: licet Baptismo vni, atque Pœnitentiæ post culpam admittam, sola spectata necessitate, primatum iure concedat.

8. *Quanam materia ac forma Sacramentorum?* Constant quasi materia rebus, ac veluti forma verbis. Remota quidem materia in omnibus res aliqua naturalis est, v.g. in Baptismo aqua, &c. proxima ferè semper actio quædam est, aut passio, quæ remotam magis actuat, & ad subiectum vna cum forma determinat, v.g. ablutio in Baptismo. Vtraque à Christo determinata est, vnde non licet immutare. Forma verò Sacramentorum verba sunt, v.g. in Baptismo illa, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, &c.* Profectò si in forma sensus varietur, nihil fiet; quod si seruetur, admitti poterit aliqua mutatio, etiam si minister ritum aliquem intentet inducere, modo illum ita non exprimat, & verborum sensus ambiguus reddatur. *aliorum*

CAPVT III.

De Ministro, & suscipiente.

§. 1.
Minister
Sacra-
menti.

9. **Q**uamvisnam Sacramentorum Minister? Vnus homo, non quicumque, sed qui ritè in Ecclesia sit initiatus, Baptismo, ac Matrimonio duntaxat exceptis.

10. *An Ministri intentio sit necessaria?* Porrò intentio ac voluntas faciendi, quod Christus instituit, omnino ad Sacramentum perficiendum est necessaria. *Quanam intentio?* Actualis est optima sed non necessaria: virtualis sufficit, & necessariò requiritur, nam habitualis insufficientis est.

11. *Obest aut infidelitas, aut malitia ministri Sacramenti?* Minimè, modò cetera requisita non desint; quia diuinà Christi virtute operatur.

12. *Quanam Ministro obseruanda sunt ex præcepto?* Quatuor, Primò, vt debita adsit potestas tum Sacramentum conficiendi, tum confectum licitè ministrandi, siue quia nulla sit censura prohibitus, siue quia conuenientem obtineat iurisdictionem. Secundò, vt consuetas Sacramentorum materias & formas in vsu retineat; alioquin si aut aliquid in eis ad substantiam pertinens immuet, aut materiam, quam Ecclesia præscripsit, non obseruet, lethale peccatum admittit. Tertio, vt se ad gratiam per actionem pareat vt minimum, quam tamen ipse contritionem existimet; alioquin si et officio Sacramentum ministrat, illud conficiendo, se gratiam in culpa esse deprehendens, mortaliter peccat; non ita qui in necessitate Sacramentum confert. Quartò denique, vt eas in Sacramento ministrando cæremonias ac ritus obseruet quos Ecclesia Spiritu sancto edocta præscripsit.

§. 2.
Suscep-
tor Sa-
cramen-

13. *Quanam capax suscipiendi Sacramenta?* Solus homo hac in vita degens.

14. *Quanam ei obseruanda?* Duo præcipuè. Primum, vt Sacramenta aliquando suscipiat, siue quia aliquod eorum absolute necessarium sit, siue quia ob vrgentem aliquam temptationem, aut circumstantiam, ad ea confugere sit necessum. Secundum verò, vt tam ex parte Sacramenti omnia illa exhibeat, quæ & ad substantiam ipsius, & ad conuenientem ei præcepto modum requiruntur, v. gr. intentio debita, capacitas, & concursus actiuus, vbi ille necessarius est: quàm ex parte dispositionis ita paratus accedat, vt saltem Igra-

tiam iustificantem, quæ principalis effectus est, recipere possit.

15. *Num possit ab omnibus Ministris Sacramenta petere?* Ab eo non debet petere, qui siue validè, siue licitè dare non possit. Neque ab eo, quem certò nouit in peccato daturum, nisi fortè aut seruandi præcepti necessitas, aut alterius ministri defectus excuset. Absolutè tamen petere, vel accipere Sacramentum ab eo, qui cum possit dignè dare, ex malitia tantùm sua dignus non est ad ministrandum, nullum iudico esse peccatum, quia ab eo actu potest per se eiusmodi separari malitia.

CAPVT IV.

De Sacramentorum effectibus.

16. *Quinam præcipuus Sacramentorum effectus?* Primus quidem est gratia eaque iustificans, quam ex opere operato ab omnibus Sacramentis effici de fide est. Illam virtutes ac dona consequuntur. Præter hanc vnumquodque suam specialiter efficit, quam sola quadam ratione à communi illa distinctam esse reor. Vtramque quidem secundùm propriam quisque mensuram, & dispositionem accipit, non diuino solo beneplacito, aut merito, seu impetratione ministri. Profectò prior semper confertur, obicem non ponenti in ipsomet receptionis momento: posterior verò quando ea gratia opus erit ad actiones ab eo Sacramento dependentes. Illam porrò Sacramenta tanquam separata instrumenta perficiunt, & probabile quidem est ad modum causæ physicae, probabilius autem ad modum causæ moralis.

17. *Alterum minus principalem effectum Sacramentorum assigna.* Character est, qualitas videlicet supernaturalis, & spiritalis, in animæ substantialia per habitus modum impressa, cuius munus est aptum reddere ad diuinum cultum, configurare nos Christo, & à cæteris siue infidelibus in Baptismo, siue trepidis ob persecutionem in Confirmatione, siue à secularibus in Ordine, quasi facto quodam signo, notatè distinguere.

18. *Propria characteris quanam?* Primò, vt deleri nunquam possit, cum semel est habitus, & si vnum Christum excipias, in cæteris omnibus noui Testamenti patribus vna cum ipsius sanctissima Matre, iure optimo ponitur. Secundò, vt

744 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
animam Deo, veluti quoddam templum, reddat sacram. Ter-
tium, ut homo vi illius in ius, & potestatem Dei specialissimè
transferatur. Quartum, ut per eum Christo, eiusque membris
similis fiat. Quintum denique, & ad alia Sacramenta vel reci-
pienda, vel administranda disponat.

CAPITULUM V.

*Praxis circa materiam de Sacramentis in genere ex
Societatis IESU Doctoribus.*

Hurt. 19. **D**ixisti tribus perfici Sacramentum, materia, forma, & intentione ministri: rogo, an requirant Sacramenta intentionem? Præter Eucharistiam omnia Sacramenta requirunt intentionem in suspiciente adulto. *Gasp. Hurtado de Sacram. in gen. d. 4. diff. ...*

Regin. 20. *Requiriturne actualis in ministro intentio?* Triplicem scio esse posse intentionem actualem, virtualem, & habitua-
lem. Actualis est, quando actu cogito, & intendo agere, quod ago. Virtualis, cum fuit mihi talis intentio, sed postea ab-
que retractatione cessavit, manente adhuc opere, vel effectu ipsius intentionis, à qua ortum habuit, vel cum ea immediatè, vel mediatè connexum est. Habitualis, cum aliquando habui intentionem aliquid faciendi, quam nunquam retractavi: sed nec in se, nec in alio perseverat, quod habeat cum illa connexionem. Porro *Reginaldus tom. 2. lib. 2.6. cap. 3. n. 3.* docet, sufficere in ministro intentionem virtualem in alia intentione suapte natura, vel ex Ecclesie intentione implici-
tam. v. gr. intentio celebrandi, quæ includitur in intentione induendi vestes Sacerdotales iuxta morem Ecclesie; quia ob similem connexionem intentio vouendi castitatem in intentione suscipiendi subdiaconatum includitur; ex institutione enim Ecclesie connexa sunt, & qui vult vnum, velle etiam aliud censetur. At *Henriquez lib. 1. cap. 10. num. 2.* existimavit, ad conficienda Sacramenta quæcumque non aliam intentionem esse necessariam ab ea, qua quis sacros suscepit Ordines, ut sacerdos fieret, & Christi minister euaderet. Profectò cum communi Doctorum assero, nec actualem intentionem requiri, nec habitua-
lem sufficere; sed requiri, & sufficere virtualem.

Henriq. 21. *Quanam autem intentio requiritur in suspiciente?* Sufficit

Examen I. De Sacramentis in genere. 745

facit intentio generalis, quam omnis Christicola habet catholice viuens, vt sibi Sacramenta conferatur, quandoque indiguerit. v. gr. huiusmodi consensum Ecclesia in moribundo praesumit, dum Extremam ei licet non petitam exhibet Vnctionem. *Hurtado d. 4. diffic. 14.*

Hurtad.

22. Scio in ministro omnia Sacramenta gratiam requirere, vt licite efficiantur: requiro, quid in necessitate, dum Parochus existens in mortali vocatur ad agrum morientem festinanter, qui moraliter videtur disponi non posse per confessionem, aut contritionem? *Card. de Lugo de Sacram. d. 8. sect. 9. num. 151.* Lugo. talem ministrum ab obligatione dispositionis excusat; quia necessitas proximi, in cuius subsidium Sacramenta sunt instituta, praecipuo de ministrandis illis in gratia, praeponderat.

23. Conferunt ne omnia Sacramenta primam gratiam? Baptismus & poenitentia ex sua institutione conferunt gratiam primam, id est, eam, quae nullam aliam supponit in subiecto; reliqua vero Sacramenta ad augendam gratiam sunt instituta, & supponunt suscipientem in gratia constitutum, nec conferunt primam gratiam primario & per se, per accidens autem conferre posse, Doctores affirmant. *Hurtado d. 3. Hurt. diffic. 4.*

24. Accipit quis aliquod Sacramentum cum fictione, v. gr. quando intentio deficit: sublata ne illa fictione, & mutata voluntate, recipit effectum? Minimè; culpa graui omnia vitiantur, (de Baptismo autem suo loco dicendum.) Secus quidem de eo, qui recipit Poenitentiae Sacramentum praetermissa inculpabiliter attritione: sublata enim fictione, id est attritione posita consequitur Sacramenti effectum, & gratiam respondentem Sacramento praeterito. Sic *Coninch. Tan. Sum.* Conin.

duplex
debita

vri

Conin.

25. Sunt ne publico peccatori indignè petenti administranda Sacramenta? Minimè. Secus dicendum de peccatore occulto publicè petenti, & qui sine scandalo, & infamia repelli non possit. Profectò nomine publici peccatoris intellige Histrionem, qui comedias turpes turpiter repraesentat; aut usurarium publicum & notorium. Fateor posse Sacerdotem publico peccatori ob metum Sacramenta administrare; affirmoque non posse huiusmodi peccatori hostiam non consecratam exhibere, ne ad idololatriam materialis barathrum alliciat. Ex eodem *Coninch.* Conin.

Conin.

26. Num fides sit necessaria in Sacramentorum ministerio? Respondeo ex *Buseo* necessarium non esse, primò quia sic est in Concil. Nicæno I. definitum. Deinde quia minister nihil in Sacramento agit nisi virtute diuina.

Buseo.

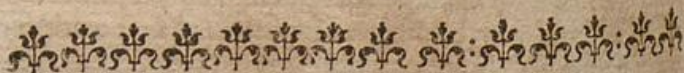

Suar. 27. *Existit quis in mortali; necessum baptizare, aut aliud Sacramentum ministrare: quidnam ei præstandum?* Ex Suario respondeo ad ministrandum Sacramentum, quod simul efficitur, contritionem requiri, nisi quis baptizet in necessitate sine solemnitate, aut Matrimonio, ut parochus assistat. Contritionem dixerò saltem secundum conatum & inculpabilem hominis opinionem.

Tolet. 28. *Si cognosco Ministrum esse excommunicatum, possumne ab ipso Sacramenta accipere?* Cum Toletio, Suario, & Valentia respondeo Sacramentum accipiendum à Pastore etiam si sciam quous esse irregularem, aut suspensum, aut excommunicatum, modò denunciatus non sit aut notorius Clerici percussor. Illum verò subito perenti ministrando peccare si per ipsum stet: at si non stat per ipsum quòminus absoluitur, aut aliter subito satisfacere nequeat, non delinquere.

Tolet. 29. *Quid in mortis articulo?* Licet tunc accipere Baptismum, & pœnitentiam à nominatim excommunicato, etiam ab hæretico. Ex Toletio, qui quidem adiicit, quous tempore licere accipere Sacramenta ab eo, qui non est denunciatus excommunicatus, aut notorius Clerici percussor, si non potest commodè ab alio habere & tuæ necessitati aut spirituali utilitati providere.

Sanch. 30. *Peccant ne contrahentes Matrimonium in peccato mortali?* Multos ob ignorantiam excusari Sanchez affirmat, quia non sunt ministri consecrati.

EXAMEN II.

Circa materiam de Baptismo.

CAPVT PRIMVM.

De Baptismi definitione, institutione, proprietatibus ac ritu.

§. I.
Baptis-
mus tri-
plex.

I.

Vid Baptismus? Sacramentum consistens in ablutione corporis exteriori sub præscripta verborum forma à Christo instituta ad regenerationem spiritualem. Institutus planè Baptismus, quando Christus à Ioanne fuit in Iordane dilutus. Necessarius quidem

quidem non solum necessitate medij, verum necessitate præcepti; quia sine Baptismo in re, vel in voto, non potest salus obtineri.

2. *Quotuplex Baptismus?* Triplex, Flaminis quidem, sanguinis, & fluminis, Baptismus Flaminis est pœnitentia, seu dolor perfectus de peccatis ob Dei amorem. Baptismus sanguinis est Martyrium, sic dictum, quod effectus efficiat Baptismi, & illius vices aliquando gerat. Porro Martyrium est passio seu cruciatus lethalis susceptus pro Christi fide, aut pro vera virtute. Conditiones ad Martyrium requisitæ sunt, ut in adultis adsit voluntas suscipiendi simul cum attritione supernaturali, si adultus peccato mortali illigetur. Deinde qui patitur, pati debet ob fidei Catholicæ conseruationem, vel castitatis, vel immunitatis Ecclesiæ, vel alterius veræ, virtutis. Præterea necessaria est passio seu cruciatus lethalis in odium Christi, vel in contemptum fidei illatus. Conferret equidem Martyrium gratiam ex opere operato, tribuitque omnis culpæ & pœnæ remissionem. Baptismus fluminis est verus & proprius Baptismus, verumque ac proprium Sacramentum.

3. *Quo differt Baptismus fluminis à reliquis?* A Baptismo flaminis in eo potissimum differt, quod ille tantum ex opere operantis gratiam conferat; at noster ex opere operato. A Baptismo sanguinis verò, quod tantum ex priuilegio conferat, cum noster ex iure ordinario institutionis Christi. Quod si dignitate cum his conferatur, diuersa quidem ratione vnus alterum excellit; at in ratione Sacramenti, vel medij necessarij Baptismus cæteris longè præstat. Denique Ioannis Baptismus nec Sacramentum fuit, nec habuit vim gratiam conferendi ex opere operato, nec vllum characterem impressit; sed fuit tantum præparatio quadam de consilio ad Christi Baptismum, qui multiplici nomine illum superabat.

4. *Proprietates, seu ritum Baptismi exprimas precor.* Ali-
quas cæremonias optimo quidem iure tum ad instructionem
nostram, tum ad Sacramenti significationem, efficaciam, ac
reuerentiam Catholica Ecclesia præscripsit. Profectò ante-
quam eo quis initietur, quasi sub Christi, vexillo depugna-
turus, sua primò dat nomina. Deinde examinatur, abrenun-
ciat operibus Satanae, fidem profitetur, tum à Sacerdote
signo Crucis, exorcismo, exsufflatione, manuum impositione,
vntione munitur. Denique lingua sale, nares, & aures salua
tanguntur, totique corpori indicitur abstinentia. Cum verò
sacro

§. 2.
Ritus
Baptis-
mi.

748 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
 sacro mysterio imbuitur, primò nomen imponitur, eique sus-
 ceptor datur, tum aqua consecratur, ad extremum illa per-
 funditur. Demum post illam datur osculum pacis, Christum
 inungitur, cereum gestat accensum, candidam vestem in-
 duit, & lac vna cum melle delibat. Atque hæc quidem adul-
 tis. Infantibus autem illa tantùm adhibentur, quæ per æta-
 tem licent; præcipuè verò susceptor qui nouo Tridentini iure
 vnus tantùm, vel vna, vel ad summum vnus & vna esse po-
 runt. Hic spiritualem cognationem cum baptizato, quemad-
 modum ac baptizans cum patre, & ipsius matre duntaxat
 contrahit, omni alia fraternitate sublata.

CAPVT II.

De materia & forma Baptismi.

§. I. 5. *Quanam Baptismi materia remota?* Aqua est naturalis,
 Materia eaque vera, non quæ ab arte proficiscitur: & simplex,
 Baptis- non autem ita cum alio liquore permixta, vt aqua: denomi-
 mi. natio pereat. Deinde elementalís, & quæ appelleretur vsualis
 ab eo, quod apta sit vsui ablutionis,

6. *Quanam autem proxima materia?* Ipsa erit ablutio.
 esedt Physicus planè ac realis corporis abluendi contractus, tan-
 tus, quantum ad hoc vt quispiam dicatur ablutus, morale
 periti exigit iudicium; talis quidem esset, qui veram corpo-
 ris ipsius partem moraliter sufficientem attingat: siue con-
 tactus huiusmodi per asperisionem fiat, vt in necessitate: siue
 per infusionem, vt mos in aliquibus Prouinciis: siue per im-
 mersionem, vt olim.

§. 2. 7. *Quanam Baptismi forma?* Ego te baptizo in nomine
 Forma Patris, & Filij, & Spiritus sancti. In qua quidem si pronomen
 Baptis- solummodo demas, quo persona baptizantis exprimitur, ce-
 mi. tera omnino necessaria esse affirmo, quippe baptizandi imple-
 met actus, ille etiam qui baptizandus est, & expressa Trini-
 tatis inuocatio, quæ reliquis verbis, omiſſa duplici coniu-
 ctione, continetur, in forma Baptismi necessariò sunt expri-
 menda.

8. *An expressio Dei, aut Christi, aut Trinitatis sufficiat?*
 Profectò solius nominis Dei expressio, aut Christi sufficiens
 non est; neque solum expressio Trinitatis absque eo quod
 exprimatúr vnitas Dei comprehensa illa particula: in nomine.
 Quin

Quin etiam Trinitatis expressio sub aliis nominibus quam Patris, & Filij, & Spiritus sancti etsi speculatiue probabile sit satis fore ad valorem: practicè tamen nullo modo est vsurpanda, tum propter periculum, cui sese baptizans exponit, tum quia contra Christi institutionem ageret, & contra communem vsum & traditionem Ecclesiæ.

CAPVT III.

De Ministro Baptismi, eum suscipientibus, ipsiusque effectibus.

9. **Q**uam Minister Baptismi? Ex officio Sacerdos, isque §. I.
Minister
Baptis-
mi. Parochus, Diaconus solus ~~illius~~ commissione; vel in ipsius absentia, si necessitas exigat, potest etiam solemniter baptizare. Ceteri hominum, modò loqui, & abluere simul possint, in necessitate sufficiunt. Plures sanè si singuli per se & integrè vnum eundemque baptizent, verum conferunt Sacramentum.

10. **Q**uid sit vel actum ablutionis externum ita ut vnus materiam, alter verò formam apponat: vel intentionem ipsam inter se patiatur, ita ut vnus non habeat intentionem baptizandi sine alio? Nihil prorsus efficient.

11. **A**ssigna vberius Ministrum Baptismi ex præcepto, & ex necessitate. Minister ex præcepto solus est Pastor, in necessitate quilibet, eo tamen ordine seruato, ut ceteris præferatur Sacerdos, deinde Diaconus, tum Clericus, postea laicus, vltimo formina.

12. **H**unc ordinem peruertere est ne peccatum? Peruertere cum persona Pastoris aut Sacerdotis, lethale peccatum est, cum alijs minimè. Adde in necessitate etiam hæreticum, & paganum baptizare posse, modò habeat intentionem baptizandi. Num anima separata? Non, quia non est homo, nec humano more potest formam exprimere. Possit quidem Angelus ex speciali Dei dispensatione.

13. **Q**ui bis baptizat, cuiam pœna obnoxius est? Irregularis sit ipso facto, & ad superiores Ordines prohibetur ascendere, etiam si secretè deliquerit. Eadem sequitur pœna semel iterumque baptizatum, nisi fortè inculpabilis vtrumque siue facti, siue iuris excuset ignoratio.

14. **D**ixisti Baptismum necessarium esse ad salutem: exprime quomodo necessarius adultis, & paruulis? Omnibus absolutè

750 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
absolutè necessarius est: adultis quidem si re vera eius sus-
cipiendi copia desit, saltem in voto: infantibus etiam re ipsa,
si Martyrii priuilegium excludas. Huic necessitati, quæ est ex
medio, conformis est necessitas, ex vi præcepti, quo iure di-
uino omnes homines astringuntur, etiam infideles. Infantes
quidem ante rationis vsum non obligantur, sed eorum pa-
rentes, vt videlicet quando primum commodè possint, iis Ba-
ptismum procurent. Si filij Christianorum sunt, baptizari de-
bent ante rationis vsum, non ita si parentes infideles habeant,
& Baptismo resistant.

15. *Quid si serui sint? & mancipia Christianorum?* Eri-
licite possint Baptismo perfundi, non adest tamen obli-
gatio id faciendi: nisi fortè in extrema sint necessitate con-
stituri.

16. *Requiritur ne in baptizando assensus?* In adulto quide-
dem consentire necesse est, licet vi, metive eiusmodi as-
sensus extorqueatur. Porro in infantibus nulla exigitur
dispositio ob ætatem, nec ipsorum quidem parentum con-
sentiens voluntas infirmæ ætatis vicem supplens requi-
ta est.

§. 2. *Effectus Baptis-
mi.* 17. *Quinam Baptismi effectus?* Culpam omnem tam Ori-
ginalem, ob quam præcipuè institutus est, quàm actualem
abstergit. Pœnam etiam inde à Deo inflictam remittit. Jus-
tificantem gratiam, virtutes, & dona; quæ illam necessitan-
sequuntur, propriam item ad munera Christiani ritè obe-
da vnà cum caractere gratiam confert.

18. *Quanam in adultis dispositio requiritur?* Qui mor-
tale peccatum coniunctum habet cum originis culpa cum
attritione saltem peccatorum, eaque supernaturali acco-
dat, oportet; quia ea deficiente nullus gratiæ confurgit ef-
fectus.

19. *Quid si fidele Baptismum suscipiat, id est, non se cum
contritione, aut attritione preparare?* Elusmodi fictio, quæ
regulariter peccatum mortale est, vera contritione sublan-
vim Baptismi iam recepti quoad omnia consequetur. Neque
enim iterandus Baptismus vti Pœnitentia; quia Sacramenta
quæ Characterem imprimunt, non iterantur. Vnde quidquam
in pœnitentiæ fictione delinquitur, rursus iterata pœnitentia
expiatur; at fictio Baptismi non ipso iterato, sed contriti-
onis actu est abluenda.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Baptismo ex Societatis
I E S V Doctoribus.

20. **S**Cio, in necessitate quemlibet hominem etiam Paganum, §. 1. De Ba-
 dummodo habeat intentionem faciendi, quod facit Ec- De Ba-
 clesia, esse Baptismi ministrum: rogo igitur, num ideo quilibet ptismi
 homo, vel saltem obstetrix teneatur scire formam Baptismi Ministro
 saltem lingua vernacula? Docet Suarius in 3. p. tom. 3. d. 21. Suar.

sect. 5. consulendam esse piam sententiam D. Antonini p. 3.
 cap. 1. §. 4. teneri obstetricem. At ipse Suarius asserit nullum
 specialiter teneri; quia quamuis lex charitatis iubeat, vt po-
 sita pueri necessitate, quilibet illum baptizare teneatur: si po-
 test: non tamen iubet, vt vnusquisque sit paratus, & instru-
 ctus. Potest igitur obstetrix nescire formam Baptismi, quia
 rarissimè eueniet, vt urgente necessitate nemo adsit, vel ex-
 pectari possit præter obstetricem, qui infantem possit diluere.
 Sic Doctor. Cuius venia credidero obstetricem teneri, quia
 saepe partibus secretis adest, nec aliquis expectatur; prius
 enim femina, cuius fama periclitatur, permittet infantem
 sine Baptismo perire, quàm admittat alium ministrum præ-
 ter necessariam obstetricem aduocari.

21. **B**aptizandus ne rursus sub conditione infans ab ob-
 strice dilutus? In nostris Regionibus, vbi diligenter exami-
 nantur à viris doctis interrogatæ de verbis formæ, de quan-
 titate aquæ, & de parte corporis, in qua diluit infantem, haud
 iterum diluendus, sed omissæ solemnitates in Ecclesia sup-
 plenda. Quid si in necessitate à Pagano baptizaretur infans?
 Sub conditione existimo rursus diluendum ob defectus in-
 tentionis suspensionem, licet examinatus apud formam ex-
 pressisse, & materiam applicasse comperiat.

22. **P**estis occasione ceremonia Baptismi omissa sunt: quid-
 nam? Post pestilentiam suppleantur. Layman lib. 5. tract. 2. Laym.
 cap. 8. num. 9. Monet Possennus non esse mortale omis-
 sas ceremonias in Ecclesia non suppleri secluso con-
 temtu.

23. **S**eruandus ne ordo inter adstantes Baptismi ministros,
 casu necessitatis, qui ex officio non diluunt? Presente viro, non
 baptizet mulier; presente Ecclesiastico, laicus non diluat.
 Quo periculo diluet inferior? Docet Vasquez in 3. p. tom. 5. d. 147. Vasq.
 cap. 5.

Hurt.

cap. 5. esse mortale; quia est de iure diuino, & materia grauis quod magis aptus minus apto praefertur. *Hurtado Compl. de Bapt. a. 2. diff. 3.* putat, non esse mortale inueterere hunc ordinem inter inferiores Diacono. v. g. baptizare laicum praesente subdiacono: esse verò mortale, quod subdiaconus, vel inferior diluat Diacono praesente; quia hic ex iure diuino aliis sibi inferioribus praefertur, & ex vi sui Ordinis est

Granad.

aprior. Porro *Granado in 3. part. contr. 4. tract. 2. d. 2. num. 6.* existimat non esse mortale, si inferior praesente Superiore etiam Diacono diluat; quia cum nemo istorum sit ex officio minister, haud grauis inordinatio alium potius, quam alium ministrare. Porro Sacerdotem etiam excommunicatum cui-

Suar.

liber non Sacerdoti praefendum cenfeo, *Suarij* venia; quando enim pluribus conceditur facultas, seruandum inter ipsos ius commune, *la. assiduis, C. qui potiores.* Sacerdoti autem soli competit de iure communi munus baptizandi, ratione sub-

consecrationis.

Valent.

24. *Laiicus praesente, & non renuente Sacerdote, baptizans delinquit ne grauitur?* Non, contemptu secluso, *Valentini tom. 4. d. 4. q. 2. p. 1.* docuit.

Hurtad.

25. *Ministrum Baptismi unum fore scio: rogo tamen, an in necessitate possit à duobus conferri, uno nudo ablente, altero manibus orbatoproferente verba?* *Hurtado de Sacram. disp. diff. 6.* docet licere, addita conditione: *Si ita conferri potest* debere autem elapso periculo iterari Baptismum, addita altera conditione: *Si non es baptizatus;* quia in necessitate la-
tius est Baptismum dubium, & aliquo modo probabilem sal-
cipere: quam fortassè sine huiusmodi dilutione perire.

Suar.

26. *Extra casum necessitatis minister Baptismi est solus Pa- rochus, vel alius Sacerdos, imò Diaconus ex commissione Pa- rochi, vel Episcopi potest baptizare solemniter: rogo tamen, an Diaconus possit in necessitate solemniter diluere sine commissio-*

Conin.

ne? *Afferit Suarius in 3. p. tom. 3. d. 23. sect. 3.* Negat *Comin. de Sacram. quest. 67. a. 56. dub. 3. n. 27. ex c. Diaconus* vbi claret innuitur Diaconum sine commissione Sacerdotis non aliter diluere posse, quam laicum. Vtrumque probabile.

Granad.

27. *Num Monachus diluere possit?* In Canon. placuit 216. quest. 1. praecipitur ei, ne baptizet. Puta addendum, sine licentia Ordinarij. *Quoniam piaculo baptizaret solemniter* *Granadus in 3. part. contr. 4. tractat. 2. disp. 1. num. 3.* putat id non praecipit sub mortali, & aliquando sine veniali posse diluere.

28. *Requiritur ne, ministrum in gratia esse? Minister solemn-*

miter diluens ita planè. At in necessitate Clericus vel laicus baptizans in mortali non peccat lethaliter: quia non tenetur conformari se sanctitati Christi, & Ecclesiae, cum non se uti eius minister gerat. An hoc etiam in Sacerdote verum? Ita quidem; quia quamvis sit minister ex officio, in casu necessitatis non diluit ut minister ex officio: sed ut minister necessitatis, sicut laicus absque solemnitate. *Granado contr. 3. tract. 5. d. 5. num. 6. Scio Vasquez contrarium asseruisse in 3. p. d. 136. cap. 3. num. 30.*

29. Extra necessitatem Sacerdos baptizans in peccato mortali, mortaliter delinquit: rogo, an excommunicatione minori illigatus, licitè baptizare possit? Afferit *Vasquez in 3. part. tom. 4. Vasq. dub. 4. de excomm. num. 4.* delinquere mortaliter ob irreverentiam Sacramento irrogatam. *Suarus autem d. 24. sect. 2. n. 12. Suar. & Præpositus in 3. part. quest. 2. dub. 3. num. 16.* putant nullo modo peccare; quia excommunicatio minor non prohibet administrationem, sed tantum susceptionem Sacramentorum.

30. Dixisti intentionem in ministro requiri faciendi quod intendit Ecclesia: suppletur ne huiusmodi intentio in ministro iniquo, qui intendit occultè hominem irridere? Docet *Valentia Valent. tom. 4. d. 3. quest. 5. part. 3.* defectum intentionis ministri in parvulis suppleri à Deo per privilegium; in adultis verò per fidem, & devotionem susipientis, Deo etiam peculiariter concurrente. Non subscribo; quia Deum illum defectum suppleri, in nulla promissione fundatur. Alioqui autem de fide est intentionem ministri esse necessariam.

31. Obstetrix ex perversa intentione multos diluit inualidè: tenetur ne sese prodere Magistratui etiam capite plectenda? Affermat *Layman lib. 2. tract. 3. cap. 3. num. 3.* si aliter non potest huic malo succurrere, speculatiuè loquendo teneri; quia salus corporis ex charitatis lege plurimum animarum saluti postponenda.

32. Scio hominem, vel homines simul multos subiectum esse Baptismi: rogo, cum in casu necessitatis, vel in urgente mortis periculo multi simul baptizantur unica forma prolatione, sit unus Baptismus, an multi? Patat *Gaspar Hurtado de Bapt. Baptif. d. 2. diff. 4.* plures Baptismos: quia illa forma: Ego vos baptizo, æquivaleret his: Ego te baptizo, & ego te baptizo, &c. & sic est virtualiter plures.

33. Baptizari ne potest infans in utero matris? Respondet *Præpositus in 3. part. quest. 66. art. 2. dub. 3. num. 91.* posse, si aliquo modo minister valeat in puerum existentem in utero

754 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
aquam immittere; quia infans in eo statu est homo distinctus à matre sufficienter natus ex nihilo. Quid si ex hac dilutione secutura mors matris nimium viribus iam destituta praeuideatur? Debet (ait *Prepositus*) consentire; quia tenemur cum nostrae vitae discrimine proximi saluti succurrere, quando moraliter certum est nos posse, & cum eo alios perituros.

34. *Paganus quis Baptismum petijt, & postmodum delirus, aut somno premitur: potest ne baptizari?* Potest; quia procedens voluntas, de cuius retractatione non constat, sufficit.

Henric. Baptismus voluntarius dicatur. Vnde *Henriquez lib. 2. cap. 4. num. 4.* docet furiosos, & amentes, vel alio pacto usu rationis priuatos, in articulo mortis diluendos, si antea Baptismum petiisse constat. *Vndenam constare poterit petiisse?* Ex dicto vnus testis, etiam Pagani. *Dubitant audientes, num testis eorum dicat, vel an re vera asseruit, moribundum infidelem Baptismum postulasse.* Respondit *Henriquez lib. 2. cap. 74. num. 4.* Si in dubio fit coniectura, quod moribundus petierit Baptismum, dilui debere sub conditione.

35. *Ante usum rationis scio intentionem infantis parentis supplere: rogo, an infantes infidelium vasallorum, aut maiorum possent ipsis inuitis, prater mortis periculum baptizari.*

Azor. Negat *Azor tom. 1. lib. 8. cap. 25. quast. 10.* *Suarez in 3. part. tom. 3. d. 25. sect. 4.* putat, filios infidelium seruorum vendi posse, & sic à parentibus abstractos baptizari, etiam si in hunc finem alienentur; quia iam non sunt sub cura parentum cuius vices dominus exerit. *Layman lib. 5. tract. 7. cap. 6. num. 12.*

Suar. *tom. 3. d. 25. sect. 4.* putat, filios infidelium seruorum vendi posse, & sic à parentibus abstractos baptizari, etiam si in hunc finem alienentur; quia iam non sunt sub cura parentum cuius vices dominus exerit. *Layman lib. 5. tract. 7. cap. 6. num. 12.* existimat posse, etiam si peruersionis periculum timeatur quia ius naturale paternum non potest concedere, vt emendare non eurem in filio, id in quo pater errat; neque ius diuinum id concessisse constat, auctore *Vasquez in 3. part. tom. 3. d. 155. cap. 4. num. 50.* *Coninch.* affirmat non licere seculo mortis periculo. Omnia probabilia satis.

36. *An in dubio, si filius infidelis habeat usum rationis, possit inuitis parentibus, iuxta primam sententiam, baptizari.*

Azor. Negat *Azor.* Sed asseruero; quia in dubiis in fauorem fidei interpretatio gerenda.

S. 3. 37. *Materiam remotam Baptismi aquam elementalem (sicut De materia Ba- non succum herbarum, aut florum: an sit sufficiens materia aqua te. ia Ba- ex sale resoluto? Negat Coninch. de sac. quast. 66. art. 4. dub. 1. ptismi. num. 22.* quia putat diuersae speciei esse ab elementari. *Ac Coninch. Fern. Fernandez 3. part. cap. 2. §. 4. num. 5.* & alij asserunt. Addit elementarem ad id munus aquam esse quae fluit ex parietibus.

bas, & lapidibus: non autem quæ ex vitibus, ac arboribus effluit.

38. Sufficit ne glaries nondum resoluta? Respondet Tanne- Tann.
rum tom. 4. d. 4. quest. 1. dub. 2. num. 44. Si in manibus ministri
 ante ablutionem resoluatur, sufficientem esse: secus si in cor-
 pore baptizandi; quia tunc baptizans non propriè abluit, sed
 potius baptizandus à se ipso diluitur. Approbatur hæc sen-
 tentia à Vasquez doctrina asserentis in 3. p. tom. 2. d. 141. c. 2. Vasq.
 ablutionem tam vt actiuam, quàm vt passiuam esse Baptismi
 proximam materiam. At Suarez in 2. part. tom. 3. d. 20. sect. 2. Suar.
 docens materiam proximam Baptismi sitam esse in ablutione
 non vt actiua, sed vt passiuam, consequenter sentit riuem, aut
 glaciem liquefactam in corpore baptizandi, sufficientem
 materiam existere.

39. Dubium est, an aqua sit elementalis, v. gr. ius carniuum,
 aqua rosacea, &c. potest ne Baptismo adhiberi? In casu necessitatis
 potest sub conditione, si est sufficiens. At repetenda postea di-
 lutione, si cesset necessitas in materia certa, sub conditione tamè:
 Si non es baptizatus. Gran. in 3. p. contr. 4. tr. 1. d. 3. dub. 2. Gran.

40. Adest liquor dubius, nec possum ob tenebras, non sufficiente
 odoratu examinare, num sit aqua, vel aliud: possum ne in extrema
 necessitate eo uti ad Baptismum? Potes; quia præceptum de non
 baptizando sine tali materia oritur ex reuerentia Sacramenti,
 cui summa indigentia proximi præponderat. Card. Lugo d. 8. Lugo.
 sect. 8. sect. 140.

41. Circa materiam proximam, nempe ablutionem, rogo, qua-
 lis futura? Sufficit aspersio, vel infusio. Hac vt plurimum
 vtuntur Ecclesiæ: illa creduntur Apostoli diluisse, quando die
 vna quinque millia hominum baptizarunt. Hurtado Complut. Hurt.
 de Baptismo d. 1. diff. 4.

42. Sufficit ne si baptizandus, digito in aquam immerso, in-
 tingatur? Sufficit vna gutta, dummodo per aliquam corporis
 partem diffluat; quia absolutè homo dicitur ablutus aqua.
 Meratius tom. 3. de Bapt. d. 2. sect. 4. Contrarium asseruit Gra- Merat.
 nadus in 3. part. contr. 4. tract. 1. d. 4. num. 12. Sed concedit, in Granad.
 casu necessitatis ita esse ministrandum Baptismum; quia cum
 opinio sit probabilis, nulla Sacramento irrogatur iniuria.

43. Quanam pars corporis abluenda? Validum esse Baptis-
 mum, quæcumque pars corporis abluatur, imo etiam si sit ex-
 crementalis, v. gr. capilli, & vngues, non quia hæc viuant, sed
 quia vt partes hominis reputantur: asserit Vasquez in 3. part. Vasq.
 tom. 2. d. 146. Alij autem abnegant. Profectò in extrema ne-
 cessitate Baptismum sic conferendum censuerim cum condi-
 tione:

zione: *si sufficit*; quia melius est puero moribundo adhibere incertum salutis medium, quod fortalsè proderit, quam purum sine vilo medicamine deperire. Ita *Propositus* in 3. part. q. 66. art. 8. dub. 3. num. 90.

Præp.

44. De *umbilico abluendo*, & de *suum pelle*, quam *Medici secundam* appellant, quid? De *umbilico* aliquis externus alle-ruit. At de *secundina* *Propositus* affirmat; quia *pellis illa* veluti *pars pueri* reputatur, & veluti *eius cutis*, qua *lota puer* dicitur. Dubius hæresco.

Præp.

45. An iterandum huiusmodi *Baptismum*, quod in solo *casu necessitatis* adhibendum est? Ita planè; quia quamvis probabile sit esse validum; non est tamen probabile, recipi posse in materia dubia saltem extra necessitatem. *Præp.* art. 9. dub. 2. v. 101.

Præp.

Laym.

46. *Quanam ergo extra necessitatem pars abluenda?* *Layman* lib. 5. tract. 2. cap. 4. num. 4. seruandum monet aliquarum *Ecclesiarum* morem per immersionem baptizandi. Aliæ *Ecclesiæ* infundunt in caput, aut humeros aquam. Aliæ aspergunt. Seruetur modus in singulis *Ecclesiis* visitatus.

S. 4.

De Ba-
ptismi
particu-
lis.

47. *Dixisti Baptismi formam esse: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: assigna particulas necessarias.* *Vox ego* de *essentia* non est; quia in *voce baptizo* includitur. *Te* est *essentialis*; quia *forma* debet *subiectum* explicare. *Particula baptizo* de *essentia* est, ad determinandum actum applicationis aquæ ad corpus baptizati, quæ posset etiam fieri ad refrigerationem, medicinam, &c. *Particula In* non est de *essentia*; vnde *Baptismus collatus nomine Patris*, &c. *validus* est; quia *census* non violatur, sed tollitur *Hebraismus*. *Henriquez* lib. 2. cap. 8. num. 6. contra *Comitolium* lib. 1. qu. 9. n. 3. Addo *particulam &* *essentialem* non esse; quia absque illa *tota Trinitas* significatur. Itaque *formæ essentia: baptizo in nomine Patris, Filij, Spiritus sancti.*

Henriq.

48. *Quid si particula, In nomine, ad unam quamque personam replicetur, In nomine Patris, & in nomine filij, & in nomine Spiritus sancti?* Docet *Suaris* in 3. p. tom. 3. d. 21. sect. 3. *validum* fore *Baptismum*; quia *illa replicatio: In nomine* non ponit *plura nomina*, sicut *Id in nominibus*; quemadmodum *nomen Deus* potest sæpius iterari sine pluralitate; nõ autem *Dij*; hoc enim significat *naturarum pluralitatem*, non autem *illud*.

Suar.

49. *Erit ne Baptismus inualidus, si paulò ante, vel post ab- lutionem verba proferantur?* Negat *Henriquez* lib. 1. cap. 9. num. 10. dummodo accedat *intencio significandi* eo modo, quem *moralis, & humana loquendi, & agendi consuetudo* requirit; quia *eodem pacto*, qui *poculum manibus accipit* ori-
statim

Henriq.

statim applicaturus, vt bibat, dicere moraliter potest, & assollet: *ego bibo*. Quod quidem Sacramentis Ordinis, Confirmationis & Extremae vnctionis accommodandum.

50. *Tam necessarium dixisti esse Baptismum, vt de lege ordinaria, qui non est sacra dilutus vnda, non possit Dei Regnum Deimitare: rogo tamen, an teneatur adultus cum vita discrimine baptizari?* Si exigat causa fidei, tenetur; quia bonum fidei vita necessitarius. At si exclusa fidei causa quis mortem minaretur adultus, si dilaceretur: posset ille Baptismum omittere, siue credatur postea futura commoditas recipiendi, siue non futura sciatur. Sic *Suarus citat. d. 31. sect. 3.* quia ad salutem sufficit votum Baptismi cum peccatorum actualium contritione: & amor vite maximus, maximaque illam obligatio tuendi.

51. *Tenetur ne quis tali in casu Baptismum differre?* Non tenetur, si certo sciat defuturam Baptismi copiam; quia quamuis eius defectum supplere possit contritio, tamen iustificatio per Baptismum est facilior: & contritio, praesertim in nouiter credentibus incerta. *Gran. de sacr. cont. 4. tr. 4. d. 2. n. 8.* Granad.

52. *Delicatisissimi pueri vita in Baptismo periclitatur: debet ne differri?* Si Baptismus differri possit sine periculo, debet differri. Si vero periculum sit in mora, quia infans est moribundus, magna adhibita diligentia vt vite infantis omnimode prospiciatur, est diluendus, esto mortis fiat acceleratio; quia aeternae vite, cui renascitur infans temporaria postponenda. *Granad. in 3. p. contr. 4. tract. 4. d. 4. n. 6.* Granad.

53. *Licet ne puerum moribundum in flumen proijcere, aut in puteum, baptizandum, si aqua ad manum non sit & instet periculum obeundi?* Esto ad Baptismum huiusmodi proiectio, seu submersio sufficiat. Negat *Præp. in 3. p. 7. 66. 2. 8. ub. 5.* posse id fieri; quia nemini licet, priuata auctoritate citra sui defensionem aliquem occidere, etiam si inde alteri aliquod bonum proveniat. Ast aliquis ex externis asseruit; quia illa parua, & pene insensibilis acceleratio mortis nihil pendenda bono Baptismi praecipue comparata.

54. *Licet ne secare pregnantem iam morituram, vt viuus infans diluendus extrahatur?* Non tenetur mater consentire in sectionem, sed potest permittere, si adsit spes, quod infans viuus extrahatur. *Conin. de sacr. 7. 68. art. 11. n. 92.* Conin.

55. *Debent ne infantes expositi sub conditione baptizari?* Magna est praesumptio, quod non sint diluti; quia impudica mulier tora tegedo sceleri addicta, salutem spirituale infantis cõtenit. Vnde *Tanner. in 3. p. d. 4. q. 2. dub. 4. n. 113.* asserit sub cõditione diluendos. Tanner.

56. *Collo infans schedulam habet appensam: quidnam?* Haud

Hurt.

rursum diluendus, auctore *Gaspere Hurtado de Bap. d. 1. diff. 12.* quia tunc moraliter certum, infantem esse baptizatum. Nisi circumstantiis specialibus dubitetur, an parentibus fidelibus, an infidelibus natus sit: tunc enim schedula suspensæ fidei existeret.

57. Possunt ne infidelium filij in articulo mortis inuis parentibus infantes baptizari? Imò debent; quia tunc eam parentum potestatem reputantur, & abest periculum deceptionis, & apostasiæ. *Hurtadus citat d. diff. 7.*

Hurt.

§. 6.
De Ba-
ptismo
varia.
Suar.

58. *Addit quis forme Baptismi post Spiritus sancti, & in nomine Virginis: an Baptismum conferat?* Affirmo cum conferre dummodo per illa verba non intendat baptizari in nomine Virginis, sicut in nomine Patris &c. Sed tantum velit opem B. Virginis implorare, ut eius intercessio baptizato proficiat.

Suar.

59. *Baptizantes sub conditione incurrunt ne irregularitatem?* *Suarus* non incurrere affirmat; quia hæc non est rebaptizatio simpliciter.

Suar.

60. *Ob periculum mortis quis baptizavit filium suum absentibus multis, qui hoc facere poterant, & sic cum uxore sua cognationem contraxit: rogo, num possit petere debitum?* Respondet *Suarus* affirmatiuè; quia nullo textu id prohibetur.

Sanch.

61. *Quis per errorem de sacro fonte suscipit filium Antonii quem existimabat esse Pauli filium: an ullam cum Antonio contrahat cognationem?* Docet *Sanchez* probabiliter non contrahere. Et re ipsa maritus qui per ignorantiam leuauit filium uxoris, à debiti petitione non arcetur.

Sanch.

62. *Teneo in Baptismo infantem nomine alterius: contrahit ne ipse spiritualem cognationem?* Non; quia non tuo, sed alieno nomine tenes. Ita *Sanchez* adiiciens probabile esse necesse ipsum principalem, qui legatum misit, cognationem illam contrahere.

Suar.

63. *Num necessarium sit adhibere patrinum in privato Baptismo necessitate urgente?* Negatiuè respondeo; quia tunc possunt parentes idoneum eligere. Sic *Suarus*. Quo casu quis infantem teneat etiam ex proposito, ut patrinus munus obeat, probabile reputo cum *Sanctio* nullam contrahere spiritualem cognationem. Adicio ex *Laymano* non esse improbandam consuetudinem, qua quædam in locis Catholicis patrinus sunt filij hæreticorum, illos hæretico ministro baptizante.

Laym.

64. *Baptizari ne possunt hæreticorum filij etiam si sub cura parentum*

parentum probabiliter timeatur subuersionis periculum? Secutus Laymanum assero dilui posse; quia fortè ante vsum rationis obibunt, aut aliquando dogmatis Catholicæ fidei imbuentur, aut ignorantia inuincibili excusabuntur, atque ita per lauacrum salutem consequentur.

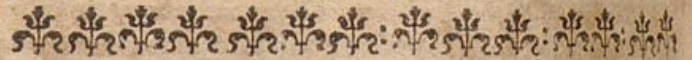
65. *Baptizari ne possunt si iterum rogitarim, filij infidelium seruorum etiam antequam vendantur, existentes sub cura parentum inuitorum?* Ruiz posse baptizari affirmat; parentes enim indigni sunt illo naturali iure ratione abusus, vnde nulla eis fit iniuria, dum à dominis iure suo iniuste possessio priuantur. Addo ex Vasquez & Turriano eos ius non habere, vt ipsi soli curam salutis spiritualis filiorum gerant. Imò, eisdem Doctoribus attestantibus, domini sub peccato mortali ratione charitatis tenentur tali in casu illos baptizare.

66. *Mulier damnatur ad mortem, & est periculum ne ex aliquo morbo ante partum vnà cum prole moriatur; potest ne seruo iuris ordine prius secari, si spes sit fore, vt fœtus baptizari valeat?* Posse Suarius & Coninch asserunt; nihil enim fit contra ius.

67. *Potest aliqua infantis pars tingi in utero matris: num baptizare liceat?* Licet Suario auctore, etiamsi natiuitas proprie dicta non præcedat, laudo equidem nouam apud nostrates sceminarum sectionem, dum spirante matre, aliquid imponitur ne infanti in utero degenti obturetur respirationis via, & mox inciditur vterus, vt infans diluatur. Multos audiui hac diligentia salutem consecutos. Vidi Iuliobrigæ aliquem.

68. *An amentes & furiosi baptizandi sint?* Si ab ipsa natiuitate rationis expertes, baptizentur. Si aliquando competes rationis fuerint, baptizari possunt cum ante amentiam petierint Baptismum, aut propensionem perspicuam ad eum ostenderint. Si habeant lucida interualla, diluantur in amentia dum petierint ante ipsam Baptismum, & periculum mortis immineat.

EXAMEN III.

Circa materiam de Sacramento Confirmationis.

CAPVT PRIMVM.

De Confirmationis essentia.

1. *Vid Confirmationis*; Sacramentum nouæ legis speciale robur Spiritus sancti per vñctionem Chrismatis in fronte, & certa verba significans & conferens.

2. *Quando instituta?* Si antiquæ credendum traditionibus ipso Christo in extrema nocte Cœnæ instituta est, & ab Apostolis post Pentecostem fidelibus in vsum adhibita.

3. *Quenam Confirmationis materia?* Remota quidem est Chrisma, quod oleo constat & balsamo, est certa materia probabilis oleum oliuarum, cui consecratio Episcopi, vel Sacerdotis à Summo Pontifice ad id munus per priuilegium deputati necessariò adiungenda est. Proxima autem est vñctio ipsa in fronte per Episcopi pollicem in modum Crucis adhibita.

4. *Quanam verò forma?* Illa sufficiens ac necessaria: Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

CAPVT II.

De dispositione ad Confirmationem, & ritu eius recipiendi.

S. I. 5. *Dispositionem exprime ad Confirmationem recipiendam*
 Dispositio ad Confirmationem. Sua natura gratiam in suscipiente supponit. Per accidens verò sat est attritio cognita, vel contritio existimata. Dignè igitur, & cum debita intentione suscipi debet, & semel tantum. Quod si iteretur, liber confirmatus erit ab irregularitate, non autem à mortali crimine.

6. *Cæremonias huius Sacramenti exprime.* Iure optimo in eius materia tum consecranda, tum in ipso conferendo tot adhibentur cæremoniæ. Primò enim oleum separatim Episcopus benedicit & balsamum. Deinde super os ampullæ id continentis vnà cum duodecim Sacerdotibus halat; inde postquam admiscuit balsamo, reuerenter salutatur. Cùm verò conferendum est, Episcopo sacris vestibus induto, in Ecclesia, vel alio decenti loco, susceptor confirmati adsit oportet; qui distinctus esse debet ab eo, qui in Baptismo suscepit. Tunc variæ dicuntur preces, & confirmandus inungitur in fronte, quo facto linea vitæ adstringitur, ne Chrisma defluat; & alapam accipit. *Quare?* Alij dixerint ob Sacramenti suscepti memoriam. Ego, vt intelligat se contra verbera pro Christo patientia armandum, quam quidem sustinentiam Confirmationis Sacramentum specialiter operatur.

§. 2.
Ritus
Confir-
matio-
nis.

CAPVT III.

De Ministro suscipiente, de effectibusque Confirmationis.

7. **M**inistrum Confirmationis assigna. Ordinarius Minister necessariò est Episcopus. Ex Papæ singulari concessione Sacerdos, non autem eo inferior.

§. 1.
Minister
Confir-
matio-
nis.

8. *Si Minister sit hæreticus, aut excommunicatus?* Profectò eius administrationem neque hæresis, nec vlla censura, reddit inuolidam.

9. *Obligaciones huiusce Ministri aperias.* Triplici ille obligatione illigatur. Prima est, vt aliquoties hoc Sacramentum administret. Alioquin ex negligentia omittens Episcopus lethaliter peccat. Secunda, vt conferat validè, & licitè: Quod si bis conferat, grauiter delinquit, non tamen incurrit irregularitatem; quia nullo in iure expressa inuenitur. Tertia denique, vt dignè, se videlicet ad gratiam præparando, vtendo nouo Chrismate, celebrando cum debita solemnitate, personâsque sibi subditas tantùm in sua confirmando diocesani.

10. *Quisnam suscipit Confirmationis Sacramentum?* Omnis & solus baptizatus, scemina, puer, infans, amens, è vita discussurus.

§. 2. *Suscipiens Confirmationem.*
 11. *Quanam suscipiendi obligatio?* Non est necessarium neque necessitate medij, neque necessitate præcepti. Unde non peccat mortaliter, secluso contemptu, vel alia circumstantia, qui Confirmationem sponte omittit. Scio *Fillium* asseruisse olim ob frequentes contra fidem persecutiones adfuisse præceptum diuinum obligans semel in vita ad eam recipiendam, & eascessantibus expirasse, vel contraria confluente abrogatum esse.

§. 3. *Effectus Confirmationis.*
 12. *Effectus denique Confirmationis indica.* Primus ac præcipuus est gratia, quæ eam, quam in Baptismo recepimus confirmat, & roborat, unde, vt innui, sua natura gratiam aliam quam in suscipiente supponit. Addit etiam propriam Sacramentalem gratiam qua fidelis specialem Spiritus sancti protectionem ad fidei confessionem coram persecutoribus accipit. Animam insuper proprio quodam caractere consignat tantò Baptismi signaculo perfectiore, quantò est Sacramentum ipsum illo perfectius.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Confirmatione ex Societatis IESV Doctoribus.

§. 1. *De Confirmationis Ministro.*
 13. *Scio, Ministrum Confirmationis esse Episcopum: potestne simplex Sacerdos aliquando?* Aliqui affirmant, alij negant apud Fernandez p. 3. c. 2. §. 3. n. 3.

14. *Peccat ne Episcopus mortaliter in sua Diocesi alterius subditum confirmando?* Non peccat grauium Doctorum ex placito.

15. *Peccat ne mortaliter confirmando extra Ecclesiam?* Præpositus in 3. p. 9. 71. a. 12. n. 54. asserit non peccare.

§. 2. *De subiecto Confirmationis.*
 16. *Homo baptizatus subiectum Confirmationis est: potestne infans confirmari?* Consuetudo repugnat, *Valentia* negot. tom. 4. d. 5. q. 2. de Conf. part. 4. At *Hurtado Complut. de Conf. diff. 10.* ait, non esse prohibitum infantes etiam sine causa confirmari. Assero cum *Laymano lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* plures casus esse in quibus licet infantem confirmare, v. g. si manifestè discurrat. Si post illam opportunitatem non facile possit postea confirmari. Si sit Principis filius. Si talis in Diocesi vigeat consuetudo. Præter hosce casus, & mortis articulum, in quo (si commodè fieri posset) confirmari debet.

deberet auctore D. Thom. 2. 2. q. 72. a. 8. ad 4. indecens erit in- D. Thō.
fantes confirmare, non tamen lethale piaculum.

17. Ministranda ne Confirmatio perpetuo amantibus spi-
ritualis Militia incapicibus? Ita planè; quia sunt capaces sa-
cramentalis gratiæ, & augmenti gratiæ sanctificantis. Per ac-
cidens autem Militiæ spiritualis capaces non sunt. Coninch Conin.
de Sacram. q. 72. a. 8. n. 83.

18. Scio materias Confirmationis esse Chrisma, seu un- §. 3.
guentum ex oleo olivinarum & balsamo, consecratum quidem De Con-
ab Episcopo: rogo, an possit à simplici Sacerdote consecrari? firma-
Afferit Valentia tom. 4. dist. 5. quest. 1. part. 2. ex commissione tionis
Pontificis posse. Negat autem Coninch de Sacram. d. 72. art. 3. materia,
dub. 1. concl. 4. & for-
ma.

19. Materiam proximam dixisti vnctionem faciendam
in fronte per modum Crucis cum pollice ministri: rogo, Conin.
an aliter ministrata sit nulla? Afferit Layman. lib. 5. tract. 3. Laym.
cap. 2. num. 5. Vnde v. gr. tempore pestis non potest per pen-
nam, aut aliud instrumentum à longè ministrari; quia in
hoc Sacramento necessaria est manuum impositio. Quid si
pollice non fiat, sed indice v. g. Non irritat Sacramentum, &
probabile est non esse lethale.

20. Confirmationis formam dixisti: Signo te signo Crucis,
& confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij,
& Spiritus sancti: rogo, an tota sit essentialis? Porro essen-
tialis est Trinitatis inuocatio; quia Confirmatio ordina-
tur ad finem in Baptismo acceptam perficiendam eamque
constanter profitendam. Sunt & essentialia illa verba: Signo
& Confirmo; quia actio ministri debet exprimi necessa-
riò. Et quidem vtrumque; quia non sunt æquipollentia;
aliud est signare, aliud confirmare. Probabile est, esse ne-
cessariam particulam signo Crucis; quia verbum signare
habet generaliore significationem. Necessarium est ad-
dere Chrismate salutis; quia hæc non exprimuntur ipso ver-
bo Confirmo, sicut per verbum Baptizō materia, & effectus
Baptismi declaratur. Tandem exprimi debet subiectum. Vn-
de particula Te omitti non potest. Accepi ex Coninch de Conin.
Sacram. q. 72. art. 4. n. 65.

21. Peccaret ne mortaliter, qui sub hac confirmaret forma:
Consignetur seruus Christi, &c. Ita planè; quia contra com-
munem vsum Ecclesiæ tam Latinæ, quàm Græcæ. Cui quam-
uis concessum est baptizare sub simili forma: Baptizetur
seruus Christi; non tamen sub eiusmodi forma confirmare.
Coninch.

§. 4. 22. *An mortale sit, Confirmationem omittere?* Non si
De Con- absit contemptus, & scandalum; quia Pontifices & Confi-
firma- lia in contrarium adducta loquuntur de necessitate non
tionis præcepti, sed utilitatis. *Vasque* *Capud Hurtadum de Confir-*
necessi- *diffic. II.*
tate.

23. *Qui data copia recipiendi hoc Sacramentum, quam*
Vasq. *postea non facillè est habiturus, delinquit ne vt contemptor?*
Fern. *Minimè, (ait Fernandez p. 3. c. 2. §. 5. num. 2. multa enim ani-*
mæ salutaria negligimus, quia putamus necessaria non esse
& tamen non illa contemnimus. Puto esse aliquando per ac-
cidens peccatum veniale temeritatis, sine Confirmatione fa-
cillè suscipienda periculis mortis tradi.

24. *Quid de gratia per Confirmationem accepta? Asserit*
Præp. *Præpositus in 3. p. 9. 72. art. 7. dub. 1. n. 35. cæteris paribus ma-*
giorem gratiam per illam conferri, quam per Baptismum &
quoduis aliud Sacramentum, excepto Ordine.

§. 5. 25. *Num Ordinibus necessario præmittenda Confirmatio? Est*
De Con- *qui affirmet non peccare qui primam tonsuram ante Con-*
firma- *firmationem acceptam recipit; qui etiam recipientem sic,*
tionis *reum delicti facere. Asseruerim receptionem primæ tonsuræ*
Sacra- *absque præuia Confirmatione non excedere culpam venia-*
mento *lem leuam; Ordinum autem minorum veniale commissum*
varia. *gravius quidem æquare: Ordinum denique maiorum ad di-*
gnitatem eleuatos absque præcedente Confirmatione, mor-
tali sese inquinare delicto, graui equidem Subdiaconum, Dia-
conum grauiori, adhuc denique plus graui Presbyterum: non
autem esse ad Ordines simpliciter necessariam.

26. *Potest ne Episcopus confirmare eum qui à suo Episcopo*
Laym. *litteras dimissorias offert vt ordinetur? Potest, & si ordina-*
ndus ille est, debet; quia, vt arguit Laymanus, qui concedit
finem, concedit ad finem necessaria: at Confirmatio ritè est
Ordinibus præmittenda: ergo potest Episcopus illum con-
firmare.

27. *Num Patrinus Confirmationis obligationem contrahit*
Conin. *instruendi confirmatum? Cum Coninch negatiuè respondeo;*
quia id iure non est statutum.

28. *Si non confirmatus teneat alterum, in hoc Sacramen-*
to contrahit ne cognitionem spiritualem? Non; quia non est
legitimus susceptor. At probabile est non confirmatum
confirmandum tenere non esse mortale peccatum. Ita Co-
ninch.

29. *An debeat Confirmationis susceptor alius esse, ac susce-*
ptor, seu patrinus Baptismi? Ita sanè, nisi necessitas id non ferat.
Quid

Quid si aliter absque necessitate fiat? Non peccatur mortaliter, ipso Coninch autore.

Conin.

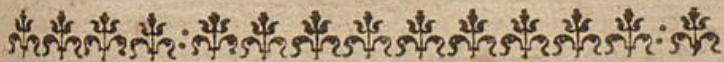
30. Num Religiosi mendicantes possint esse patrini in Sacramento Confirmationis, & Baptismi? Possunt; quia nomine Monachorum excluduntur tantummodo, qui colunt solitudinem. Ex eodem Coninch accipi.

Conin.

31. Scio unum tantummodo debere esse Confirmationis patrum: rogo tamen, si plures adhibeantur, an omnes cognationem spiritualem contrahant? Contrahunt quidem Doctore Suario. Porro Toletus asserit posse duos patrinos velut in Baptismo adhiberi.

Suar.

Tolet.

EXAMEN IV.

Circa materiam de Sacramento Pœnitentiæ.

CAPVT PRIMVM.

De Pœnitentia virtute.

1. **P**œnitentia, ut virtus, quidnam est? Virtus quidem hominem ad peccati detestationem inclinans cum efficaci voluntate satisfaciendi Deo per illum offenso.

2. Quodnam huiusce virtutis obiectum materiale? Ut fugiendum planè malum est culpæ internæ, siue externæ, propriæ, siue alienæ; verò amplectendum bonum aliquod opus est, & indirectè etiam Deus ipse, cui per actus suos æquiualens reddit.

3. Quodnam autem formale obiectum? Diuinam resarcire iustitiam, & pro pœna velle dignè satisfacere. Hinc quidem moralem quandam virtutem esse per se infusam, & partem imperfectam iustitiæ, quam potentialem vocant, esse affirmo.

4. Quodnam est huius virtutis subiectum? In voluntate quidem tanquam proximo subiecto residet; remotè autem (Christum, & eius Matrem si excipias) in aliis omnibus hominibus viatoribus, beatis, & in purgatorio existentibus: non in damnatis, incapacibus planè, si ratio status eorum habeatur.

5. Virtutis Pœnitentiæ actus recenset. Profectò pœnitentiæ huiusce

766 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
huiusce actum, qui detestatio dicitur, honestum, & superna-
turalem esse assero: Externos verò actus in vniuersum omnes
eos esse, quibus commissum peccatum expiatur, & sub ieiunio,
elemosyna, & ratione rectè posse comprehendi affirmo.
Sermo de Pœnitentia Sacramento nobis vberior.

CAPVT II.

*De Sacramenti Pœnitentia institutione, necessitate,
præcepto, materia, & forma.*

§. 1. *Pœnitentia Sacramentum.* 6. *Quid est Sacramentum Pœnitentia?* Sacramentum reconciliationis post Baptismum, in actibus pœnitentis, & Sacerdotis absolutione consistens. Vnum quidem est natura sua, cuius materia tres continet actus, Contritionem, Confessionem, satisfactionem.

7. *Potest ne iterari?* Maximè, non modò ratione diuersarum culparum, verùm etiam circa eadem peccata, diuersa confessione reiecta; quia nescimus, vtrum sint pœnitentiæ lauacro purificatæ stolæ.

8. *Distinguantur ne in Pœnitentia tria illa, Sacramentum tantum, res tantum, & vtrumque?* Ita planè; Sacramentum enim tantum sunt externi pœnitentis, & ministri actus: res tantum est gratia, & peccati remissio: res autem & Sacramentum est interior contritio; hæc enim ab externa significatur, & gratiam significat, cuius est causa.

§. 2. *Necessitas Pœnitentia.* 9. *Expende Pœnitentia necessitatem.* Necessaria quidem est necessitate mediij in re, vel in voto: ita enim à Christo instituta est, vt eius susceptio ad integram, necessariamque dispositionem pertineat: sufficit autem implicitum in contritione vorum supposita Pœnitentiæ institutione necessariò inclusum: vnde, iure diuino, iustificatus contritione Pœnitentiæ Sacramentum suo tempore recipere, & remissa peccata confiteri debet.

§. 3. *Materia & forma.* 10. *Pœnitentia quenam materia?* Remota actualia peccata sunt post Baptismum commissa. Proxima, vt innui, tres pœnitentis actus, Contritio, Confessio, & satisfactio. *Materiam remotam necessariam & sufficientem distingue.* Necessaria quidem materia sola mortalia peccata sunt: sufficiens autem venialia, vel mortalia semel confessa.

11. *Quanam Pœnitentia forma?* Illa equidem: Ego te absoluo

soluo à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, &c. Ex quibus verbis essentialia duo tantum sunt, Absolutio te, id est, confero tibi gratiam expulsiuam peccati. Et per se quidem eorum peccatorum remissionem significat, quæ pœnitens confessus est; ea enim dicuntur absolui: per accidens autem etiam aliorum remissionem, quæ indirectè remittuntur.

12. *Potest ne forma huic vlla addi conditio?* Tunc intelligi mente conditio potest, cum Sacerdos vel dubitat de pœnitente, an vsum rationis habeat: vel de peccatis an ea verè peccata fuerint nec ne.

13. *Iterari ne potest absolutio?* Potest tam in ordine ad peccata post receptum Sacramentum commissa, quàm in ordine ad illa, quæ ante illud commissa fuissent, sed oblita naturaliter, vel legitima de causa omissa; in ordine autem ad iam remissa sacramentaliter, vtiliter quidem, non tamen necessariò iterari potest.

14. *Absenti ne potest absolutio impendi?* Minimè, quinimo contraria sententia tanquam falsa, temeraria, & scandalosa damnata est, & nullo modo licet eam in praxim, vsúmque deducere.

CAPVT III.

De Pœnitentia effectibus.

15. *Quot sunt effectus primarij Pœnitentiæ?* Quatuor. Primus quidem mortalis peccati remissio; ad id enim tollendum sufficiens est, non modò si semel, sed & quoties homo peccauerit: & nullum adeò graue peccatum est, nec tam multa, vt per veram pœnitentiam deleri in hac vita non possint.

16. *An vnum mortale sine alio commisso deleri valeat?* Minimè, ne sibi Deus contrarius esse videretur; vnde etiam crimina oblita indirectè remittuntur, ratione gratiæ, quæ vi Sacramenti confertur. Secundus effectus est æternæ pœnæ in temporalem commutatio; hæc verò temporalis non semper tota, neque eius pars certa remittitur, sed iuxta contritionis excellentiam. Tertius, Sacramentalis gratia est; speciale nimirum auxilium, quo pœnitens à peccatis facilius præseruatur. Quartus denique, reliquias peccatorum ex parte tollere: sic

768 *Moralis Theol. Tract. VII. Sacramenta,*
sic enim per hoc Sacramentum ad altaris cœleste conuiuium
ritè disponimur.

17. *Quotnam autem sunt Pœnitentiæ secundarij effectus?*
Tres. Primus est venialium peccatorum remissio. Nam &
gratiæ beneficium venialis culpæ condonatio est, & absque
gratuito Dei auxilio naturæ viribus non potest comparari.
Porro in subiecto sanctificantem hæc condonatio gratiam
supponit, quæ vel tunc fiat, vt cum per Sacramenta quis iu-
stificatur, vel extra illa vi contritionis: siue quæ præcesserit
& adhuc maneat. Et quamuis de facto nunquam absque gra-
tiæ infusione venialia remittantur, vel eius augmento: per se
tamen ea non requiritur. Profecto Pœnitentiæ virtutis actus
& sufficit, & ad veniale tollendum necessarius est; non sem-
per formalis exigitur, sed satis est virtualis, is nimirum actus
erga Deum, & diuina, vt ob eius excellentiam, ac bonitatem
tanquam condignam dispositionem vel omnia, vel aliqua deleat
ex suæ sapientiæ dispositione. Talis est actus amoris
Dei super omnia, & quilibet meritorius, si ab operante referatur
ad effectum, vt per eum venialis remissio obtineatur.
Contritio quæcumque, si vera sit, omnia illa venialia deleat,
de quibus habetur per modum dispositionis meriti de con-
digno. Si cum veniali peccato quis moriatur, in ipso separa-
tionis animæ à corpore momento per actum dilectionis ve-
ræ deletur. Redeo ad primum secundarium Pœnitentiæ ef-
fectum: per Sacramenta ex opere operato peccata venia-
lia remittuntur, siue lethalibus coniuncta sint, siue per se
sola, vt in homine iusto. Sacramentalia item, venialia dele-
di vim habent siue ex opere operato, vt probabile est: siue ex
opere operantis, ratione scilicet boni motus, cum quo sæpe
fere coniuncta sunt, vt probabilius *Fillucio* videtur. Secun-
dus effectus est viuificatio operis tum Sacramenti siue susce-
pti, tum alterius cuiuspiam quod speciali ratione dicatur
opus Christi, vt Pœnitentiæ à Confessario iniunctæ, satisfac-
tionis Missarum respectu offerentium; vel eorum pro qui-
bus offeruntur: denique indulgentiæ; nam etiam si in le-
thali peccato exerceantur, validæ sunt ad satisfaciendum: sed
pœnæ remissio non conceditur, nisi cum à peccato resurgi-
tur. Tertius effectus minus principalis Pœnitentiæ est, in
primam virtutum dignitatem restituere; virtutes enim in-
fusas restituit, quæ gratiam consequuntur; opera bona mor-
tificata reuiuiscunt. Non ita peccata semel dimissa re-
deunt, cum denuò quis peccat, sed tantum imperfecto quo-
dam modo redire dicuntur, quatenus eadem gratiæ priua-
tio

tio redit, & pœna maior ob accepti beneficii ingrati-
tudinem.

CAPVT IV.

De Contritione, prima quidem parte
Pœnitentiæ.

18. **D**ixisti partes integrantes Pœnitentiæ esse Contritio- S. 1.
nem, Confessionem & Satisfactionem. Ad primam igitur Contri-
tionem Pœnitentiæ partem, siue actum primum pœnitentijs accedo. tio &
Quid est Contritio? Animi dolor, & detestatio de commisso Attri-
peccato, cum proposito non peccandi de cætero. Porro si tio.
detestatio ista sit quatenus offensa Dei est, & propter Deum
summè dilectum propria Contritio est, Attritioni condistin-
cta; si de peccato quomodocumque, siue ob temporale mo-
rituum, siue ob æternum, v. g. ob peccati fœditatem, & inferni
pœnam, Attritio est, quæ quidem cum Sacramento sufficiens
est ad hominem disponendum ad gratiam, modò supernatu-
ralis sit, & ex motu æterno, vt pœnæ inferni, priuationis
gloriæ, offensæ etiam Dei, sed non summè dilecti. Profectò
Contritio formaliter detestatio quædam est, ad eamque
amor Dei super omnia requiritur, non qui tunc eliciatur,
sed qui virtutè maneat. Necessarium item est ad illam pro-
positum non peccandi de cætero, si per se loquamur: at per
accidens, satis est virtuale, si transigendus vitæ cursus in-
mentem non veniat.

19. Quo differunt Contritio, & Attritio? Contritio semper
cum gratia iuncta est, siue quæ in eodem infundatur instanti,
siue quæ antea infusa supponatur. Attritio verò à gratia po-
test esse disiuncta, vt in peccatore, qui Sacramenta, ad quæ
sufficenter Attritio disponderet, non recipit. Contritio qui-
dem sine Sacramento in voto, post eius institutionem, non
iustificat: Attritio verò sine Sacramento in re.

20. Requiritur ne ad singula peccata expianda singula
Contritiones? Vnus actus sufficit ad omnia delenda. Neque
tenemur eodem actu mortalia & venialia detestari; quia
possumus remissionem mortalium obtinere, non obtenta ve-
nialium remissione.

21. Potest ne aliquis per Contritionis actum iustificari nisi
cognitionem habeat peccatorum? Debet planè aliquam cogni-
tionem

770 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
tionem saltem confusam peccatorum habere; quia Contri-
tio est actus voluntatis, quæ in obiectum non fertur inco-
gnitum. Admonuerim tamen pluribus in casibus debere
pœnitentem peccata sua distinctè recogitare: v. gr. quando
post Contritionem faciendæ est Confessio, quando restitu-
tionis faciendæ extat obligatio, & quando remedium ali-
quod ad euitanda crimina est adhibendum. Porro iustifi-
catur tamen qui Contritionis elicit actum vnius solum-
modo peccati, cuius recordatur, factò diligenti conscien-
tiæ examine.

22. *Quando quis actum Contritionis teneatur eliceret?*
Non statim ac peccat, sed statò tempore, nempe in mortis ar-
ticulo, & in vita aliquoties si solum ius naturale spectetur, &
probabile est quinto quoque anno.

23. *Quid si ad ius posituum respiciamus?* Nullum determi-
natum tempus est ad quod adultus obligetur extra Pœniten-
tiæ Sacramentum, & tunc sufficit imperfecta Contritio, seu
Attritio, quæ perficitur per Sacramentum. Quare nec singu-
lis annis deficiente Confessario, nec singulis festis, nec ratio-
ne periculi obliuionis peccatorum viget obligatio. Ex acci-
denti profectò vim obligandi potest habere siue ob mortis
spiritualis periculum, siue ob Sacramenta dignè admini-
stranda, vel recipienda.

24. *Exigitur ne certus intensiois gradus ad Contritionem?*
Minimè; satis enim est ipsius substantia in quocumque sit
gradu.

CAPVT V.

De Confessione secunda Pœnitentiæ parte.

§. I.
Confes-
sionis
condi-
tiones.

25. *Quid nomen Confessio?* Criminis in Sacramento pœni-
tiæ manifestatio ad veniam consequendam eiu-
dem. *Quando instituta Confessio?* Quando in lege Euan-
gelica Christus suis Discipulis Ioann. 20. dixit: *Accipite Spi-
ritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &
quorum retinueritis, retenta sunt.* Ita describitur à Doctoribus
legitima peccatorum accusatio facta coram Sacerdote in Sa-
cramentali iudicio Dei locum habente, ad veniam peccato-
rum virtute Clauium obtinendam.

26. *Præst*

26. *Præcor Confessionis recenseas condiciones.* Ad duo reuoco capita: ad materiam scilicet, & ad modum. Vt materia sit integra, simplex, pura, fidelis, nuda, discreta, fortis, frequens, & accelerata: modus autem, vt fiat cum animi dolore, humilis, libens, verecunda, lacrymabilis, & parere parata, & vt fiat secretè.

27. *Est ne modus essentialis, vt fiat Confessio secretè?* Etiam si publicè fieret, vera Confessio esset; quamuis honestus valde, & humanæ naturæ accommodatus secretæ Confessionis vsus habeatur.

28. *Num sit de absoluta necessitate, vt humana voce fiat?* Minimè; consuetudo tamen, cum id fieri potest, obligationem præcepti iam introduxit. Potest & per interpretem, nunciū, & testes fieri: & quamuis natura sua Sacerdos præsens esse debeat pœnitentis Confessionem, vt illam audiat: attamen in casu, quo Sacerdos ad morientem accederet, à quo nullum peccati, vel doloris signum possit extorquere, contentus esse posset intermedio nuncio, vel teste, qui affirmaret, pœnitentem Confessionem petiisse, & illum in præsentia absoluere; quod decreto Clementis VIII. non repugnat; talis enim in præsentia, non in absentia absoluitur, Confessariòque per testem quasi crimina præsentantur.

29. *Integritatem exprime Confessionis?* Præcipua quidem Confessionis conditio integritas est, aut formalis, aut materialis. Ad materiale quidem pertinet, vt Confessio fiat de omnibus mortalibus commissis post Baptismum non confessis hætenus, quorum pœnitens habet conscientiam. Omnia quidem quò ad species moraliter distinctas, quoad numerum, & quoad circumstantias, quæ speciem immutant: non autem necessariò quoad circumstantias aggravantes intra eandem speciem, nisi in casibus sigillo secundo appositis.

30. *Peccata semel confessa aperienda ne sunt?* Non, nisi peculiari Religionis alicuius regula, vel voto quis ad id obligaretur; modò prior Confessio valida fuerit; si enim fuisset inualida, necessariò iterum aperienda erunt.

31. *Quid de venialibus?* Nec omnia, nec aliquod ex necessitate declarandum. *Dubia ne de mortalibus?* Sub dubio sunt exprimenda.

32. *Mendacium est ne mortale in confessione?* Si circa materiam sit necessariam mortale est: si circa non necessariam, veniale, per se loquendo.

33. *Explica necessitatem formalis integritatis.* Ita necessaria est

772 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
est formalis integritas, sicut Confessio; quia sine sufficienti
dolore, & proposito fit irrita.

34. *Est ne causa sufficiens materialis integritatis omittenda?*
Ita planè. Et quidem in articulo mortis potest adesse occasio
sufficiens materialis integritatis omittendæ; quin etiam
contritionis dumtaxat signa possunt sufficere ad absolutio-
nem impendendam, siue cum conditione mente intellecta, *Si*
capax es: siue etiam absque illa absolutè, vnde etiam si hu-
iusmodi signa data fuerint in absentia Sacerdotis, satis erunt,
modò absolutio (vt innui) in præsentia concedatur. Præterea
proprium, vel alienum nocumentum satis esse aliquando po-
terit, ad omittenda eius generis peccata, vnde nocumentum
timetur, modò tamen alia exprimantur, cum rationabilis
adeat causa Confessionis faciendæ, alioquin ipsam Confes-
sionem præstabit omittere. Nec tamen cum aliquod pecca-
tum reticet ex causa prædicta, primo quoque tempore, cum
aderit occasio Confessionis integræ, ad eam tenebitur; sed
expectare poterit tempus necessarium.

35. *An reservatio sola peccati sit causa sufficiens diuidenda*
Confessionis? Quidquid alij docuerint, ego iudico, sufficien-
tem causam non esse ac etiam inferiori Sacerdoti omnia esse
tam reservata, quàm non reservata manifestanda, vt absolutio
eorum, quæ reservata non sunt, directè habeatur, de aliis in-
directa, donec directè Superior absoluat.

36. *Est ne sufficiens causa dimidiationis Confessario complici*
eius notitia non dare? Quando alius non sit, qui complicem
non agnoscat, non est sufficiens causa, nisi ex notitia nocu-
mentum aliquod complici secuturum timeretur; quando
autem alius adsit complicem non agnoscentem, dimidari Con-
fessio potest.

37. *Excusat ne ab integritate ignorantia?* Si inuincibilis
sit, excusat, sicuti naturalis obliuio; si vincibilis, non excusat,
nisi minima esset negligentia, quæ scilicet peccatum veniale
non excederet: quando verò vincibilis est etiam mortaliter,
sed non est per se intenta, probabile quidem est efficere
Confessionem validam; securior tamen est contraria senten-
tia, quæ nullam esse pronunciat; tunc autem valere assero,
quando ignorantia, quæ reuera vincibilis est, inuincibilis re-
putaretur.

§. 2.
Disposi-
tio pœni-
tiæ.
38. *Quanam ad Confessionem in suscipiente requiritur dispo-*
sitio? Primò quidem ad effectum gratiæ dolor aliquis neces-
sarius est, quo cum admittæ culpæ pœniteat. Is verus esse
debet, non tantùm existimatus, & supernaturalis, donum
scilicet

scilicet Dei non inhabitantis adhuc, sed mouentis, siue ad contritionem attingat, siue intra Attritionem consistat. Præterea dolor hic vniuersalis esse debet, omnium videlicet peccatorum saltem mortalium, quæ remissa non sunt, etiam obliuorum: satis autem est Attritio etiam cognita. Secundò, ad valorem Sacramenti aliquis dolor exigitur, cum essentialis ipsius pars sit, isque efficax, & absolutus cum proposito non peccandi de cætero.

39. Num necessarius sit dolor supernaturalis? Sufficit naturalis, qui tamen supernaturalis existimetur.

40. Necessarium ne ad omnia peccata confessio se extendere dolorem? Si quodpiam ex iis excluderetur, quod mortale esset, nullam efficeret Confessionem.

41. Propositum non peccandi de cætero formale ne, an virtuale debet esse? Bona fide intercedente virtuale sufficit, præsertim in venialium Confessione. Ex defectu debiti doloris dari ne potest Confessio informis, sed valida? Potest planè, primò scilicet, si dolor ex naturali motiuo fuerit, supernaturalis autem reputetur. Secundò, si dolor ad omnia mortalia se quidem non extendat, inculpabiliter tamen eius peccati obliuiscatur, ad quod attritio se non extendit: vel si culpabiliter, ignoretur tamen culpa. Porro informis Confessionis fictione recedente, Sacramentum suum effectum sortietur.

42. Potestatem Clauium explica. Ea est soluendi, ac ligandi facultas, quæ Ecclesiasticus iudex dignos valet ad cœlorum Regnum admittere, & indignos repellere, Ordinis & iurisdictionis continens potestatem. §. 3.
Claves.

43. Quidnam potestas Ordinis? Nil aliud quàm Character, quatenus ex diuina ordinatione Sacerdos deputatur, ut per illum in pœnitentiæ foro iudex esse valeat.

44. Iurisdictionis potestas quid? Auctoritas, qua vnus alteri Superior fit in foro Pœnitentiæ. Vtraque ad peccata remittenda necessaria, illa quidem in ipsa Sacerdotis ordinatione confertur, hæc per extrinsecam Ecclesiæ concessionem: vnde hæc ab Ecclesia tolli, illa nullo modo potest.

45. Quinam Pœnitentiæ, seu Confessionis est Minister. Solus Sacerdos etiam matius, neque alius in extrema necessitate esse potest. Num omnis? Non sufficiens est omnis Sacerdos, nisi forte peccator extremè indigeret, aut tantùm venialia peccata commisisset, aut mortalia iam ritè confessa rursùm confessioni sola exponeret. Igitur iurdictio Ordini est adiungenda. §. 4.
Minister
Confessionis.

46. Quotuplex iurdictio? Duplex. Altera quidem Ordinaria, cum ex vi proprii muneris est aliquis Superior alteri

774 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
in Pœnitentiæ foro. v.g. Summus Pontifex, Episcopus, Paro-
chus, ad quos alij ferè Ordinarij reducuntur. Altera iurisdic-
tio dicitur Delegata, quæ nimirum ab habentibus Ordina-
riam alijs conceditur. Vnde Papa cuiusque Sacerdoti, pro
quolibet loco, & pro quibuscumque peccatis eam delegare
potest, Episcopus in sua diœcesi tantum, Parochus in sua pa-
rochia, si adsit Ordinarij approbatio.

47. *Potest ne Papa delegare sine Episcopi, aut Parochi licen-
tia, aut Episcopus sine Parochi facultate?* Ita planè, vnde de-
legatus à Papa non potest ab Episcopo, nec delegatus ab
Episcopo, v.gr. Regularis, non potest à Parocho, imo etiam
si subditus eius esset, à Confessionibus audiendis prohi-
beri.

48. *Est ne ad delegandam huiusmodi potestatem vllana
necessaria forma?* Nulla, sola sufficit voluntatis declaratio,
porrò ratihabitionem de futuro non satis esse existimos,
præsens enim Superioris consensus requiritur sufficienter ex-
pressus.

49. *Quot modis de factò delegata huiusmodi facultas est?*
Tribus. Primò à iure respectu pœnitentium, quibus Confes-
sorem eligendi concessa est potestas. Secundò, à consuetudine,
quo pacto Sacerdos quivis in articulo mortis & à venia-
libus peccatis, vel mortalibus iam confessis potest absolvere.
Tertiò ab homine, siue sit personalis, siue communis, v.g. quæ
Religiosis per priuilegia tradita est; vnde & confessio iis fa-
cta a Sacramentalis, & valida est, & pœnitens ea peccata confi-
teri amplius non tenetur.

50. *Quandiu iurisdictio delegata durat?* Quandiu non re-
uocatur; neque enim per delegantis mortem finitur; quia
sequitur regulam gratiæ, quæ concedentis obitu non ex-
pirat.

51. *De iurisdictione delegata ex parte pœnitentis, cui datur
facultas Confessarium eligendi, differe.* Dare possunt Ordinarij
Pastores tres, scilicet Pontifex, Episcopus, & Parochus huius-
modi facultatem. De factò autem iure Diuino solus Papa
Confessarium sibi potest eligere; iure Ecclesiastico Episcopi
Superiores, & inferiores Prælati exempti; consuetudine au-
tem Parochi, aliique simplices Sacerdotes Confessarium sibi
eligunt. Ab homine denique illam habere solent Reges, ali-
que Principes, & per Bullam Cruciatæ Hispaniæ, & Siciliæ
Populi.

52. *Sufficit ne facultas interpretatiua, aut presumptiua? Non
nisi aliquibus signis fundetur, quæ præsentem voluntatem
Superio*

Superioris sufficienter indicent; nec satis est vt facultas peccatur, si non obtineatur.

53. *Requiritur ne vt Sacerdos, cui facultas hac, seu iurisdictionis conceditur, idoneus sit?* Ita planè. Adesse debet in primis in eo bonitas, hoc est, fidelitas intentionis in conferendo Sacramento. Sanctitas ad valorem Sacramenti non requiritur; ad vsum rectum, & licitum est necessaria. Secundò, scientia, vt causam pœnitentis valeat diiudicare.

54. *Quid si scientia tanta non sit, vt absolutionis nouerit formam, & mortalis peccati à veniali distinctionem?* Secundùm generalem, & communem rationem inhabilis esset ad hoc Sacramentum conferendum. Tertiò requiritur approbatio ab Ep. scopo, nisi Parochiale beneficium obtineret. Porro approbatus simpliciter, pro omnibus est ex se locis approbatus; non ita qui pro certo loco tantùm, vel pro certo genere personarum.

55. *Durat huiusmodi approbatio?* Quandiu non reuocatur, nec ob mortem (vt innui) concedentis expirat: quinimò absque iusta causa assero non posse reuocari.

56. *Quia an Ordinariam iurisdictionem pertinet etiam casuum reseruatio, hoc est, negatio iurisdictionis circa aliquod peccatum: rogo, quanam crimina reseruari possunt?* Peccata quidem sola culpæ ratione habita reseruari valent, non tantùm ratione censuræ, & de facto multa sunt eo modo ab Episcopis reseruatata, licet à Papa omnia ferè etiam censuram habeant adiunctam. Sola mortalia reseruari possunt.

§.2.
Casus
reserua-
ti.

57. *Quid requiritur vt sit valida reseruatio, & vt sit licita?* Extra omnia debent esse peccata, vt expediens reseruatio sit: vt valida, potestas tantùm in reseruante adesse debet, saltem respectu eius, qui tantùm delegatam habet confitenti potestatem: vt iusta, iusta etiam causa exigitur. Vnde à Tridentino aliisque Pontificum decretis, paucos ab Episcopis reseruandos, eosque grauios edicitur.

absolueret

58. *Qui nam ab us potest absoluere directè?* Qui reseruauit, eiusque Superior, isque, cui à reseruante commissa est facultas. Iter agens si reseruatum suo Episcopo casum habeat, ab eo potest absolui, cui in eo loco potest confiteri. Inferior autem Sacerdos non potest nisi in mortis articulo.

59. *Tenetur ne Superior petenti subito largiri potestatem, vt absoluat?* Tenetur aliquando ex iustitia, aliquando potest denegare. Si tamen graue damnum timeat, ex charitate, & sui muneris debito concedere tenetur, ideoque regulariter facilem se potius exhibeat. In eius equidem potestate est,

776 *Moral. Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
vel absolutè illam committere prudenti Confessario, vel cer-
tum pœnitentiæ onus adiungere; vel etiam comparandi Su-
periori, si casus habeat annexam censuram.

60. Potest ne à reſeruatſis ſacramentaliter abſolueri?
Potest aliquando, si iusta causa adfit, & pro aliis ad inferio-
rem. Admonuerim satius facturum, si omnium alteri com-
mittat absolutionem.

61. Sermo de abſolutione indi- cta procedat. Potest etiam
inferior rationabili de causa omnium peccatorum Confes-
sione audita, à reſeruatſis, pro abſolutione directa ad Superi-
orem remittendo.

62. Quando nam ab inferiori poterit pœnitens abſolui dire- cte?
Semel à reſeruatſis abſolutus à Superiori, ab inferiori
quolibet, cui possit peccata confiteri, de iisdem potest abſolui.
Aufert planè reſeruationem Superior, etiam si quis in Con-
fessione apud eum facta omittat aliquid ex non reſeruatſis;
multoquè magis si quis virtute Iubilæi abſolutus ab omnibus
alicuius reſeruatſis oblitus esset.

§. 6. Confes- sionis ſig-illum. *63. An illi Confessionis exprime obligationem.* Ad illud Con-
fessarius obligatur Sacramenti supposita institutione iure
quodam naturali: tantaque est eius obligatio, vt neque pro-
tuenda Republica à quocumque malo siue temporali, siue spi-
rituali violari liceat, nedum pro vita propria defendenda.

64. Undenam oritur obligatio hæc? num ex ſola Confessione perfecta?
Imò ex inchoata oritur, facta non solum Sacerdoti
vero, sed & existimato.

65. Quam reticenda? Peccata, & quæcumque circum-
stantiæ eorum, & omnia, quæ ad peccatum declarandum ma-
nifestata sunt etiam publica peccata quatenus habita in Con-
fessione. Porro hæc omnia ita sunt reticenda, vt pœnitens mi-
nimè detegatur: alioquin de peccatis in Confessione auditis,
si generaliter sermo instituatur, modò prudentes, & cautè id
fiat, non violatur sigillum: satius nunquam in huiusmodi
sermonem incidere.

66. Quam ad ſigillum ſeruandum tenentur? Confessa-
rius, interpres, vel nuncius, consiliarius, & qui furtiue audit
fortassè Confessionem, & is cui sacrilegus Sacerdos alterius
peccatum reuelaret.

*67. Licet ne ipsi Confessario de rebus in Confessione perceptis
cum pœnitente extra Confessionis occasionem loqui?* Minimè,
nisi de eius facultate expressa, quam solum cogente necessita-
te petere curauit.

68. An indirectè frangi potest ſigillum? Seruandum planè
omnibus

omnibus modis, tam directè, quàm indirectè. Vnde dicere non licet: *Hunc non absolui.* Seruari debet verbis, signis, factis, denique in Ordine ad quamcunque interrogationem, quæ siue in iudicio, siue extra illud fieri posset, debet obseruari.

69. *Licet ne vri notitia in Confessione habita?* Minimè, si cum morali periculo reuelationis directè, vel indirectè sit.

70. *Publica ne pœnitentia imponi potest à Confessario?* Non nisi voluntaria à pœnitente acceptetur; nec actio vlla externa debet exerceri, vnde probabilis suspicio reuelationis possit oriri.

71. *Cuinam pœnæ subiacet sigilli violator?* Depositionis pœnam à iudice inferendam incurrit, & in Monasterium traditur.

72. *Quonammodo circa personam complicit secretam obseruandum est?* Absque rationabili causa detecto in Confessione complice, mortalis ex suo genere culpa committitur. Si malum aliquod complici probabiliter ex reuelatione timeatur, reuelare non licet; si tantum id damni, quod ex notitia sub sigillo Confessori commissa sequitur, tunc licet, quando alius Sacerdos non adsit, cui complex ignoratus sit. Porro eodem sigillo complicit peccatum tenetur seruare Confessor, quo peccata pœnitentis: nec ea scientia licet vlllo pacto vti, quo manifestari complicit persona possit.

73. *An de licentia ipsius pœnitentis vti Confessario liceat peccati complicit scientia in bonum pœnitentis?* Licet; at prudenter id fieri necesse est, ne iure conqueri complex queat.

74. *Quenam præcepta pertinent ad Ministrum Confessionis?* Primò, debet pœnitentis dolorem explorare; & si quidem non debite eum dolere agnoscat, absoluere non debet; tunc autem multò magis explorandus est dolor, & propositum non peccandi de cætero, cum vel peculiaris restituendi inest obligatio, vel proxima est occasio relinquenda. Secundò integritas exploranda prudenti interrogatione, tum Confessionis initio, tum progressu, & fine. Tertio, cum pœnitens est in statu de se malo, vt in validi matrimonij, si quidem de veritate eius rei dubitet pœnitens, illam debet Confessarius aperire; quod si non profuturam credat admonitionem, vel in propriam dampnum vertendam, potest, & debet recipere.

§. 7.
Obseruanda à Confessario.

75. *Inter pœnitentem & Confessarium opinionum varietas intercedit, pœnitente volente absolui, Confessario autem abso-*

778 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
lutione indignum iudicante: quidnam prestandum est? Sive
adhærere Confessarij opinioni debet; quia tunc iudicis
debet prevalere sententia.

76. *Quid si oriatur dissidium ex eo, quod Confessarius pro-*
prius Sacerdos non sit, & pœnitentem, audita eius Confessione,
nolet absolvere, quia sibi videatur obligatus non esse: pœnitens
autem absolutionem efflagites? Pœnitentis sententia Confes-
sori sequenda est; quia audita Confessione tenetur absolvere.

77. *Si pœnitens uni probabili sententiæ adhareat, contra-*
rium verò probabiliorem Confessor existimet, quid? Pœnitentis
sententiæ probabili, probabiliori reiecta, se debet Con-
fessor conformare.

CAPVT VI.

De Satisfactione, tertia parte Pœnitentiæ.

78. *Quid est Satisfactio? Voluntaria solutio, & quædam*
compensatio iniuriæ Deo per peccatum illata, cum
proposito non peccandi amplius. Conferunt maximè ad pœnæ
temporalis remissionem, quam per opera sua iustus potest
absolutè obrinere.

79. *Quanam conditiones requiruntur ut quis per opera sua*
pœnæ temporalis obtineat remissionem? Aliquot requiruntur. Prima,
ut qui satisfacit in gratia sit; quia dum in peccato moratur,
nec pro remissis peccatis satisfacere potest, nec bona opera in
illo facta vnquam ad satisfactionem reuiuiscunt ex opere
operantis. Secunda, ut sit viator. Tertia, ut opus liberum sit
moraliter bonum, & honestum, siue sit ex consilio, siue etiam
ex præcepto, siue internum, siue externum. Quarta, ut sit pœ-
nale; scio probabile esse opus omne bonum & meritorium,
esse quoque satisfactorium. Porro pro quolibet peccato satisfi-
feri per quodlibet opus pœnale potest, si ratio habeatur solu-
tionis pœnæ: non ita si ratio medicinæ spectetur. Etiam per
pœnas extrinsecus illatas, v. gr. ægri tudines, bella, aliæque in-
commoda satisfacere possumus, modò propter Deum volun-
tariè acceptemus. Quinta denique ex parte Dei requiritur
eius pmissio, ut opera nostra infallibiliter satisfactoria sint,
& alterius vitæ pœnas remittant. Hisce conditionibus opera
nostra de condigno satisfactoria dicuntur pro illa purgatorij
pœna quæ peccato respondet, non adhuc plenè quoad pœ-
nam remissio.

80. *Iam de Sacramentali satisfactione integrali quidem Sacramenti parte non essentiali, differas precor.* Hæc planè aliquem habet effectum ex opere operato, nempe eius pœnæ remissionem, quæ præter illam, quæ merito respondet operantis confertur. Datur per eam præservans auxilium ad peccatorum emendationem.

81. *Tenetur ne Confessor semper pœnitenti satisfactionem imponere?* Regulariter, & per se loquendo tenetur, non quidem semper per modum præcepti, sed aliquando per modum consilij, nonnunquam spectato doloris documento externo etiam potest absolvere nulla imposita pœnitentia.

82. *An propterea in libera Confessarij voluntate relicta dicitur pœnitentia, seu satisfactionis impositionem?* Minimè, sed consideratis debitis circumstantiis imponi ab eo congruentem satisfactionem debere, & ex iusta causa leuiorem, & nullam, specialem aliquando ob dolorem affirmati, sufficienti ad integritatem Sacramenti speciali dolore, & illa clausula superaddita formæ absolutionis: *Quidquid boni feceris, &c.*

83. *Conditiones satisfactionis Sacramentalis enumera.* Debet esse opus moraliter bonum, personale regulariter, (ex consensu tamen Confessarij potest etiam per alium confici) denique particulare, & determinatum.

84. *Potest ne huiusmodi satisfactio imposita tolli, & commutari?* Potest tum ab eodem Confessario in Sacramento pœnitentiæ, tum ab alio, sed audita Confessione saltem in specie, si æqualis Confessarius est primò; tum à Superiori Confessario eodem modo. Profectò Indulgentiæ plenariæ applicatio valet priorem pœnitentiam extinguere. Denique inferior potest commutare in ordine ad ea peccata, in quibus habet iurisdictionem; nam circa reseruatam non posset nisi in necessitate, cum facilis non esset ad Superiorem recursus.

85. *Debet ne pœnitens pœnitentiam acceptare?* Debet, & Confessor ad id eum valet obligare, supposito quod se velit Clauibus subiicere. Est autem obligatio suo genere grauis.

86. *An possit in statu peccati impleri?* Profectò ad Sacramenti integritatem satis est eam in statu peccati impleri; sed venialem in eo culpam committi existimo.

CAPVT VII.

*Praxis circa materiam de Pœnitentia ex Societatis
IESV Doctoribus.*

- §. I. 87. **T**enetur ne quis, statim post peccatum contritionis actum
De Con- elicere? Respondet Gaspar Hurtado d. 3. diffic. 4. ve-
tritione. gatiue, neque in diebus festis, neque quando imminet populo
Hurt. aliqua magna calamitas, neque quando peccator est in pro-
Suar. babili periculo obliuionis omnium peccatorum. *Quando nam
ergo tenetur? Suarius in 3. part. tom. 4. d. 15. sect. 6.* teneri asse-
rit ante articulum mortis, sed sine aliqua temporis determi-
Vasq. natione. *Vasquez autem in 3. p. tom. 4. quæst. 86. art. 2. dub. 6.*
putat, peccatorem teneri tantum in articulo mortis, vel pe-
riculo, quando iustificari non potest per Sacramentum; quia
præceptum contritionis obligat, quando est iustificationis
necessitas.
78. *Confitetur quis in mortis periculo cum attritione cogi-
ta: teneturne contritionis actum elicere? Non; quia, Triden-
tino asserente, sufficit ad salutem attritio cognita cum Sa-
cramento. Quod quidem incertum esset, si quis ita confes-
sus, in mortis articulo non esset de sua salute securus. Fagun-
Fagund. dez præc. 2. lib. 2. cap. 4. num. 13. & Granadus in 3. part. contr. 7.
Granad. tract. 3. d. 3. sect. 4. num. 17.* monens, melius facturum;
qui in maximo periculo elicere contritionis actum cona-
retur.
89. *Sufficit ne attritio ad delenda in homine iusto peccata
venialia extra Sacramentum? Negat Vasquez in 3. part. tom. 4.
Vasq. d. 87. art. 16. dub. 1. num. 6.* quia cum sit suo modo recessus a
Deo, non debet remitti nisi ob dolorem conceptum propter
Deum. At *Coninch de sacr. d. 2. dub. 14. num. 124.* Sufficere at-
Conin. tritionem edocet, & pluribus rationibus confirmat. Certè le-
uis illa recessio leuiori pœnitentia vindicatur.
90. *Sufficit ne cum Confessionis Sacramento: si non sit exi-
stimata contritio? Respondet Vasquez in 3. p. tom. 4. quæst. 92.
Vasq. art. 1. dub. 3.* sufficere. *Debet ne esse attritio hæc omnium venia-
lium, cum eorum tantum (& nullius mortalis) sit Confessio? Non;*
quia vnum veniale sine alio remitti potest. *Hurtado de sacr.
Hurtad. d. 6. diffic. 10.*
91. *Ob malum ne æternum debet quis pœnitere? Ita planc,
vt attritio sufficiat cum Sacramento. An non sufficit ob ma-
lum*

temporale, v. g. salutis corporea nocumentum, bonorum amissionem, &c. Negat Suarez d. 20. sect. 2. quia aliàs sequeretur, peccatorem posse se disponere ad Sacramentum, & illius effectum solis naturæ viribus. At Hurtado citatus distinguit: si quis doleat de peccato propterea quod Deus in pœnam illius malum temporale immisit, sufficit. Si autem doleat sine illo respectu ad Deum, non sufficit.

92. Debet ne contritio, aut attritio melioris vitæ propositum includere? Ait Bellarminus lib. 2. de Pœn. cap. 6. & 7. propositum implicitum in ipsa detestatione implicitum non sufficere; sed requiri explicitum; quia Tridentinum propositum ab amore Dei distinctum indicit. At Granado in 3. part. contr. 7. tract. 10. d. 3. sect. 1. num. 6. distinguit, existimans in contritione requiri propositum formale, in attritione sufficere virtuale.

Bellar.

Gran.

93. Potest ne cum proposito non peccandi stare iudicium probabile reincidentia? Afferit Præpositus in 3. part. qu. 86. art. 1. Præp. d. 6. num. 31.

94. Requiritur ne contritio vel attritio in Confessione peccatorum, qua iam semel fuisse Confessione expressa? Ita quidem; quia materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ non est sola Confessio, sed etiam contritio. Henriquez lib. 4. cap. 26. n. 7. Monet Hurtado d. 6. diff. 7. repetentem plura mortalia satis esse dolere de vno, si omnia legitimè confessa iam fuerint.

Henriq.

95. Debet ne contritio, seu attritio cum Confessione temporis instantia copulari? Ait Hurtado d. 1. diff. 11. multum temporis posse intercedere, & absolutionem pœnitenti dari toto tempore, quo illius actus virtualiter perseverat: id est, quando nec explicitè, nec implicitè tractatur; quia in forensi iudicio, quod hoc exprimit Sacramentum, absolutio, vel condemnatio multo postquam causa fuerit discussa, solet exponi. At Granado in 3. part. contr. 7. tract. 3. d. 3. sect. 1. num. 7. putat, virtualemente doloris permanentiam sufficere ad absolutionem, sed illam debere explicari sicut in cæteris euentibus, ut tandiu perseverare dicatur, quando, si pœnitens interrogatur, cur doluerit, possit sine noua deliberatione respondere, se ut confiteatur doluisse, & non retractasse dolorem; quia vult confiteri Approbat Hurtado sententiam Præpositi in 3. part. quæst. 2. art. 1. numero 30. asserens si quis vespere actum doloris eliceret, & mane accederet ad Confessionem sine alio dolore, Confessionem hoc ex capite esse validam.

Hurtad.

Granad.

Præp.

96. An debeat dolor huiusmodi elici ante Confessionem?

Coninck

Coninch de Sacram. d. 4. dub. 6. num. 4. conc. 2. docet dolorem debere Confessionem præcedere, eumque non consequi absolutionem qui Confessionem sine dolore faceret, quibus postea ante absolutionem doleret. Attamen cum *Hondio disp. 6. diffie. 10.* & aliis censeo hanc opinionem retinendam; sufficit enim si dolor ante absolutionem acciatur.

Hurt.

§. 2.
De Confessionis necessitate, & modo.

97. *Potest ne dari Confessio valida, sed informis ex defectu doloris?* Negat *Layman, lib. 5. tract. 6. cap. 9. num. 2.* Asserit autem *Henriquez lib. 5. cap. 11. n. 1.* & alij dari posse, v. g. quando quis ex morali negligentia, vel ignorantia quadam culpabili dolorem adhibet insufficientem.

Fagund.

98. *Quandonam obligat Confessionis præceptum?* Semel in anno, præterea in mortis articulo, & quotiescumque qui deliquit graviter, vult Eucharistiam suscipere. At Confessionis frequentia intra annum obligat ne, si adsit periculum in nona crimina recidendi, nisi Confessione maniaris? Asserit *Fagundet, Card. Lugo* negat.

Turr.

99. *An cum Confessionis necessitas urget, teneatur quis confiteri per scriptum, si aliter non possit?* Asserit *Turrianus de Pen. q. 9. art. 2. d. 32. dub. 2.* *Becanus de Sacram. c. 37. q. 7. num. 2.* quia necessitas illa aut ex præcepto annuo, aut ex mortis articulo ad adhibenda media haud difficultatis magnè obligat. Certè non magnus labor peccata scribere; nec periculum publicationis, cum possit scriptum statim igni tradi. At alij probabiliter negant; quia peccata scribere, & Confessario scripta tradere, & modus est insolitus, & de se publicus.

Vasq.

100. *Tenetur ne quis saltem in mortis articulo per interpretationem confiteri?* Negat *Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 99. art. 4. dub. 1.*

Granad.

ob prædictam rationem. *Granadus* autem in 3. part. contr. tract. 1. d. 9. sect. 6. num. 28. teneri assertit; quia alioquin moribundus graue damnationis periculum subiret, cum Contritionem in illa instantia habere, difficile. Porro *Fagundet pr. 2. cap. 6. num. 8.* docet, si moribundus habet probabilem existimationem quòd sit contritus, non teneri in mortali existens illud per interpretem aperire. Si autem probabiliter dubitat, teneri cum ex præcepto diuino, tum ex naturali propriae charitatis, ne damnationis periculo subiaceat.

Fagund.

101. *Ægrotus nec audit, nec loqui potest, concundit autem peccatus, absoluendus ne?* Ita planè; quia adest tacita petitio, illa enim signa in articulo mortis sunt doloris manifestandi, & medicinae requirenda. *Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 8. tit. 4.*

Laym.

101. *Quidam*

102. *Quidam ad pedes Confessarij prostratus apoplexia corripitur, Sacerdos Missam inchoaturus proferens illa: Confiteor Deo, eadem agritudine tenetur: absolventi ne unus, & alteri Primus absolvatur; (ait Layman) quia procedere ante pedes Confessarij signum est Confessionis gerendæ. Secundus autem non; quia non exprimit verbum illud: Confiteor Deo verum Confessionis affectum. Alij probabiliter utrumque absolventum, asseruere.*

103. *Ægrotus Confessionem petijt, aut signa pœnitentia dedit, absente Confessario: accedens ne hic, potest absolvere moribundum, si testentur presentes? Negat Turrian. de pœn. q. 9. a. 2. Turr. d. 32. dub. 4. Sed cum Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. a. 2. dub. 1. Valq. n. 4. asserendum absolui posse; quia huiusmodi Confessio non fit omnino absenti, cum adstantes asserant petiisse, aut signa pœnitentia expressisse.*

104. *Quotnam ad id testes requires? Unus sufficit, cum non agitur de præiudicio alterius. Ita Sanctius ex Felino in c. veniens. Nec oportet Christianum esse, sed quicumque sufficit. De quo iam alibi me disseruisse recordor.*

105. *Potest ne dari sub conditione absolutio moribundo, qui nec Confessionem petijt, nec ulla signa pœnitentia dedit? Negat Henriquez lib. 3. cap. 10. num. 9. quia non potest dari absolutio, ubi nulla est accusatio. Scio aliquos asseruisse absolventum, si erat pius vir vitæ quidem probatæ.*

106. *Scio neminem teneri publice proferre peccata: rogo, an in naufragio sufficiat unicum leue peccatum exprimere, aut aliquo signo declarare se pœnitentem, v. g. genuflexione, aut pectoris contusione? Affirmat Hurtadus de Pœn. d. 9. diff. 10. Confessarium posse sic omnes in communi absolvere: Ego vos absolvo à peccatis vestris.*

107. *Mentirine in Confessione est peccatum mortale? Mendacium de peccato veniali veniale est, nisi illud veniale esset totalis Confessionis materia; quia tunc daretur absolutio sine materia, & Sacramentum nullum esset. Suarez tom. 4. in 3. integri- part. d. 21. sect. 10. num. 6. Alij negant; quia omne mendacium de veniali est res levis, & parum lædit Confessarij iudicium.*

108. *Dubito, an aliquod peccatum commiserim, vel an illud sim confessus, vel ita dubito, ut iudicium pro neutra parte ferre possim, & in vico suspensus, & negatiuus: vel habeo assensum probabilem in utramque partem: teneor ne tale dubium consideri? Affirmat Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 66. At Conineb. de Sacram. tract. 2. d. 7. dub. 8. concl. 7. docet, neminem*

nem

Præp.
Laym.

nem teneri ad explicandum aliquod peccatum, nisi saltem probabiliter iudicet, se deliquisse; quia peccatum præsumi non debet. *Præpositus in 3. q. 5. dub. 3. num. 117.* Speculativè id probabile iudicat. *Layman. lib. 1. tract. 1. ca. 5. d. 1. num. 37.* addit, saltem extra mortis articulum; quia nullum adit præceptum dubia crimina confitendi.

Suar.

109. *Quid, si dubito me peccasse, cum assensu probabili in utramque partem, & sit æquè probabilis assensus?* Non teneris huiusmodi piaculum confiteri; quia cum probabile sit, te non deliquisse, vel iam peccatum esse confessum, potes hanc sequi opinionem. *Suar. in 3. part. tom. 4. disp. 22. sect. 9. num. 6.*

Conin.

110. *Probabilius si iudico, me deliquisse, aut non esse confessum, quid geram?* Asserit *Coninch. de Sacram. d. 7. dub. 8. n. 68.* confiteri te debere cum dubio, & gradu probabilitatis; ne te periculo errandi circa Confessionis integritatem exponas. Alij probabiliter affirmant, non teneri; quia potest quis opinionem probabilem relicta probabiliori, sequi.

Laym.

111. *Me deliquisse grauter recordor, sed species peccati lapsa est è memoria: teneor ne confiteri?* Teneris planè sub illa generalitate aperire; quia peccatum mortale in genere est materia sufficiens, imò necessaria Confessionis. *Layman lib. 5. tract. 6. c. 12. n. 7.*

Turr.

112. *Dubium peccatum, aut in genere, confessus sum: tenentur certior factus, certum vel in specie confiteri?* Asserit *Turrinus de Pœn. q. 9. a. 2. d. 29. dub. 6.* quia peccata aperienda, ut sunt in conscientia pœnitentis: hoc autem peccatum determinatum ita, & certum nunquam apertum fuit. Porro *Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 69.* excipit dubium de peccato mortali, aut veniali; nam si quis confessus est integrè factum, dubius, an fuerit mortale, iam plenè suum peccatum manifestavit, nec aliqua circumstantia de nouo occurrit.

Sanch.

113. *Potest ne Confessio esse integra formaliter, licet non materialiter?* Potest, v. g. si surdus, aut mutus, aut balbutientis lingua non possit omnia peccata exponere: si dum quis confiteretur, mortis vrgeat periculum: si mors imminet multis, ut in naufragio, & bello: si pœnitens morbo contagioso inficeretur: si quis debet confiteri alicui, cui non potest aliquod peccatum explicare: si pœnitens habeat referuata, & Confessarius non possit absoluere: si Superior absoluat tantum referuata. Hisce omnibus in casibus pœnitens absolvitur cum onere faciendi integram Confessionem cessante necessitate.

itate. Omnia ex Henríquez lib. 5. cap. 12. num. 3. Saa v. Absolutio num. 9. & alia.

112. Potest ne dimidiari Confessio, quando non potest sine gravi scandalo omitti Communicatio, & alimode Confessio longa necessaria quidem perfici non potest? Docet Granadus in 3. part. contr. 7. d. 5. sect. 3. num. 20. posse penitentem permissa contritione, communicare; si verò contritio non eliceretur, & timeretur prudenter non elicienda, posse Confessionem dimidiatam pramittere, ne alioquin novum peccatum perpetret.

115. Verum sit integra Confessio formaliter, in qua peccata, que non astringuntur peccata, amittuntur? Quis dubitet? Monet Layman lib. 4. tract. 6. cap. 8. num. 3. huiusmodi ignorantiam inuincibilem contingere etiam posse in pollutione voluntaria. Addit Reginaldus tom. 1. l. 6. cap. 5. sect. 3. n. 153. si ignorantia esset vincibilis, & mortifera, non irritat Confessiones; sed sufficere, peccatum ignoratum, adpenitente mala fide manifestare. Non subscriptum.

116. Scio penitentis habere examen ad Confessionis integritatem: tenetur ne quis peccata scribere, ad accuratorem discussionem? Non; quia non adest preceptum conservandi memoriam peccatorum, sed aperienti ea, quorum recordaris. Vasquez in 3. part. tom. 4. tract. 90. art. 1. num. 14. Suadendam autem esse peccatorum scripturam monet Cavinus in 3. part. d. 7. lib. 9. num. 72. quia hac in re laudanda diligentia, modo scrupuli vitentur.

117. Quis in inuincibiliter peccat se sufficiens examen adhibuisse, cum ita non sit: inuincibiliter ne Confessio? Minime. At si vincibiliter, inuincibilis est Confessio; quia accedens absque examine sufficienti peccat mortaliter in ipsa Confessione. Sic Vasquez in 3. part. d. 7. lib. 9. num. 72. & 3.

118. An Confessio reuerentis integritatem requirat? Quoad peccata alias confessis non requirit. Dicit quis confessario, se velle cum ipso confessionem generalem genere, non ideo tenetur omnia mortalia exprimere; quia quantumvis mentiat, id tamen paruum refert ad Confessarii iudicium, cum ad eius forum non pertinet. Henríquez lib. 2. cap. 12. num. 1. gloss. l. d.

119. Dicit si debere repeti Confessionem, quando sunt inuincibiliter inuincibiliter, ex eo, quod facta fuerit alia sine principio, quatenus ob remissionem peccatorum? Non, dummodo remissio intentione datur saltem ut finis minus principalis, & in eo non peccetur mortaliter; quia tunc in casu est iteratio recipienda Sacra-

Henriq. Saa.

Granad.

Lzym.

Regia

S. 4.

De Confessionis

exam.

Conia.

Vasq.

Henriq.

S. 5.

De Confessionis

reuerentis

DD d

Vasq. mentum, & omnia ad eius valorem requisita. Vasquez q. 92. art. 3. dub. 2.

120. Si Confessio inualida iteranda coram eodem Confessario est, & hic neque in confuso recordatur poenitentis statum, neque poenitentiam iniunctam: rogo, an sufficiat, poenitentem, se unico verbo accusare de omnibus peccatis confessis, sacrilegio, & peccato, quod obtrivisset, v. gr. ex quo Confessio inualida fuerat reddita

Hurtad. Non sufficit (ait Hurtadus de sacr. d. 8. diffie. 8.) sed requiritur aliqua saltem confusa Confessio, & explicatio eorum peccatorum, quantum sufficiat Confessario ad taxandam prudenter poenitentiam. At Granadus in 3. pari. contr. 7. tract. 9. d. 11. num. 5. contrarium asseruit; quia nulla ratio nos cogit ad imponendum tam graue onus poenitenti in materia adeo difficili. Porro illa repetitio (ait) in speciali non requiritur ad hoc, vt verum sit poenitentem omnia peccata esse confessum, quia iam supponitur in inualida Confessione aperuisse. Neque requiritur, vt Confessarius proportionatam iniungat poenitentiam; quia supponitur iniunxisse, & à poenitente hulse impletam. Quid si impleta non fuisset? Poenitentia non est cum tanto rigore proportionanda, vt non possit aliquando rationaliter imminui.

§. 6. 121. Est ne contritus qui manuli fuisse mortuum, quam Deum De Con- offendisse? Contritum videri si id ex Charitatis motu proce- tritione, dat, ex Lopez Saa affirmat.

§. Con- 122. Num sufficiens cum Sacramento dolor est, dolere quod fessione, non satis doleam? Idem Saa ex Nauarro asserit sufficientem esse; itémque displicentiam ex peccato cum proposito ca- varia. uendi.

Saa. 123. Infirmus in articulo mortis constitutus tenetur ne inri- gore, & ex precepto de omnibus peccatis mortalibus, que com- missit in vita, actum contritionis elicere? Minimè, sed sufficit Confessio cum attritione cognita de solum non confessis, quia Tridentinum docet ad salutem & gratiam à Deo impetrandam attritionem cognitam cum Sacramento Poenitentiae sufficere. Optimum tamen factu cum Coninch reor, in articulo mortis ob Dei amorem perfectam de peccatis dolorem excitare.

Conin. 124. Moritur quis absente Confessario, tenetur ne reuocare in memoriam omnia peccata sigillatim, vt de illis contritionis actum eliciat? Negatiuè cum Laymano respondeo; sufficit enim vt illa in vniuersum detestetur.

Laym. 125. Poenitens bona fide sua peccata aperuit, & culpa eius solo Confessario resedit ob surditatem, somnolentiam, aut animi vagationem.

vagationem: validè ne & fructuosè absoluitur à non percipientem omnia crimina confessà? Ita planè, modò pœnitens postea cognoscens vnum, vel plura peccata mortalia non fuisse à Confessario intellecta, ea sola cum aliis postea commissis in sequenti Confessione iterum aperiat. Sic Laymanus, & Henriquez.

126. Per ignorantiam quis aliquod peccatum in Confessione omisit, eo quod erroneè putaret tale non esse, s; postea cognoverit illud esse mortale, tenetur ne priorem Confessionem repetere? Ex Reginaldo, Vasquez, & Cardin. Lugo censeo non teneri, etsi error vincibilis fuerit: sed tantum quod fuit omissum confiteri.

127. Post confessionem aliquam inuvalidam, fecit quis debite alias intermedias, in quibus ex obliuione non est confessus inuvalida Confessionis defectum: an opus sit omnes Confessiones priores reiterare? Ex placito Valquez, Card. Lugo, & Toleti assero opus non esse sed sufficere solum nullitatis defectum, & peccata ea Confessione explicata aperire; quia Confessiones mediæ valide fuerunt.

128. Confiteor de peccato, vt dubio post ea comperio me illud peccatum commississe: teneor ne illud iterum vt certum in Confessione aperiri? Teneris Turriano & Sanctio authoribus; quod tamen non procedit, quando pœnitens integrè confessus est, quod fecit, dubitans tamen an esset mortale; quia ad Confessionis valorem non est necessum pœnitentem, aut Confessarium scire determinatè peccatum illud esse mortale, vel non.

129. Testis simul rogatur de pluribus articulis, sub iuramento & in omnibus mentitus est: tenetur ne in Confessione aperire se in omnibus esse mentitum? Minimè, sed tantum debet dicere: Transgressus sum iuramentum; quia tantum est vnum peccatum. Sic Sanchez. Vnde Fagundes vnum tantum peccatum committere ait, qui sapiens vovuit, aut iuravit, se aliquid facturum, violando votum, aut iuramentum, neque hanc circumstantiam repetiti voti aut iuramenti esse aperiendam in Confessione. Addit Azorius eum, qui voto vel præcepto prohibitus est ludere, si tota nocte cum quatuor vel quinque ludat, vnicum peccatum committere.

130. Diu quis fuit in prauo statu, & inueterata alicuius peccati consuetudine, nec potest numerum designare. Satisfaciet, (vt Suarius docet) tempus, quo in tali statu vixit, declarando. Tamen debet præter tempus præcipuas peccatorum species dinumerare, v. g. si peccauit cum coniugato, af-

788 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
sine, Sacerdote, &c. Colligit hinc *Fagundez* haud esse cogendos rusticos, ad priores Confessiones repetendas sine specificatione, numero, & diligentia factas.

Vasq. 131. *An in eodem actu physico plures malitia morales numero distincta inueniri possint in Confessione exprimentis?* Inueniuntur planè, *Vasquez* auctore, v. gr. qui statuit per totam Quadragesimam non ieiunare, tot peccata committit, quot sunt dies Quadragesimæ. Qui eodem verbo lædit grauius famam trium, tribus criminibus implicatur. Qui vnico verbo decem ad peccandum inducit, decem commisit peccata: denique coniugatus, qui cum alterius vxore adulterium committit, bis contra iustitiam peccat. *Qui tres Clericos vno cecidit actu, in quot incurrit excommunicationes?* In tres, *Molina & Salas* asserentibus; scetus qui ter eundem Clericum vulnerat:

Regin. 132. *Reperit quis sepiùs eodem actu, & tempore eandem blasphemiam, Reginaldus* docet vnum tantum blasphemiae peccatum commississe in Confessione aperire debere. Nec necesse esse exprimere quænam verba contumeliosa in Deum vel Sanctos fuisse prolata; quia omnes contumeliae eiusdem speciei sunt.

133. *Habet quis casus reseruatos, urgetque communicandi aut faciendi sacrum necessitas: potest ne ad vitandam grauem infamiam, confiteri solum peccata non reseruata, & reseruata reuocare: vel elicere actum contritionis, & absque prauia Confessione sic communicare?* Vtrumque affirmo probabiliter. Quod si tantum attritus esset, posset confiteri inferiori Sacerdoti non reseruata.

Azor. 134. *Vocauit quis proximum ebrium, furem, &c. Sufficit ne in Confessione dicere: toties contumelia proximum affeci?* Affirmat *Azorius* sufficere; quia omnes contumeliae eiusdem speciei sunt, & conueniunt in ratione formali, quæ est intentio alterius famam lædendi.

Suar. 135. *Duos quis aut Confessarios, quorum alteri mortalia, alteri venialia confitetur, uti bonam famam apud ordinarium Confessarium tueatur: rogo num delinquat?* Cum *Suario* assero non delinquere; quia est Confessio integra, neque est vera hypocrisis, neque mendacium. Admonuerim tamen per accidens posse esse peccatum mortale, si ob hanc causam penitens in occasione peccati mortalis maneret.

136. *Accedit quis ad Confessarium (rursum queritarim) dicens se facturum generalem Confessionem: debet ne omnia mortalia aperire?* Negatiuè respondi cum *Henriquez*, si iam fuit Confessio

Confessione alia expiata. Addo, facientem Confessionem generalem, & nolentem manifestare se aliquod peccatum ab ulti-
 ma Confessione commississe, posse illud inter alia peccata prius confessa aperire. Sic *Lugo* & alij. Lugo.

137. *Confessio sine venialiter malo peragitur: redditur ne inle inualida?* Minimè (*Vasquez* docet) quandiu suscipiens *Vasq.*
 per hoc non peccat mortaliter.

138. *Confitetur quis peccata praterita olim confessâ: tenetur ne elicere nouum dol. rem?* Teneri assero cum *Henriquez* & *Henriq.*
Filliucio, quia debet semper adesse nouum motiuum erube-
 scentiæ, & doloris, quoties quis confitetur. Profectò necessa-
 rium non est de omnibus de nouo dolere, sufficit de vno vt
 de venialibus certum esse diximus. Filliuc.

139. *Verecundia prohibitus, non audeo peccata ore confiteri: possum per scriptum?* Non peccate te mortaliter *Vasquez* af-
 firmat, modo Sacerdos præsens sit. Vnde (vti adnotat *Layma-*
nus) si ægrotus præ faucium dolore, ægrè posset ore confiteri, Laym.
 posset autem facilius per schedam, omnino absolendus esset
 quia consuetudo ore proprio confitendi, in hoc casu tam gra-
 uiter non obligat.

140. *An teneatur (rursus rogo) per interpretem pecca- ta aperire?* Dixi non teneri, ex *Vasquez*, quia esset aliquo *Vasq.*
 modo publica Confessio. At si ægrotus probabiliter dubitat,
 an habeat contritionem, tunc tenetur ex charitate per inter-
 pretem confiteri, si aliter nequit; ne se exponat damnationis
 periculo. *Potest tamen (addo) peccata maioris infamie subtri- cere?*
 Potest; imò cum *Coninch* probabiliter assero posse Conin.
 confiteri aliqua peccata venialia in specie & generatim om-
 nia mortalia. Attamen satius consulendum omnia speciatim
 crimina aperiri, quia interpret tenetur obseruare sigillum,
 vt dixi.

141. *Nullum (dixisti) post mediocrem adhibitum in discus- sione conscientie diligentiam in ordine ad Confessionem teneri
 ulterius de antea acta vita cogitare. Quid si aliquid occurrat,
 quod explicatum in Confessione non videatur?* Potest sibi pec-
 nitens persuadere, illud cum ceteris fuisse memoratum. Ex
Vasquez.

142. *Potest Confessarius propter delinquendi consuetudinem S. 7.
 absolutionem differre? Quidquid alij arguant in contrarium, De Ab-
 posse cum Suario iudico.* solutio-

143. *Pœnitens vnum tantum peccatum confitetur, quod re- n.
 seruat: esse videtur, at Confessarius probabiliter credit non esse Suar.
 reseruat: valet absolutio?* Valere crediderim cum *Lessio; Leti.*

790 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
quia probabilis Doctorum opinio facit, vt Ecclesia impendat Confessario iurisdictionem.

Laym. 144. *Dubito de pueri capacitate quoad usum ratonis. Da ei absolutionem sub conditione saltem animo retenta; quia in dubiis pœnitenti fauendum. Sic Laymanus.*

Molin. 145. *Debitor est in mora soluendi, sapius constituitur, neque restituit, habet tamen animum restituendi: peccat mortaliter, vel est ei neganda absolutio? Cum Molina negatiue respondeo, si ex illa dilatione detrimentum creditori non sequitur.*

Auila. 146. *An absolutio ab excommunicatione à laico moribundis homini data valida sit, ita vt in loco sacro possit sepeliri? Imò aliqui censent hominem laicum hæreticum in articulo mortis absolueri posse ab excommunicatione. Sequor negatiuam sententiam cum Auila; quia solis Sacerdotibus absoluendi est concessa facultas.*

Suar. 147. *Potest ne Confessarius alicuius tubilci virtute ab hæresi occulta pœnitentem absolueri? Non posse, si non sit purè mentalis. Suarius docuit Attamen Fagundes & alij decem graues Authores contrariam asseruere. Henriquez. Granados & alij censent Episcopos vigore Tridentini posse ab hæresi occulta absolueri, nec per Bullam Cœnæ illi potestati derogari. At Sanchez & alij probabilius contrariæ adherent sententiæ quam sequor.*

Molin. 148. *Possunt ne Prælati Regulares ab hæresi occulta suos subditos absolueri? Assero ex Molina minimè posse hæreticum tamen regularem non solum ab Inquisitore absolutionem posse obtinere, sed ex licentia Superioris se Episcopo subicere, & ab illo absolui, etiam Superiori renitente. Id quod etiam procedit, quando Prælatus iniuste licentiam denegaret. Profectò (vti ex Sanchez didici) Inquisitores Hispaniæ possunt ab hæresi absolueri non solum in foro externo, sed etiam in conscientia foro; ita vt quilibet Inquisitor eandem cuiuslibet Confessario possit facultatem impertiri.*

Suar. 149. *Quoniam à crimine ad Tribunal S. Inquisitionis spectanti absolui poterit quisquam Cruciatæ virtute? Sortilegium, maleficium, superstitio, magia, adoratio Dæmonum, sollicitatio in Confessione, blasphemia hæreticalis, lectio librorum hæreticorum, defensio eorum, & id genus alia, quæ si quis committat, modò non habeat errorem in intellectu, & de rebus fidei bene sentiat poterit Bullæ Cruciatæ virtute à quolibet Confessario absolui; quia hæc Bulla solam excipit hæresim. Ita Suarius.*

140. Absol

150. *Absoluendus ne moribundus iterum rogarim, qui à Confessario tantum nutibus absolutionem petit?* Absoluendum docui, ex Suario; quia Deus à nobis aliam confessionem non exigit, quàm quæ nobis hîc & nunc est possibilis. Profectò moribundus, qui vsu sensuum amisso pectus tundit, oculos ad cœlos tollit, esse absoluendum sub conditione, asserbat Laymanus; licet dubium sit num hæc signa ex dolore, an ex mortis angustiis oriantur; quia illo articulo hæc pectoris tunso tacita censetur peccatorum confessio. Porro in casibus in presenti, & supradictis in quibus moribundus (seu confessario absente restantibus presentibus signa dedisse, seu presente ipso vidente) potest absolui, Sacerdotem non tantum posse, sed debere ratione charitatis cum Vasquez assero; nec necessarium esse si ex opinione probabili absoluit, sub conditione absolutionem impertiri; quia hoc tantum debet fieri in dubio propriè dicto, non autem in opinione.

§. 8.
De Confessario.

151. *Successiue quis, & sine notabili interruptione multorum confessiones excipit in statu peccati mortalis: committitne tot sacrilegia lethalia, quot confessiones audit?* Profectò semper existimaui tot peccata committere, quot absolutiones impertitur; quia toties Sacramentum efficit, quoties absoluit. At Fagundez ex Roderico accipiens asseruit peccatum vnum tantum committere, sufficeréque si in Confessione dicat: Administravi Sacramentum pœnitentiæ in peccato mortali. Non mihi improbabilis videtur opinio propter actionem continuatam. Imò doctissimus vir ex Societate nostra Alph. phonsus Vasquez de Theologia morali optimè meritus asseruit sententiam posse defendi ex paritate Episcopi successiue sine interruptione multos confirmantis, qui vnico sese adstringit Sacrilegio.

Fagund.

Alph. Vasq.

152. *Confessarius ex ignorantia vincibili non obligauit pœnitentem ad restitutionem, cum deberet: tenetur ne ipse restitutor?* Suarius negatiue respondet, modò pœnitenti obligato restituere non dicat, vt non restituat, vel cogat restituere, cum non tenetur.

Suar.

153. *Su pono confessionem priorem inuvalidam fuisse ob peccatum velatum: si confessor saltem confuso recordetur pœnitentis statum, tenetur ne pœnitens propriè peccata repetere?* Non teneri cum Vasquez affirmo. Quod si nec in confuso recordetur, sed tantum sciat sibi fuisse confessum, & ita absoluat? Validam esse absolutionem Laymanus ait; peccare tamen Confessarium; quia non potest rectè circa pœnitentiam imponendam suo munere fungi.

Vasq.

Laym.

154. Scit Confessarius poenitentem commisisse peccatum, & non esse confessum; debet illum absolue? Iudico cum Suario, non debere; quia non est forma Sacramenti non dispositio applicanda.

Suar. 155. *Intelligit Confessarius poenitentem ignorantia inveniibili, vel saltem non culpabili laborare, & nullum sperat fructum ex admonitione, sed potius animi inquietudinem, rixas, vel scandala: an dissimulare debeat? Affirmat Suarius; quia cum admonitio nihil sit profutura, ignorantia poenitentem excusabit à peccato.*

Gord. 156. *Licet ne Confessario poenitentem de complice in ordine ad ipsius correctionem interrogare? Negatiue respondeo cum Gordonio & aliis; quia finis Sacramenti Poenitentiae est poenitentis iustificatio, non emendatio complicis.*

Sanch. 157. *Dubium est de Sacerdotis iurisdictione: num licitum sit sequi opinionem probabilem probabiliori relicta? Licere Sanchez docet. Quid si non adsint rationes, sed ambiguus habeat apimus? Non potest (authore Suario) Sacerdos absolvere nisi urgente necessitate, idque cum onere eadem peccata iterum confitendi Sacerdoti certam habenti iurisdictionem.*

Conin. 158. *Affolent incaute sese gerere Confessarii interrogando de quibusdam peccatis poenitentes, maxime feminas: rogo an teneantur huiusmodi interrogationibus vti, si aliter non possint statum poenitentis agnoscere? Respondeo cum Conino praestare aliquando Sacerdotem minus perfecte peccatum poenitentis agnoscere, quam vel illi, vel sibi scandalum generare.*

Suar. 159. *Confessarius quis in Burgenfi Diocesi approbatus est, non in Vallisoletana: rogo num possit poenitentem Burgenfis Diocesis in Vallisoletana absolvere? Posse iudico cum Suario; quia cum huiusmodi Confessarius habeat iurisdictionem in personas poenitentium, non est territorij ratio habenda.*

Sanch. 160. *Sufficit ne ratihabitio de praesenti, ut Sacerdos validè possit Confessiones audire? Sufficit; (Sanctum sequor) quia ratihabitio de praesenti est tacitus consensus, & interpretatiuus, qui sufficit.*

Henriq. 161. *Confessarius secularis Burgenfis Diocesis potest ne poenitentem Vallisoletana Burgis commorantem à casibus Vallisoletani reservatis absolvere, qui quidem Burgis non reservantur? Posse existimo cum Henriquez, modò id non fiat in proprii Ordinarij fraudem; quia quilibet iuxta forum loci, in quo est, iudicandus.*

162. *Potest ne Confessarius in una approbatus Diœcesi ubique audire confessiones per Bullam, vel Iubilæum, absque noua Ordinarij approbatione?* Cum Henriquez affirmo; quia & potest à quocumque eligi in Confessarium, Bulla enim solummodo requirit Confessarium ab Ordinario esse approbatum. Idem Suarius de habente beneficium Curatum asserit: quia talis per Tridentinum est absolute approbatus. Henriq. Suar.

163. *An possit Episcopus approbationem semel concessam ad confessiones audiendas reuocare?* Sine iusta causa (Suario affir- mante) non potest: imò nec debite presentatum, & examinatum reicere; quia potestas illi data est in ædificationem, & hæc reuocatio, vel reiectio est nulla. Suar.

164. *Approbatus quis est cum limitatione ad confessiones virorum, non autem femininarum audiendas: potest ne priuilegio Bulla à feminis eligi?* Posse docet Henriquez; quia est simpliciter approbatus si quidem illa limitatio ex defectu ætatis, non scientiæ apponitur. Henriq.

165. *Possunt ne Episcopi restringere Religiosorum approbationes ad audiendas confessiones virorum solummodo?* Ex iusta causa posse Suarius asserit. Quid si limitatio iusta causa cæderet? Esse inuvalidam sentit Henriquez. Iudico non faciliter huiusmodi causam adesse, cum Clerici viginti & quatuor annorum seculares quidem, qui tam spirituali instituto non sunt imbuti per beneficium Parochiale sine vlla limitatione approbentur. Suar. Henr.

166. *Quid si Religiosus ex odio ab Episcopo non approbaretur?* Probabile reputat Fagundez posse confessiones audire; quia ipso iure approbatus in Clement. Dudum, de sepult. quam existimo à Tridentino minimè reuocaram. Fagund.

167. *An Prælati Religiosorum possint sine approbatione Ordinarij confessiones audire?* Quidquid affirmet Henriquez, cum Suario iudico secularium minimè posse audire confessiones. Henriq.

168. *Potest ne Parochus ad suorum excipiendas confessiones simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum exponere?* Scio Ledesnam & alios affirmatiuè respondere, non obstante Tridentini decreto. At tamen cum Suario & Vasquez assero minimè probabile esse post DD. Cardinalium Tridentini Vasq. interpretum declarationem. Profectò quando quis semel approbatus est ab Episcopo aliquo, poterit ubique seu à Parocho, seu à Superiore Regularium ad suorum confessiones audiendas assumi, absque noua Ordinarij approbatione, ut Suarius affirmat.

§. 9. 169. *Dubatur num casus reservatus sit aliquod delictum: De Casti- est ne reservatus? Respondeo cum Suariorum præsumi non esse bus re- reservatum, postquam penitentem absolvi; quia reservatio servatis. odiosa quidem strictè interpretanda.*

Suar. 170. *Casus à Superiori reservati pertinent ad Novitios Azor. Non pertinere docet Azorius; quia ad Religionis onera non tenentur.*

171. *Reservatio lapsus carnis, quidnam censetur reservatum Henric. Asserit Henricus & Granados censeri reservatum illud Gran. solum, quod secundum quantitatem operis externi, & non sola relatione ad consensum internum, certò constat esse mortale.*

172. *Potest ne Superior Regularis sibi reservare tactus quoscumque, & oscula? Minimè; (Suariorum ait) quia non comprehenduntur verbo: lapsus carnis voluntariè opere consummati. Secus, si tactus impudici, quia nunquam indifferentes.*

173. *Obtinuit quis licentiam aliquam absolventi à reservatis: potest ne etiam absolvere ab his, quæ post concessam licentiam commisit? Ex Præposito & aliis respondèo affirmatiè; quia concessio tacitè intelligitur de similibus casibus, qui post illam concessionem Clauibus bona fide subiiciuntur. Quod verum arbitror etiam si petens licentiam scripsisset non esse relapsus periculum, si id bona tunc fide fecerit.*

174. *Dixisti habentem reservata, si confessus est legitime Superiori, vel habenti potestatem absolventi, & si per obligationem omiserit reservata, tolli reservationem, uti Coninch ait: quid, si quando confessus est reservata, inutilitè, id est, sine dolore confitetur? Tollitur reservatio Præposito auctore.*

175. *Superior absoluit subditum tantum à reservatis: quidnam ei faciendum, ut ab aliis absoluat? Teneri postea illa ipsa reservata cum non reservatis inferiori Sacerdoti confiteri. Ex Coninch accepi.*

176. *Absoluitur quis in articulo mortis à reservatis per inferiorem Sacerdotem: tenetur ne, si conualuerit, coram Superiore comparere? Suariorum non comparendum docet; quia in mortis articulo nulla reservatio. Alia est ratio de Censurarum reservatione, de qua supra.*

177. *Subditus ex facultate concessa (v.g. ob perjuracionem) absoluitur à reservatis cum onere comparendi: tenetur ne comparere? Non teneri affirmant Vasquez & Hurtado, si ante absolutionem dictum onus ignoravit.*

178. *Episcopus in casum incidit reservatum summo Pontifici.*

ſci: potest ne abſolui à ſubdito? Poſſe abſolui à caſu, à quo ipſe potest alios abſolvere aſſerit Suarius, delegando eam facultatem alteri. Porrò & Episcopi Vicarius, qui habet poteſtatem ſubdelegandi, potest abſolui ab alio, ſi in caſum Episcopo reſervatum incidit; quia ſubdelegatus à Vicario primi delegantis vice fungitur, & perinde eſt, ac ſi ipſe primò delegans delegaſſet. Quam doctrinam Superioribus Regularium accommoda, ſi aliàs non prohibeantur.

179. *Poteſt ne Confessarius pœnitenti imponere in Sacramentalem ſatisfactionem opus pœnale applicandum pro animabus Purgatorii, vel orationes pro illis recitandas? Poſſe Turrianus verè aſſerit, licet alij negarint.* S. Iq. De ſatisfactione.

180. *Eſt ne imponenda pœnitentia ſub obligatione? Sufficiens eſſe Sacramentalem, ſi per modum conſilij imponatur, docet Suarius, qui addit opus alioqui præceptum poſſe aliquando in pœnitentiam iniungi. Satisfacit ne pœnitens per ieiunium ab Eccleſia indictum, ſi Sacerdos iniungit ieiunium abſolutè? Coninch negat, niſi ex Confessarij verbis aliud colligi poſſet.* Turr. Suar. Conin.

181. *An poſſit Confessarius pœnitentiam omnino liberè faciendam arbitrio pœnitentis imponere? Ex Suarij ſententia aſſerit mo non ſemper requiri, vt aliquod opus in particulari iniungatur, præſertim ſpiritualibus perſonis: ſed ſufficere, ſi dicat: Impono tibi pro pœnitentia quidquid hodie, vel hac hebdomade boni feceris, vel mali paſſus fueris.* Suar.

182. *An poſſit per alium impleri pœnitentia? Poſſe aſſerit Suarius, modò iuſta adſit cauſa.* Suar.

183. *Valet ne Confessarius pro pœnitentia iniungere pœnitenti, vt à ſacra abſtineat Communionem? Scio nuper Ioannem Sanchez negare, ſed cum doctiſſimo Fernando de Salazar aſſero huiusmodi abſtinentiam locum pœnæ fideli quidem grauis obrinere.* Salaz.

184. *Dixiſti pœnitentiam in peccato mortali ab exiſtenti geri poſſe: rogo, num huiusmodi Sacramentalis pœnitentia per contritionem reuiuifcat, cum homo reſurgit? Reuiuifcere cum Suario iudico; quia cum ſatisfactione ſit pars Sacramenti pœnitentiæ, recedente culpa, conſequenter ſuum ſortitur effectum non tantum quoad gratiam, ſed etiam quoad pœnæ remiſſionem. Colligo ex Vaſqueſii ſententia ſatisfactionem in Sacramento pœnitentiæ gratiam ex opere operato cauſare: ideoque non peccare mortaliter, qui eam in ſtatu peccati implet; quia non ponit obicem effectui eſſentiali Sacramenti. Sed tantum effectus perfectioni, & integritati.* Vaſq.

185. *Lenem quis, aut grauem pœnitentiam accipit venialibus, aut mortalibus aliàs confessis, quam quidem culpabiliter omittit: num delinquat mortaliter?* Affero ex Laymo non peccare grauius; nisi ex illa omissione sequatur peccatum mortaliter periculum, v.g. si ob necessariam medicinam venialis transgressionis iniuncta esset.

186. *Est ne absolueudus pœnitens nolens pœnitentiam satisfactoriam sibi à Confessario impositam acceptare?* Cum Suar. & Vasquez affero non esse absolueudum; quia sub onere peccati mortalis illam debet acceptare.

187. *Peccat ne Confessarius mortaliter culpabiliter pœnitentiam non adiungens?* Ex Suario respondeo licet culpabiliter à Confessario omittatur Sacramentum esse; quia pœnitentia satisfactoria pars Sacramenti essentialis non est, sed integralis: peccare tamen mortaliter ex genere suo, venialiter quidem si confessio venialium sit, aut mortalium aliàs confessione dilutorum.

187. *Scit pœnitentem pro peccatis satisfacisse.* Si per revelationem cognosceretur, potest pœnitentiam grauem non imponere, sed lenissimam imponere debet ad Sacramenti integritatem.

188. *Quid si affirmet se velle Purgatorij pœnas subire?* Lenem pœnitentiam adhuc imponat ad Sacramenti integritatem; præcipuè cum agnoscat grauem non acceptaturam.

189. *Quid in mortis articulo?* Si compos sentium satis infirmus, id est voce vti possit, iniungat, vt semel nomen IESU & MARIÆ proferat, ad valetudinem grauiorem satisfactionem imponens.

190. *Tempore Iubilæi potest pœnitentia imminui?* Posse affero cum Tolet. *Delinquit ne grauius qui die assignato pœnitentiam non adimplet?* Existimo grauem culpam non esse, modò aliàs adimpleat. Confessarius moneat non intendere ad culpam grauem illigare.

191. *Si irrationabiliter grauis pœnitentia fuit?* Non tenetur implere, quia nec Confessor ligare eum potuit, nec pœnitens sese intendit illigari.

192. *Quoniam temporis interuallo adimplenda est?* Saltem per vnus anni circulum, si aliter Confessarius non disposuit aut medicaminis expetiuit instantia.

193. *Excidit ex memoria pœnitentia iniuncta?* Non debere confessionem iterare cum Suario existimo. Se negligentia accuset, & Confessarius iniungendæ pœnitentiæ aliquid super addat.

194. Confessarius commisit defectum in confessione; quia v. §. II. gr. pœnitentem ad restitutionem non obligavit: potest ne cum illo De sigillo loqui de supradicto defectu? Minimè sine ipsius expressa licentia, vti Fagundex asserit. Quid si pœnitens neget? Culpa confessionis. erroris à Confessario in pœnitentem transferetur. Quæ vera Fagund. esse iudico, et si huiusmodi error statim à finita confessione deprehenderetur.

195. Scio ex confessione aliquem esse dignitatis alicuius ac muneris indignum: possum ne, cum secreta sunt suffragia, meum denegare? Minimè; quia fugiendum quidquid illud Sacramentum potest reddere odiosum, ex Coninch doctrina. Quid Conin. si habet alios defectus, ætatis, scientiæ, &c. Teneor dare suffragium ei, quem aliàs indignum esse ex Confessione cognoui? Non teneris.

196. Confessor in loco ubi confessiones audit, asserit committi graue aliquod peccatum. v.g. Sodomia, &c. Violat ne Confessionis sigillum? Non violari affirmo cum Henriquez addenti, si coram infirmioribus & sine spiritali vtilitate hoc dicat, grauius peccare propter offendiculum: quia audientes facile possunt à confessione alienari. Henriq.

197. Manifestauit quis aut sine necessitate, aut necessariò complicis delictum in Confessione: potest ne Confessarius sine sigilli violatione complicis crimen aperire? Non posse Suarius docet; quia Suar. peccatum complicis est ita coniunctum cum peccato pœnitentis, vt vix vnum sine alio possit agnosci.

198. Confessarius cum pœnitentis licentia petendi consilij causa, aperit alteri Sacerdoti Theologo peccata in Confessione audita: quæro, num Theologus sigillum Confessionis frangat, si postea cum alijs de illis peccatis loquatur? Non peccat contra sigillum, sed contra naturale secretum; quia (vt ait Vasquez) non reuelat in Confessione audita. Vasq.

CAPVT VIII.

Practica adhuc speciales Resolutiones, Confessarium ad munus rectè obeundum instruentes.

199. **Q**uoniam modo Confessarius peccati grauitatem digno Confes- sarij præsuet? Cum contra legem delinquitur, consideret delincentem. pœnam impositam transgressori: si grauis, v. gr. mortis, ca pœnitentium, tentem.

triremium, flagellorum, &c. grauis transgressio; si leuis pena, v. gr. paruaë nummorum quantitatis, leue delictum. Ob graue proximi incommodum grauis culpa committitur Peccatum quod de se grauitur Dei, aut proximi charitati opponitur lethale quidem. Cum lex humana aliquid præcipit vti valde graue, & necessarium, obligat ad mortale, si materia & finis grauis sit, & verba legislatoris huiusmodi indicant obligationem, id quod ex pœnæ collige grauitate. Peccata Capitalia tunc esse mortalia dignoscet, quando aut Decalogi, aut Ecclesiæ aliquod præceptum grauitur læditur. Ita *Azor.*

Azor.
& alij.

Sanctius, Suarius, Reginaldus, & alij.
200. *Quonammodo se in principio Confessionis geret?* Cognoscat, num subditus sit iure ordinario, aut priuilegio. Num præmissio sufficienti examine accedat; Num sit excommunicatus? An aliquod peccatum ob verecundiam tacuerit? An poenitentiam sacramentalem impleuerit? statum denique poenitentis recognoscat, vt officij vel muneris speciales discuriat obligationes.

201. *Quid in ipsa Confessione?* Ex officio quidem haud tenetur interrogare. Attamen cum probabiliter ex circumstantiis agnoscat aliquod peccatum præteriti lethale, interrogare necesse est. Peccatorum numerum, & circumstantias faciat aperiri, si grauia crimina, & speciem mutantibus circumstantiis. Si certum numerum adæquare non possit poenitens ad singulos menses, hebdomadas, aut dies descendat. Prius audiat poenitentis meditatam conscientiaë relationem, mox ad interrogationes necessarias procedat, post totam quidem Confessionem, modò periculo obliuionis non exponatur. Periculum nimiaë disquisitionis fugiat, præcipue cum foeminas, moniales, pueros in materia luxurie audit. Apud mercatores nimium acutè fraudum materias non euoluat, ne medicina sit ægritudinis occasio. Haud sunt ab omnibus omnia interroganda. Non indicet se per transfennam huic muneri incumbere, sed sedeat ac si nullum aliud negotium instaret. Non se ostendat aut impatientem, aut iratum, aut ob grauia, vel enormia crimina scandali vulnere affectum; ne poenitens confusioi cedens aliquod crimen audeat obuelare. Curet, ne complices sine necessitate nominatim assignentur ne se poenitens ultra malitiam damnet; ne dubium pro certo referatur aut certum pro dubio. Attendat, num veniale sit ob cõsentius imperfectionem, aut attentionis defectum aliquod crimen; an annexa in habeat censuram; an sit restitutionis obligatio. Si error in Confessione Confessionarij culpa commissus est

non moneat pœnitentem cum scandali periculo; si autem facile possit, corrigat cum pœnitentis licentia sub eodem sigillo. Ita *Serarius, Reginaldus, Fillucius, Laymanus, Azorius, Suar. Palau, & alij.*

202. *Quoniam modo sese Confessarius gerere debeat circa pœnitentes varijs criminum speciebus pressos, vel diuersimodè illigatos, percurramus: Quis necessariam Christiana doctrinam non callet agrotis cognitionem.* Haud cum ideo sine absolutione dimittat. Sufficit cognoscere pœnitentem hoc aut illud non esse fidei contrarium, Deumque ac Ecclesiam hoc aut illud præcipere, licet non suo ordine cognoscat. Quod si hoc etiam ignoret, præcipua eum mytheria doceat, suadens accuratius studium. Sic *Sanchez & Toletus* adiciens adeo pœnitentem benigniter esse excipiendum, vt non renuat redire.

203. *Quis varijs negotijs implicatur.* Attendat Confessor pœnitentis munia, contractus; vt cognoscat num aliqua sit aut elapsi criminis, aut futura *instantia* restitutionis obligatio. Sic *Reginaldus*.

204. *Quis se de venialibus quasi de mortalibus accusat.* Illum a conscientia errore liberet, post commissam ob erroneam conscientiam crimina eum profiteri faciet. Ex eodem *Doctore.*

205. *Scrupulis quis irretitur.* Si Dei timore illi donentur quocumque examine præmissis admittat, curetque vt tempus in conscientia discussione impensum in contritione impendatur. Adhuc *Reginaldus.*

206. *Tenetur pœnitens seu facultates, seu famam restituere.* Aperiat ei obligationem, procurans vt quamprimum impleatur, præcipuè cum post aliquam confessionem nondum proximo est satisfactum.

207. *Aliquod verum pœnitentis commutandum est.* Aduertat sub confessionis sine quamnam futura sit utilior operum commutatio iuxta sacerdotis aut pœnitentis facultatem.

208. *Accedit artifex.* Cognoscat num maneris, aut officij obligationes sciat: si ignorat, aperiat, suadeatque, quamprimum fieri certiore. *Sanchez* sic.

209. *Dubitat quis, an tenetur aliquam legem implere.* Non absoluat, donec diligentia adhibita cognoscatur, nam lex obliget. Quod si post diligentiam veritas non apparuerit, absoluat eum quasi inuincibili ignorantia pressum. Si autem certo constet legem obligare, & pœnitens nolit obedire, absolvendus non est, affirmante *Sancto.*

210. *Publicus peccator confessurus adstat.* Non repellat, sed benigniter exceptum curet ad contritionem allicere, *Reginaldo* authore.

Regin.

211. *Mutus à natiuitate accedi.* Curet aliquod saltem peccatum deseruentibus signis, aut nutibus corporis ad materiam Sacramenti exponi, & absoluat. *Quid si nullum peccatum declarare valeat?* Signo doloris præmissio est absolvens sub conditione capacitatis in articulo mortis, & quando Confessionis præceptum obligat. Vti equidem mutus potest interprete, qui signa, ac nutus disertius calleret. Ita

Tolet.

Toletus.

212. *Aliena lingua pœnitens confessurus adstat.* Si callens propriam eius linguam inuenitur, ad illam remittatur, aut, si vult pœnitens ipse, interpres aduocetur. In mortis articulo sufficit doloris signa proferre, aut signis aliquod crimen aperire. Quod si valens, non expectetur per longi temporis interuallum illius linguæ peritus Confessor, potest aliquod aperiens peccatum absolui, & non alio tempore; quia præceptum integræ confessionis strictius planè quàm expiationis annuæ obligatio. *Quid si Sacerdos plures culpas licet non omnes percipiat?* Potest absolui, vti annuæ Confessionis, &

Regin.

Communions præceptum impleatur. *Reginaldus* & alij.

213. *Affirmat qui se nunquam peccatorum mortalium numerum explicasse.* Si rusticus, non semper credendus. Si consultò, seu mala fide non prætermisit, haud eum cogat confessionum peccata repetere, sed cum adhibito auxilio, ad numeranda peccata alliciat. Sic *Reginaldus*, & *Azorius*.

Azor.

214. *Adstat qui operuit peccatum mortale in Confessione.* Si verecundia, aut ignorantia grauius culpabilis fuit, iteranda confessiones. Si postquam culpabiliter tacuit, bona fide dehinc confessus sæpè fuerit, solummodò confessionem, aut confessiones illas, quas mala fide gessit, debet iterare, *Suario* doctore.

Suar.

215. *Item quis aut odio, aut iniustitia persequitur.* Si iniuste agit licet odio instigante, non absoluitur nisi proponat ius sequi sine affectu vindictæ. Si autem iniuste minimè absolvens, nisi aut dimittat, aut dimittere firmiter proponat.

Suar.

Suaris & *Reginaldus*.

Regin.

216. *Vititur quis æquiuocatione iuramenti, ita ut audiens ignoret, quando nam verum, seu falsum affirmat.* Contra humanum commercium delinquit. Quod si iusta causa non adsit, non licet huiusmodi vti æquiuocationibus, ideo pœnitens inculpandus, vti *Sanchez* affirmat.

Sanch.

217. *Quis sine titulo Ordines suscipit. Absoluatur à peccatis & immittatur ad eum, qui potest à suspensione absoluerè. Quid si Episcopus agnouit illum sine titulo ab sacrum Ordinem accedere? Suspensionem Clericus non incurret, Episcopus autem tenebitur de eius sustentatione prouidere. Ita Suarius.*

Suar.

218. *Accedit Clericus, qui in sacris constitutus, aut Beneficio fungens, nec tonsuram, nec Clericalem vestem gestat. Se gerat Confessarius, si propositum non mutat pœnitens, tanquam cum eo, qui peccandi occasione haud vult nuncium remittere. Sic Reginaldus.*

Regin.

219. *Quid si Clericus, aut Beneficio fruens Officium Canonicum non persoluat, nec emendationem promittat? Minimè est absolutionis beneficio donandus, Reginaldo auctore.*

Regin.

220. *Inualidè quis nupsit, aut consensus defectu, aut aliquo impedimento intercedente. Curet dispensationem de impedimento obtineri, aut consensum prudenter eliciat, ex noua contrahentium vnione.*

221. *Sacramentum confessionis in ea, qua secundis nuptiis operam dedit putans coniugem obisse, sine iudicijs, aut testimonio sufficienti. Debet absolutionem abnegare, si nolit à peccato recedere. Sanchez iudicium sufficiens obitus esse ait, si maritus erat prolixæ ætatis, & post discessum plures anni elapsi sunt; vel scit se bello commisisse, à quo non redit.*

Sanch.

222. *Coniux affirmat fore, ut non consequatur salutem æternam, si à coniuge non separatur. Si admonitiones salutares non sufficiant, & diuortium Sacerdos iudicat medicinam, absoluat pœnitentem. Sic Reginaldus.*

Regin.

223. *Quammodo se geret cum libidinis mediatore? Sunt actiones intrinsecè malæ, v. gr. auxilium præstare, vt amasi femina quam consequi curat, interficiantur: & actiones indifferentes, v. gr. comitari, vel tueri eum, qui peccatum commissurus accedit. Epistolas amatorias manifestè turpes deferre, malum est intrinsecè, epistolas, quibus aduocatur amasia, indifferentes sunt; quia potest in alterum finem vocari. Igitur eis qui serui non sunt, siue famuli, vnum non licet, quia intrinsecè malum; alterum, quia valde graui crimini propinquum est. Familiæ autem actiones indifferentes licitæ erunt, quando sine graui incommodo non possunt mutare domicilium, & inibi perseverantes graue damnum timent, præcipuè si dominus vehementer ab ira corripitur. Indicabo quænam actiones communiter à famulis*

E E c

allumpet

assumptæ indifferentes sint. Parare equum quo profecturus dominus ad amasiæ domum : eum inibi commorantem foris custodire : amasiæ mensam apponere : cibos præparare : ad domum reducere : epistolas deferre de quarum turpitudine graui non moraliter constet, licet affectu sint exarata : dona referre, ac referre ostia, aut fenestram aperire, dominum amantem ostendere : auxilium domino præstare, vt ascendat : scalam tenere. Porro vt licitè famulus teneat scalam opus est, vt grauius solito damnum timeat ; quia ascensus per scalam in domum iniuria est domus domino iniusta. Sanchez lib. 1. c. 7. consulatur.

Sanch.

224. *Consuetudine quis grauius in aut iurandi mendaciter, aut voluntario polluenti. Si ægre ferat, haud ei absolutio differatur, præcipue cum non adest spes reuertionis ad confessarium. Attamen si inueterata sit consuetudo, & remissum propositum differat absolutionem prius pœnitente de non sufficienti dispositione conuicto. Ita*

Henric. Henriquez.

225. *Decimas quis multis ab hinc diebus debet. Erelsi Tridentinum præcipit hominem huiusmodi non absolui donec debitum reddat, excommunicatione adhibita. Profecto si potens soluere, mox necessum est soluat, vt absolutionis beneficio fruatur. Si autem est impotens, in foro conscientia ab excommunicatione, & peccatis absoluentis cum cautione solutionis, quia constat eum non malitiosè decimas retinere. Quod si excommunicatione percussus non fuerit, sufficit, vt à peccatis absoluat cum proposito soluendi accedere, vt Auila affirmat. Nec quidem extra iuris casus expressos minimè ab eo est solutionis iuramentum extorquendum.*

Auila.

§. 3.
Occasio proxima delinquendi adest.

226. *In proxima quis est occasione peccandi? Proxiam illam occasionem appello, quia circumstantiis spectatis raro quis à peccato assolet abstinere. Certè peccatum ipsum ex huiusmodi occasione exurgens debet esse mortale ; occasio etiam particularis vsuræ, v.g. debet esse ; quia mercaturam facere non est occasio proxima, licet munere, seu officio quis abutatur. Præterea talis debet esse occasio, qua nunquam aut raro non delinquatur ; quia occasio proxima non est ea, qua raro delinquitur ; v.g. qui repentino affectu ter aut quater per vnus anni circulum cum famulante femina deliquit sine animo vltèrius delinquendi. Demum circumstantia spectanda sunt ; quia quod vni occasio est proxima peccandi, alteri non erit, v.g. iuueni feminae vna in domo societas in proxima*

nam occasionem cedit, quæ seni nullum minatur nocumen-
tum. Igitur occasio proxima est immoderatæ iuventutis cibus
calidis vesci, unde experimento edidicit se voluntaria pollu-
tione fœdari; aut Comœdiis interesse; quibusmodò sine graui
culpa recedit, &c.

227. *Quando nam tenebitur pœnitens ab occasione proxima
recedere, priusquam absoluitur?* Cum occasio proxima est vo-
luntaria, secus cum voluntaria non fuerit. v.g. quando filius-
familias sæpè cum famula, aut consanguinea deliquit, quam
ipse haud potest à domo deturbare. Sic *Suar.* Tali in casu
debet pœnitens vero dolore affici de præterito, cum propo-
sito in futurum, specialiter quidem proponendo minimè so-
lum cum sola mansurum: quod si casus tulerit solitudinem,
minimè peccaturum. Profectò quoties aliqua adest causa
notabilis, qua separatio fieri non potest, voluntaria occasio
non erit, & præmissa dispositione, & prudentia ad cautionem
futuram Confessoris adhibita absolui poterit. *Quid si affe-
ctus sit ingens, labilis pœnitens, exigua spes emendationis?* Ab-
solutio differatur; quod si non omnino emendatus rursus
accedat, si tamen Confessarius cognoscat affectum aliquan-
tulum frigidescere, aliquamque abstinentiam adhibitam, &c.
sæpius potest eum absoluerè. v. gr. si nupsit fœminæ, cui ad-
hærescit animo; aut fœmina nupsit viro qui eam custodit. Sic
Suar.

228. *Quid denique si amasia pœnitentis in domo commore-
tur?* Aliqui asserunt semel aut bis absolui posse, solo emenda-
tionis proposito præmissò. Alij affirmant prius è domo de-
turbandam, quam possit absolui. Ego autem cum *Regin.* *aldo &*
alijs iudico non esse absoluendum ante eiectionem si domi
solo amasia titulo commoratur, & illico potest deturbare;
quia tali in casu occasio proxima voluntaria est. Verùm si fa-
mulandi fungitur ministerio semel ille absoluitur cum pro-
posito aliam famulam exquirendi quamprimum.

229. *Casus quis reservatus illigatus est.* Casus reservatus est
ille (vti diximus) à quo solus ille absoluit, cui reservatus, aut
qui illius vices exerit. Sunt quidem casus reservati Ponti-
fici, Episcopo, Tribunali DD. Inquisitorum, ac Regularium
Prælati. Doctores quidem sex casus Episcopo communi ex
iure numerant. 1. Quando peccatum à iure publicam pœ-
nam habet assignatam. 2. Quando maiorem excommuni-
tionem habet annexam. 3. Quando irregularitatem. 4. Pec-
catum incendiarij. 5. Blasphemia publica. 6. Homicidium
voluntarium, ac mutilatio. Porro ex consuetudine octo

S. 4.
Casus re-
servatus
pœnitentis
illigatur.

in super sunt reseruatata crimina Episcopo. 1. Omne enorme publicum peccatum. 2. Filiorum aut casu, aut consilio occisio. 3. Quodcunque homicidium. 4. Falsum testimonium, aut instrumentum. 5. Periurium. 6. Incestus. 7. Monialium corruptio. 8. Bestiales. Profectò cum *Filliucio* & aliis affe-
 mo nullos ex iure communi Episcopo casus nec excommu-
 nicationem reseruatam esse, propriè loquendo. Fateor casus
 esse reseruatatos arbitrio Episcopi, varij quidem ob Direc-
 tum varietatem. Omnes quidem quicunque sint huiusmodi
 casus subiacent cuiuscunque Confessarij potestati beneficio
 Bullæ Cruciatæ. Præterea Regulares priuilegiorum suorum
 vi ab eisdem possunt absolueri, si ab Episcopo sint approbati.
 Certè Papa Clemens VIII. Regularium Prælati vndecim
 casus reseruari iussit, facultatem Capitulo generali, aut Pro-
 uinciali exhibens vti alios casus reseruari possent, quo Ordi-
 nis maiori vtilitati consulere.

Filliuc.

230. *Quando quis facultate potitur, vt à casibus Papa reseruatatis absoluat, potest ne etiam absolueri à confessoribus?*
 Cum *Tolet*o assero posse; quia censuræ cum ipsis peccatis
 annectuntur.

Tolet.

231. *Quodnam sacrilegium est Episcopo reseruatatum?* Illud
 tantum quo sacer locus furto, sanguine, aut semine huma-
 no violatur. Scio *Emanuel* *Saa* affirmare ex iure non re-
 seruatatum esse sacrilegium, sed *ortilegium*, communi errore
Sacrilegium legente. Quid de publica *Blasphemia*? Solummo-
 do exteriori foro est Episcopo reseruatata, nisi ipse contrarium
 exponat. Sic *Saa*.

Saa.

Saa.

232. *Ordinarius itaque Confessor quonammodo se geret cum eo, qui reseruatato casu pergrauatur?* Si ipse non potest absolueri
 ad Prælatum remittat, aut ad delegatum extra mortis arti-
 culum, aut probabile vitæ discrimen.

233. *Si affirmet pœnitens se Superioris licentia frui?* Cre-
 dat, & absoluat. Quod si ex iusta causa subditus ad Præla-
 tum accedere nequeat adeat Confessarius illum, vicèque
 impetret, nullo præmissio verbo, vnde possit pœnitens Super-
 iori reuelari.

S. 5.

Absolutio 234. *Quonammodo Confessarius satisfactionem Sacra-*
mentalem imponet? Relege quæ Superius asseruimus. Haud
tisfactio ita pœnitentem aggrauet, vt causa sit omittendi. Pecca-
imper- ta carnis aciora flagellorum, ciliciorumque requirunt
tienda, medicamina. Quod si implendæ non sint pœnitentiæ
iniun- asperiores, sufficiant Indulgentiæ, Iubilæi, Communi-
genda. nis frequentia, eleemosynæ, orationes præcipuè quidem
 Virginis

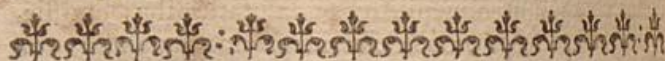

Virginis obsequium nouem Angeli salutationibus emissis, sub purissimæ Conceptionis memoria quotidie iuuenum probata est medicina.

235. Quomodo denique circa absolutionis Sacramentalis expeditionem se geret Confessarius? Si Confessarius ipse, aut excommunicatus aut suspensus, aut interdictus sit nominatim, prius à Censuris expediatur, quàm absoluat; aliàs peccabit mortaliter & iuris alias pœnas incurret. Nec quidem valida erit absolutio; quia priuatus est iurisdictione. Si autem pœnitens excommunicatione quacumque illigetur, prius à Censura, quàm à peccatis absoluator. Scio ex *Suarij* doctrina validum Sacramentum, licet absolutio à Censuris non præcedat. Quod si in mortis articulo non possit pœnitens prius à Censura, quàm à peccatis absolui, sufficit proferre Confessarium illa verba: *Absoluo te*, cum intentione absoluendi ab utroque vinculo. Rarò tamen tam vrgens aderit occasio, qua non possit adiici: *Ab omni excommunicatione*, Curet moribundo Bullæ indulgentiam applicari, suadetque secundam Bullam in indulgentiæ augmentum accipi. *Quænam verbis absolutio Sacramentalis proferenda?* Sufficiunt illa verba: *Absoluo te*, sed iuxta Ecclesiæ præscriptum illa dicenda: *Ego te absoluo à peccatis tuis*. Post Confessionem diuturni temporis præmittat: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducatur te in vitam æternam*. Deinde sic formam expediat semper: *Domine noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipius mihi licet indigno concessa absoluo te in primis ab omni vinculo excommunicationis (si sit Clericus addat, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & indiges. Deinde eadem auctoritate ego te absoluo à peccatis, in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Laudabiliter additur: Passio Domini nostri Iesu Christi, & merita B. Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Videndi Suarius, Azorius, Reginaldus, Henriquez, & Laymannus.*

Suar.
& alij.

EXAMEN V.

Circa materiam de Indulgentiis.

CAPVT PRIMVM.

De Ecclesia Thesauro.

1. *Via Indulgentiarum lucratio satisfactionis exco-
vices, tractatio huiusce materia atroxenda. Quia
nam igitur Thesauri Ecclesie nomine intelligendum
Est collectio ex operibus satisfactoriis, quae facti
Egerunt non illis pro culpis propriis necessaria.*

2. *Ubinam hic Thesaurus? In sola diuina acceptatione, quae
omnia haec opera ad remunerationem seruat.*

3. *Ex quibusnam praecipue operibus hic Thesaurus consistit?
Praecipue ex operibus Sanctorum, qui nunquam aut raro delin-
quentes longe lateque poenam pro culpis debitam excelsere.
Talia (v. gr.) opera Deiparae nunquam delinquentis, Ioannis,
Iacobi: talia Christi opera natura ipsa impeccabilis, pro
quibus solis infinitum hunc Thesaurum esse sub Clemente VI.
fides asseruit.*

4. *Possunt ne Sancti, & iusti viri satisfactorijs suis operibus,
quae apud Ecclesiam Thesaurum custodiuntur, pro poenis debitis
alienae culpa satisfacere? Possunt, & de condigno. Quamuis
enim non possint alteri gratiam de condigno mereri: (et
quippe excellentia meritorum soli Christo concessa,) possunt
tamen de condigno satisfacere. v. gr. si Antonius iustus
pro Petro ieiunaret iusto, satisfaceret pro Petro tantum
quantum pro se ipso satisfactorius esset, ut ex Tertulliano
didici.*

5. *Penes quem in terra huiusce Thesauri clavis affidet? Penes
Ecclesiam, & eius caput summum Antistitem: unde apud
ipsum potestas Thesaurum aperiendi, & claudendi cum
voluerit.*

CAPVT II.

Quid, & quotuplex Indulgentia?

6. *Quidnam est Indulgentia?* Relaxatio pœnæ debitæ pro peccato satisfaciens diuino rigori ex operibus Sanctorum, & Christi reseruatis in Ecclesiæ Thesauro per liberalem Papæ condonationem extra vllum Sacramentum. In cuius definitionis expositionem tria suppono. Primum, quouis in peccato præter culpæ reatum contrahi ad pœnam culpæ debitam quandam obligationem, quæ quidem pœna aut soluenda hic per satisfactionem, aut in vita alia per satisfationem; aut in hac & in alia vita per liberam relaxationem à Pontifice factam, qui ex Ecclesiæ Thesauro tantum satisfationis soluit, quantum nos ex nostris operibus soluere tenebamur. Secundum, non semper in hac vita cum remittitur culpa, (quæ tota simul remittitur) vel per Pœnitentiæ Sacramentum, vel per Contritionem, semper totam remitti pœnam: sed tantum pœnæ remitti, quantum apud æstimationem diuinam satisfactorio operi nostro responderet. Ea autem pars pœnæ, quæ remanet, vel in hac est vita soluenda per alia opera satisfactoria, vel per ignem Purgatorij in alia. Tertium, quoduis opus hominis bonum in gratia existentis, & esse meritorium gratiæ, & satisfactorium pœnæ. Hæc tria ad materiam nostram maximè obseruanda.

7. *Quotuplex Indulgentia?* Duplex, Plenaria scilicet, & Temporalis. Per Plenariam simpliciter tota pœna remittitur vel in aliquo genere certo. Per Temporalem non remittitur tota pœna, sed quanta in Bullis exprimitur.

8. *Quando in Bulla septem annorum, aut quadraginta dierum Indulgentia conceditur, quid significat?* Hominem, qui talem indulgentiam consequitur, tantam pœnæ remissionem obtinere, quantam obtinuisset, si tanto tempore iuxta Canones peregisset pœnitentiam.

9. *Differt ne Iubileum ab Indulgentia plenaria?* Non differt, nisi quòd per Iubileum committatur commutandi vota facultas, & à reseruatis absoluendi.

10. *Suspenduntur ne Indulgentiæ anno Iubilei?* Profectò in anno Iubilei, quod Romæ à primis vesperis Natiuitatis Dominicæ incipit vsque ad annum sequentem duraturū, reliquæ suspenduntur indulgentiæ, imò & facultates absoluendi

808 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
à casibus Pontifici reservatis. Denique Iubileum in anno
Sancto toties obtineri potest, quoties præscripta opera
geruntur. Sic declaravit Urbanus VIII.

CAPVT III.

De ijs, qui possunt Indulgentias concedere.

11. **Q**uamvis potest Indulgentias concedere? Solus Ponti-
fex primario; alij quidem, quatenus eis à Pontifice
conceditur Episcopi cum limitatione hanc ab illo potesta-
tem accipiunt. In Dedicatione Ecclesie vnus tantum anni
Indulgentiam concedere possunt: In Anniversario Dedic-
tionis quadraginta dierum; quas quidem subditis solummo-
dò in hac vita degentibus valent impertire. Concedit item
Episcopus cuiusvis operis piij prætextu fidelibus congrega-
tis quadraginta dies Indulgentiæ. v. gr. sub Concionis ter-
mino, &c.

12. Num Episcopus in mortali culpa existens valde con-
dat Indulgentias? Ita planè. Imò licet sit excommunicatus
(modò non sit denunciatus, & vitandus) per culpam aut ex-
communicationem hanc iurisdictionem non amisit.

13. An possit hanc facultatem non solum Vicario, sed &
cuiuslibet concionatori, & Clerico demandare? Potest; quia Epi-
scopo competit hæc facultas iure Ordinario, vnde eam po-
test delegare. Num laicis? Minimè. Solus Papa de potestatis
plenitudine eam potest laicis delegare; quia solus potest in
iure dispensare communi.

14. Possunt ne Clerici quacunque dignitate condecorati In-
dulgentias concedere? Non possunt, etiam si Cardinales non
Episcopi sint; quia non sunt Ecclesiastici Thesauri dispensa-
tores, nisi ad id facultatem obtineant.

15. Num Capitulum sede vacante, si quidem Episcopi vice-
gerit, valeat concedere Indulgentias? Nequaquam; quia non
succedit Episcopo in potestate extraordinariæ iurisdictionis
scilicet in iis, quæ sunt Episcopali reservata dignitati.

16. Abbas ne suis in locis iurisdictionem obtinens Episcopa-
lem, potest Indulgentias impertire? Non, licet valeat alios par-
ticipes satisfactionis, & orationum, quæ sunt in Religio-
ne, facere; quia circa Indulgentias non fit Thesauri dis-
pensator.

17. Pontifex, aut Episcopus fruine potest indulgentijs, quas alijs concedit? Potest; quia non debet esse deterioris conditionis, quàm subditi. Tenentur ne ~~id~~ id opus iniunctum ad lu-
crationem indulgentiæ præstare? Opus quidem generaliter in-
iunctum agere non tenentur; sed secum possunt hac in parte
dispensare: loco illius aliud pium opus præstando.

CAPVT IV.

De causa Indulgentias concedendi.

18. AN causa ad Indulgentiæ concessionem requiratur? Ita
planè; quæ quidem causâ tam ex parte conceden-
tis, quàm ex parte petentis indulgentiam, considerare
oportet.

19. Causa huiusce exprime sufficientiam. Erit equidem cau-
sa sufficiens quidquid in Dei honorem, aut Ecclesiæ cedit vri-
litate. Concedi autem affirmo cum *Henriquez* ex motiuo
solius misericordiæ pro animabus Purgatorij. Præterea Prin-
cipi optimè de Ecclesia merito conceduntur, vt alij ad eadem
facinora excitentur; quasi Principis egregia facta sint causa
indulgentiæ. Peccator denique magnus à Papa vt pio pa-
rente ex Thesauo ad satisfaciendum pœnis debitis potest
adiuari.

20. Peccat ne qui pro parua causa indulgentias largissimas
concedit? Peccat; quia concedens indulgentias non est Do-
minus, sed prudens dispensator.

21. Quid si sine causa, aut leui tales Indulgentiæ concedan-
tur? Valida ne? Ita planè, vti *Henriquez* ex grauibus anti-
Henriq. quis Doctoribus egregiè ostendit.

22. Possunt ne pro quolibet opere, aut actu pio etiam leuissi-
mo validè à Pontifice Indulgentiæ concedi? Imò sic plerunque
concedi edocet experientia. An non plenaria indulgentia pro
Oratione Dominica, aut Angelica salutatione dispensatur?
Certè indulgentiæ frustra concederentur, si ad earum conse-
cutionem æquiualens opus esset necessarium. Scio Pontifi-
cem aliquando posse indulgentias concedere nullum opus
requirendo. v. gr. si defuncto viro Ecclesiæ benefactori in-
dulgentias applicet.

CAPVT V.

De suscipiente Indulgentias.

23. *Quisnam est indulgentia capax? Qui & Baptismo, & fide decoratur. Vnde hæreticus, aut apostata à fide incapax est. Item excommunicatus licet contritus; quia una ex pœnis excommunicationis est communium Ecclesiæ suffragiorum, & bonorum priuatio.*

24. *Est ne capax fidelis, qui in crimine mortali existit? Minimè; quia pœna remitti non potest, nisi prius culpa remittatur.*

25. *Sufficit ne contritum esse? Si in Bulla Confessio indicitur, Confessio necessaria est ei, qui lethalis criminis reatu illicatur. Nam qui post Confessionem vltimam nullum mortale commisit, nec recordatur alicuius nondum per Confessionem expiati, sine præmissa tunc Confessione indulgentiam potest lucrari; quia quando in Bulla Confessio indicitur, sermo assolet esse respectu illius, qui lethali crimine foedatur. Quod si, non indicta in Bulla Confessione, in lethali existens contritionis elicit actum, sufficit ad indulgentiæ consecutionem.*

26. *Tempore Iubilei peccata quis confessus est, sed postea in peccatum mortale incidit, antequam reliqua opera præscripta adimpleret: obligatur ne ad Indulgentiæ consecutionem, nouam Confessionem inire? Minimè; quia impleuit iam conditionem à Iubilæo assignatam. Vnde solum tenetur de lethali post Confessionem commisso conteri in fine.*

27. *Necessum ne est, ut coniecturus indulgentiam sit in gratia toto tempore, quo opera præscripta præstat? Sufficit esse iustum, dum vltimo actui, quo posito indulgentia datur, operam nauat; quia opus præscriptum non debet necessariò esse satisfactorium, sed tantum est conditio, qua posita, Pontifex indulgentiam applicat.*

28. *In peccato mortali existens vltimum quis præstitit opus: expiati deinde peccato per pœnitentiam, Indulgentiæ donabitur? Minimè; quia sicut Sacramenta non reuiuiscunt, quando in ipsorum susceptione appositum fuit impedimentum repugnans substantiæ Sacramenti: ita neque indulgentia reuiuiscit, cuius essentiæ & naturæ status peccato mortali repugnat.*

29. *Elemo*

29. Eleemosynam quis à Bulla præscriptam ob vanam gloriam largitur: lucratur ne Indulgentiam? Si tantum ob vanam gloriam præstitit opus, non lucratur; quia non honestum. Secus si ob vanam gloriam & honestam ^{opus} simul eleemosynæ operam dedit.

30. Intuitur ieiunium ad Iubilei consecutionem: licet ne lactinijs, & ouis uti extra Quadragesimam? Iuxta locorum consuetudinem licet, aut non licet; quia abstinentia ab ouis non est de essentia ieiunij, nec iubileum strictius ieiunium, quam indulgentia *alia exigit*

31. Indulgentia offertur eis, qui Coronam Virginis recitarint: lucratur ne ego te pro me Coronam recitante? Minimè, opus enim iniunctum per te ipsum ex intentione Pontificis præstare teneris; quia sunt actiones personales. Eleemosyna quidem tuo nomine facta opus tuum esse non abnego.

32. Potest ne Indulgentia per opus aliquod internum obtineri? Potest; quia à Pontifice sæpe vel conscientix examen, vel nominis IESU inuocationem ex cordis ore præscribitur.

33. Habeo plures calculos benedictos, quæ à varijs Pontificibus varia conceduntur Indulgentia pro recitatione Rosarij; vel varias obtinui Bullas, quæ mihi ob eandem Rosarij recitationem varias Indulgentias exponunt: lucratur ne eas omnes semel Rosarium recitando? Lucraris; quia eadem Canoniarum horarum recitatione & voto, & præcepto satisfacio. Imò possunt uno & eodem tempore diuersis actibus consequi plures indulgentias, quando vnus actus non impedit alium, v. gr. conceditur vna indulgentia audienti Missam, altera Coronam recitanti: lucratur vtramque, dum recitans Coronam, Missam simul exaudio.

34. Bulla duas hebdomadas assignat, uti commodè omnes fideles sese lucratori Iubilei accingant: possum ne prima hebdomada ieiunare, Ecclesiâ (que visitare, in secundam dilata Confessione? Potest; neque enim Pontificis intentioni repugnat.

CAPVT VI.

De Indulgentiarum valore.

35. **Q**uantum valent Indulgentia? Quantum sonant. Vnde qui statim post obtentam indulgentiam plenariam moritur,

812 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
moritur, ad cœlum mox auolat; quia indulgentia plenaria
sonat omnis pœnæ remissionem accipi.

36. *Est ne Indulgentia concessio latè explicanda?* Ita planè,
quando de concedentis potestate constat; quia fauor est, &
beneficium Principis.

37. *Quantum Indulgentia durat?* Iuxta concedentis in-
tentionem, & non vltra. *Si absolutè concessa est?* Per se loquen-
do, perpetuè durat, nec expirat obitu concedentis. *Conceditur*
Communitati. Durat quandiu durat Communitas, nec cum
personis singularibus definit. *Ecclesia, cui concessa est Indul-*
gentia, destructa noua exaëdificatur. Adhuc valet indulgentia
illo loco concessa. *Templum aliò transfertur.* Quando debita
authoritate fit, vna transfertur indulgentia illi Templo con-
cessa: secus si solo tantum concessa fuisset.

38. *Excipiuntur ne in suspensione indulgentiarum anni lu-*
bilei indulgentia aliqua? Ex S. D. N. Urbani VIII. viuz vo-
cis oraculo, declarationè suspenduntur indulgentiæ in arti-
culo mortis concessæ: nec indulgentiæ pro defunctis: nec
à priuilegiatis tolluntur facultates, & priuilegia absoluentis
exceptis iis, quæ concedi aliàs solent ratione Indulgen-
tiarum.

39. *Potest ne successor Indulgentias ab antecessore concessas re-*
uocare? Potest, quia vt dignitati succedit, ita & potestati. In-
ferior verò non potest.

40. *Reuocatur indulgentia; sed non statim reuocatio meas per-*
uenit ad aures: extinguitur ne statim ac reuocata est? Minimè,
sed cum primùm mihi notum fit. Vnde si quis inuincibili-
ter ignorans sibi indulti concessi reuocationem, bona fide
confessus est peccata reseruata, vel à censuris absolutus est
virtute indulti iam aliàs reuocati, manet à crimine, & cen-
sura expeditus.

41. *Concedi ne potest perpetua indulgentia, ob causam temp-*
oralem? Potest; quare cessante causa, ipsa non cessat.

42. *Conceditur mihi indulgentia pro mortis articulo, se-*
mel accepta non obij: possum ne eadem, superueniente rursum
mortis articulo, frui? Ita planè, si contrarium in Bulla non
exprimatur; quia proposito indefinita æquivalent vni-
uersali.

CAPVT VII.

De Indulgentia pro Defunctis.

43. **D**E Purgatorio mihi notitiam aliquam reddas. *Locus §. 1.*
 adest intra terræ viscera, in quo animæ descendentes à seculo à pœnis expiantur, quæ, remissa culpa mortali & veniali, sunt sine satisfactione relictæ. Porro Purgatorium in corde terræ residere, quemadmodum infernus quo damnatorum animæ concremantur, commune Doctorum, imo Ecclesiæ placitum certum aded, vt plusquam temerarium sit abnegare. Purgatorij itaque locus proximus sursum versus ascendendo inferorum sedibus, vt ex D. Thoma collegi. Cremantur quidem eodem, quo damnatorum animæ, igne. Quoniam modo autem verus ignis agere possit in animas corporibus exutas nulli mortalium reuelatum. Est Purgatorij pœna maior quacumque hoc in seculo inflicta, qua Deus non per ministrum vllum animas corripit; ab ipsoque igne velut à carcere cohibente detinentur illæ, donec debitum omninò persoluant. Erit certè cuiusque tanta pœna illo in loco, quantam homo hîc citra mortem non posset tolerare. Eodem temporis momento, quo anima corpus deserit, iudicatur, & ei sententia lata innotescit, rectaque tendit, quo pergere iubetur, Angelo Custode euntem in Purgatorium comitante, quid ni auolantem ad superos? Profectò non semel ad nos animæ à Purgatorio docturæ rediere, quod è diuina sit dispensatione. Ex eadem aliquando effectum, vt apud nos animæ purgentur, Hugone testante. Animæ denique duplici pœna in Purgatorio afficiuntur, altera damni præcipua quidem, quæ in visionis Dei consistit priuatione: sensus altera, quana ab igne patiuntur.

Purga-
torium.

44. *Quoniam modo Indulgentia defunctis profunt?* Non quidem per modum iudicij, quamuis plenariæ sint; quia Ecclesia non habet iurisdictionem, aut ordinariam potestatem in animas extra Ecclesiæ forum constitutas; sed profunt per modum suffragij, seu auxiliij Ecclesiastici illis applicati. *§. 2. Indulgentia pro defunctis.*

45. *Necessum ne est eum, qui opus præstat ad consequendum Indulgentiam pro defuncto, in gratia esse?* Minimè; quamuis enim peccati mortalis reus non possit suis operibus pro se aut pro alio satisfacere, nihilominus potest indulgentiam pro defuncto lucrari agens opus præscriptum; quia tunc ille

noia

814 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
non dicitur satisfacere sed facere opus, quoposito, Pontifex
defuncto indulgentiam applicat, satisfactiones scilicet Chri-
sti, & Sanctorum.

46. *Indulgentia pro defuncto accepta prodest ne tantum illi,*
quantum profuisset accipienti vivo, si eam sibi applicasset? Ita
quidem. Vnde si indulgentia plenaria sit, prodest defuncto ad
remissionem omnis pœnæ, modo Deus eam acceptet.

47. *Quanam suffragia animabus profuant?* Eleemolynæ, ora-
tiones, Sacrificium Missæ, ieiunia, humicubatio, flagellatio,
gestatio cilicij, & alia huiusmodi. Profecto præstantissima
suffragia sunt Missa, & plenaria indulgentia. Si tamen pro
vno defuncto iam Missæ multæ fuerint celebratæ, & aliunde
vrgeat necessitas magna viduarum, & pauperum non ingratior
Deo, me authore, per eleemolynam satisfactio.

48. *Est ne laudabile, vt vna Missa, cui inest ex altari primi-*
legiato, seu speciali indulto plenaria defuncto indulgentia, cele-
brata pro illius satisfactione, alia, tñd ingens Missarum numerus
pro eodem applicetur? Ita planè. Rationes plures pro re tam
gravi congeram ex Societatis meæ Doctoribus. Quia potest
fieri, vt aliquis defectus in concessione indulgentiæ interue-
nerit, vnde à Deo non acceptetur. Quia potest defectus con-
tingere ex parte accipientis indulgentiam, propter quem sit
irrita. Quia fieri potest, vt Deus tunc non acceptant, non
enim habet infallibilem effectum respectu animæ defuncti.
Hinc fit, vt indulgentiæ, Missæ, ieiunia, &c. eisdem defunctis
sæpius applicentur, vt repetitis suffragiis à pœnis eruantur.

49. *Remittitur ne in Purgatorio etiam culpa venialis, qua*
cum animus iustus è viuis excessit? Cum Valquez affirmatiuè
respondeo, licet sententiam cum eis, qui in illo separatio-
nis instanti per actum dilectionis remitti affirmant, de quo
supra.

CAPVT VIII.

Praxis circa materiam de Indulgentijs & Indulgentijs
ex Societatis IESV Doctoribus.

§. I.
De In-
dulgen-
tiarum
vi.

50. *VT aliqui præter Pontificem possint concedere indol-*
gentias, requiritur Pontificus consensus saltem tacitus
quia concedere indulgentias est relaxare pœnas Deo debitæ,
quod absque ipsius, vel eius V. carij potestate fieri non potest.

rogo tamen, an potestas concedendi indulgentias possit per consuetudinem acquiri? Id communis sententia edocet apud Sanchez de potestate dispensandi vota, & iuramen. quæ dispensatio eodem modo animas in Dei foro absoluit. Layman lib. 5. tract. 7. cap. 4. num. 3.

51. *Requiri causam ad indulgentias piam concedendas dixisti: rogo, an hac pia causa debeat esse proportionata indulgentia?* Afferit Suarius in 3. part. tom. 4. d. 54. sect. 3. num. 5. pro parua causa non licere indulgentias magnas concedere. At Valentia tom. 4. disput. 7. qu. 20. part. 4. & Reginaldus tom. 1. lib. 7. cap. 12. numero 137. probabiliter affirmarunt, huiusmodi proportionem ad validitatem indulgentiarum non requiri.

52. *Quid si absque ulla causa Papa concederet?* Docet Saa v. Saa Indulgentia num. 1. validam esse.

53. *Prodest ne Indulgentia omnibus Christianis vivis, atque defunctis?* Prodest si in gratia existunt. Imò defunctis Catechumenis; quia hi suscipere Baptismum in voto, & sunt beatitudinis capaces, potestque pro illis sacrificium offerri. Granad. in 3. p. cont. 12. tract. 15. d. 6. num. 2. addens etiam vivis Catechumenis prodesse indulgentias.

54. *Profunt ne defunctis ceriò, & infallibiliter?* Afferit Laymanus lib. 5. tract. 7. cap. 7. num. 3. prodesse defunctis per modum impetrationis secundum liberam Dei acceptantis voluntatem. At alij affirmarunt certò & infallibiliter prodesse; quia satisfactio Christi, & Sanctorum sufficit etiam pro illis; iuxta promissionem illam: *Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis.* Mat. 16. Limitat Caietanus hanc doctrinam ad illos defunctos, qui id in vita meruerunt ob pietatem & curam erga alios defunctos; quam limitationem auctor assertionis huiusce Accosta in Cruc. qu. 19. non admittit.

55. *Liberat Indulgentia ab onere implendi pœnitentiam sacramentalem?* Liberat planè, si (v. gr.) Confessarius ieiunium quadraginta dierum imposuit, pœnitens liberatur ab eo ieiunio per indulgentiam quadraginta dierum, ex Granado contr. 12. tract. 7. d. 4. num. 5. At Valentia tom. 4. d. 7. q. 20. part. 3. contrarium adierit; quia obligatio implendi pœnitentiam est iuris diuini, in quo Pontifex dispensare non potest. Porro quamvis pœnitenti ex iure diuino ad integritatem Confessionis aliqua satisfactio imponi debeat: tantam tamen, vel tantam, hanc, vel illam de iure humano imponit Confessarius pro libito, aut secundum ius.]

Laym.

56. *Templo huic indulgentia concessa est, diruitur: rogo, an pereat indulgentia? Perire Layman. lib. 9. tractat. 7. cap. 1. num. 5. docet; quia non loco simpliciter, sed Ecclesie conceditur.*

Lugo.

Redit Ecclesia, an indulgentia redeat? Dubitat Can. Lugo de Pœnit. disp. 27. sect. 8. num. 131. quia re vera Ecclesia est alia physicè, & moraliter, nouamque requirit consecrationem. Secus si dirueretur, & reficeretur per partes.

S. 2.

Requiritur ad indulgentiam lucrationem.

57. *Dixisti indulgentiam non acquiri nisi ab existente in gratia: rogo, an qui pro defunctis indulgentiam lucrari intendunt debeant in gratia existere? Sufficit ipsas animas in gratia esse, quibus indulgentia applicatur, & Ecclesia, cuius nomine illud opus geritur; ob quod Pontifex satisfactionem Christi, & Sanctorum dispensat. Præpositus in 3. part. q. 14. dub. 10. num. 93.*

Præp.

58. *Vt viuus sibi acquirat indulgentiam, necessum ne est, toto tempore quo gerit opera iniuncta, in gratia esse? Sufficit esse in gratia eo instanti, quo possit verè dici: Completa sunt omnia requisita. quia indulgentiæ effectus prouenit ex satisfactione Christi, & Sanctorum: opera verò iniuncta requiruntur solum vt conditio: vnde non refert, quod in peccato gerantur. Granadus c. 12. tract. 5. d. 2. n. 5.*

Granad.

59. *Scio debere apponi opera, ieiunium scilicet, elemosynas, Confessionis, &c. Rogo, si huiusmodi opera moraliter bona, et circumstantiis fiant mala aut venialiter, aut mortaliter, sufficiunt ne ad indulgentiam lucrationem? Granadus d. 4. num. 10.*

Granad.

sufficere docet opus esse bonum ex suo genere, licet ex circumstantiis (& in indiuiduo malum sit; quia præcepta diuina, & humana implentur per opera ex suo genere bona, licet indiuidualiter peccaminosa. An opus est, opera illa potissimum ob indulgentiam effici? Satis est, in eum finem executioni mandari, licet alius finis æquè, aut magis principaliter intendatur. Granadus.

Granad.

60. *Pontifex Urbanus (v.g.) concessit certum opus gerentibus die Circumcisionis Domini quadraginta annos indulgentiæ. Innocentius autem Dominus nosler alios quadraginta annos, eodem die, eidem operi gerendo apposuit: an per vnum illud opus duplex indulgentia acquiratur? Gerens semel illud opus die illa, octoginta indulgentiæ annos acquireret. Secus si vterque Pontifex opus exigeret nullo alligatum tempore; quia tunc vnusquisque opus exigeret independentè ab alio. Granad. tract. 6. d. 2. n. 8.*

61. *Indicium*

61. Indicitur eleemosyna ad indulgentiam & luccionem: *sufficit qualibet?* Sufficit obolus, si non indicatur fieri cum proportione ad facultates. Quid si pauper vel obolo careat? Commutandam eleemosynam in aliud pium opus aliqui asserere. *Alst ego cum Antonio Fernandez de Corduba part. 3. cap. 3. §. num. 3. affirmo mentem esse Pontificis, quod qui eleemosynam exhibere non potest, absque vlla commutatione indulgentiam consequatur.* Fernad.

62. *Necessario ne imponitur Confessio & Communio gerenda?* Existimo Confessionem, & Communionem, (si aliud non exprimitur) exigere, ut homo in gratia constituatur, ut possit lucrari indulgentiam. Vnde qui solum venialibus illigatur, non tenetur Confessione, aut Communioni operam impendere. *Turrianus select. part. 2. d. 31. dub. 64.* Turr.

63. *In rubrica indulgentiarum quinque Sanctorum exprimitur, si admittatur granum, posse pro illa vice aliud subrogari, profecto grano amisso, aliud substitui; sed postmodum amissum inueni: cuiusnam, precor indulgentia remaneret affixa?* Non priori, sed subrogato; quia verificata fuit conditio, ut possit secundum eligi. At ex quo huic applicata fuit, in priori cessauit. Tutius tamen erit utrumque retinere. *Lugo de poen. d. 27. sect. 8. §. 3. num. 150.* Lugo.

64. *Quomodo noua applicatio nouo grano facienda?* Sufficit actus mentalis; quia non est concessio indulgentiae, & sic iurisdictionis actus; sed sola deputatio grani, tanquam conditio a summo Praesule requisita ad hoc, ut ab ipso talis indulgentia tali grano concessa sit. *Adhuc Cardinal. Lugo Lugo citatus.*

65. *Quidnam significat verbum, Plenaria, Plenissima, Quadragesima, Media, aut Quarta pars peccatorum?* Ex doctrina *Tollet* respondebo. Inter Plenariam & Plenissimam nullum est discrimen, quoad poenae remissionem; tota enim simul remittitur tam per Plenariam, quam per Plenissimam, quam per Iubileum. *Distinctio tamen aliqua assolet esse respectu facultatum, aut priuilegiorum, quae in Bullis conceduntur.* *Quadragesima* spatium significat quadraginta dierum, in quibus a carnibus abstinemus, qui quidem olim arctiori poenitentia colebantur, dum fideles solo pane & aqua vescerentur. *Media* autem, aut *Tertia pars peccatorum* significat remissionem poenae debitae pro dimidia aut tertia peccatorum parte. §. 3. De indulgentiis varia.

66. *Qui alienam habet Coronam aut calculum benedictum inuentum, vel sibi commodatum, potest ne eandem consecrari?* Et sequi

Henriq. sequi indulgentiam, quam Dominus illius Corona aut gra-
ni consequeretur? Affirmat Henriquez posse modo Co-
ronam, seu granum apud se, non tantum domi, ha-
beat.

Laym. 67. *An lucretur indulgentias, qui illud opus exequitur, cui
adnexa sunt, licet id ignoret?* Laymanus ait indulgentiam ple-
nariam ab Adriano V I. concessam non solum Regularibus,
sed & omnibus Christi fidelibus recitantibus ad tria signa
campanæ post Solis occasum tria AVE MARIA cum verti-
culis, *Angelus Domini*, &c. ex probabili aliquorum senten-
tia etiam lucrari illos, qui nesciunt tales indulgentias illi
operi annexas. Non improbo.

68. *Sunt ne exempti capaces Episcopales indulgentias parti-
cipandi?* Licet indulgentiæ solis subditis concedantur, ex-
empti tamen participes reddi possunt indulgentiarum hu-
iusmodi. Imò vnus Episcopus, Laymano auctore, subditis
suis dare potest facultatem lucrandi alterius Episcopi indul-
gentiam.

Laym. 69. *Possunt ne sæpius in die indulgentiam localem lucrari?*
Si indulgentia localis posita est cum limitatione temporis,
v. gr. diei; tum qui sæpius in die Ecclesiam visitat, semel tan-
tum indulgentiam lucratur; secus si absque determinatione
indulgentia Ecclesiam visitantibus sit concessa. Ita Layma-
nus, addens nomine Ecclesiæ, cui indulgentia conceditur
lucranda à visitantibus etiam adiunctum cœmeterium in-
telligi oportere.

§.4. 70. *Quidnam conceditur visitantibus quinque Ecclesiis, aut
De quo- quinque Altaria, precibus pro libito effusis ex Pontificis intentione?*
tidianis *ne?* Egregia quidem indulgentia est, cuius pauci adæquant
stationi- cognitionem. Bullæ quidem hæc verba: *Item concede su San-*
tidad a los que en dias de Quaresma o otros dias del año en que
ni Estaciones en Roma, visitaren cinco Iglesias, o cinco Altares,
ganon, y con sigan todas las indulgencias, y perdones, que ganan
los que personalmente visitan las Iglesias de la Ciudad de Roma,
y extra muros della, como las ganarian, si personalmente visi-
tassen las dichas Iglesias. In Basilica D. Petri septem Altaria
adsunt, vbi stationes per totius anni circulum. *Auct. Princ.*
mendic. Inter alii sunt septem Altaria principalia, in quibus per
totum annum integrum sunt stationes, fol. 286. Bulla præscribit
cum, qui inuisit Altaria, cum stationes Romæ habentur, cun-
ctas illas lucrari indulgentias: quotidie huiusmodi habentur
Romæ stationes; ergo qui quotidie Altaria inuisit, quo-
tidie lucratur illas indulgentias. Profecò apud Ecclesiam
D. Pauli

D. Pauli ad sunt alia septem Altaria, vbi indulgentiæ eadem ac in Petri Basilica impenduntur. Aequat equidem vtramque Ecclesiam Templum D. Sebastiani, vti Hieron. Sorb. fol. 287. affirmat. Præterea tria loca Romæ iacent, vbi quotidie fideles plenariam possunt lucrari indulgentiam, nempe Sacellum Baptistæ apud Ecclesiam S. Ioannis Lateranensis: Sacellum D. Laurentij dictum *Sanctum Sanctorum*: & Sacellum S. Helenæ in Templo S. Crucis. Rodriq. §. 8. fol. 61. Apud Ecclesiam D. Ioannis Lateranensis antiqua tabella conspicitur, vbi verba Syluestri Papæ ad Imperatorem Constantinum exarantur: *Domine IESVS CHRISTVS, qui te mundauit à lepra per suam misericordiam mundet, & purificet omnes venientes huc sine peccato mortali: & auctoritate Apostol. Petri & Pauli, & nostra sit eis remissio omnium peccatorum quocumque tempore anni.* Porro hæc indulgentia à multis Pontificibus confirmata est, aliis innumeris superadditis, de quibus sic Papa Bonifacius: *Totæ tantæ sunt indulgentiæ D. Ioannis Lateranensis, vt solus Deus possit annumerare. Et ego omnes illas confirmo.* Quid apud reliquas Vrbes Ecclesias. Hæc quidem omnes quotidie visitatione quinque Altarium, Bulla attestante, à nobis acquiruntur; quia quotidie institutæ sunt stationes. *Rogo num quotidie sapius hæc Altarium indulgentia comparari possit?* Toties quidem quotidie lucratur, quoties Altaria inuisimus, imò, authore Roderico, animabus Purgatorij potest applicari lucratio reperita. Bulla plumbea sic: *Omnes & singulas indulgentias stationum intra, & extra muros prædictæ Vrbs tam pro se, quam per modum suffragij (pro defunctis pro quibus visitauerint, consequentur.* Ad hæc qui visitant diebus Mercurij Templum D. Pauli Purgatorij animam liberant à cruciata. *Quid si ob Templi frequentiam non possim ingredi?* Iuxta ostium sufficit preces effundere. *Sufficiet ne sine situs mutatione cuncta Altaria inuisere?* Sufficiet, Saa authore, si singulis Altaribus caput inclines. *Tria solummodo apud templum Altaria.* Bis duo inuisantur. Quòd si vnicum Altare fuerit, quinquies vnicum inuisendum est.

72. *Vtrum pœnitentiæ, aut satisfactionis loca indulgentiæ lucratio deseruiat?* Dixi applicante Confessario, deseruire. Ad do ex Toledo, etiam non applicante Confessore, posse pœnitentem impositam satisfactionem in indulgentiæ lucracionem commutare, modò medicinalis sit vti ferè semper. Mihi credite impositam à Confessario pœnitentiam implere in gratiæ augustius incrementum maioris quidem momenti, quam pœnitentiæ remissio.

non

Laym. 72. *Episcopus ultra potestatis sue limites indulgentiam concedit: num valide?* Irritam planè quoad excessum Laymanus affirmat. v.g. concedit sexaginta dierum indulgentiam, vallet solum quoad quadraginta. Porrò (vti idem Doctor adnotat) viuis, non mortuis potest Præful illam indulgentiam impertiri.

Laym. 73. *An indulgentia quavis viuis concessa valeat defunctis applicari?* Negat Laymanus, nisi expressum in concessione fuerit. Possunt tamen illa opera egregia quemadmodum preces, & reliqua iusta opera in pœnæ remissionem. Undenam fit non ita certò & infallibiliter indulgentiam prodesse defunctis, quemadmodum viuis? Dixi, quia viuis Pontifex indulgentias dat per modum iudiciariæ absolutionis: defunctis autem non sic, sed per modum suffragij. Credibile tamen cum Laymano iudico eas Deum acceptare, facilius quidem pro iis defunctis oblatas, qui ex hac vita plus digni hac condonatione decessere.

§. 5. De Iubileo. Filliuc. 74. *Circa Iubilæi consecutionem præter illa, qua innuisti, occurrunt ne aliqua digna obseruatu.* Plura quidem. Hæc in primis ex Filliucio adnoto. Iubileum, quod remissionis annus fructuosus & germinans olim apud Hebræos vocabatur, apud Christicolos indulgentias significat, quæ in amplissima forma conceduntur non solum in anno, qui Sanctus dicitur, verum etiam extra illum.

75. *Vt acquirantur huiusmodi indulgentiæ Iubilei, quanam præstanda?* Primò Ecclesiæ quatuor vrbis deuotè semel saltem in die visitandæ à Romanis, & incolis Romæ per dies triginta, à peregrinis & exteris per quindecim: in quo tamen tempore Confessarij dispensant. Deinde protius Christiani populi salute rogandus est Deus. Denique verè pœnitentes & confessi esse debent. Apertionis Sanctæ Portæ ceremonia vetustissima est; non tamen ad indulgentiam lucrandam eius ingressus est necessarius. Profectò pluries in anno lucrari quis potest Iubilei indulgentias, nisi alia Pontificis mens fuerit verbis expressa.

76. *Veni ad indulgentias, quæ in forma Iubilei conceduntur.* Opera sex iniungi solent, Ecclesiæ visitatio, oratio, ieiunium, elemosyna, Confessio, & Communio cum circumstantiis in Bulla expressis. Vnaque cum eis singulis quidem Christianis, etiam Regularibus potestas conceditur eligendi Confessarium ex approbatis, Confessariis verò facultas vota quæcunque commutandi, excepto Castitatis, & Religionis. Eius publicatio

publicatio in singulis quibusque Prouincijs, aut ciuitatibus expectanda est. Eius verò consecutio etiam potest à Confessario electo iustas ob causas differri. Confessio ante Dominicam diem peragenda, cætera, si quæ essent commutanda, etiam in ipsa die. Satis est semel eleemosynam largiri quantumcunque sit. Omnes Regulares etiam suis constitutionibus prohibiti, quemlibet ex approbatis eligere sibi Confessarium possunt. Iubileo completo, etiam potest quis à reseruatis oblitis absolui, modò eo animo Iubilei tempore confessus sit. Qui animo lucrandi Iubileum reseruata confessus est, etiam si postea mutata intentione, illud non lucretur, ab iis manet absolutus. Profectò iuramenta vigore Iubilei commutari non possunt. Hæc ex *Filliucio*.

ultimam

Filliuc.

77. Iubilei peractis omnibus quis in casum incidit reseruatum: potest ne virtute Iubilei absolui, etiamsi antea sit Iubileum lucratus? Potest quidem; quia tempus Iubilei nondum effluxit. Sic *Henriquez*.

78. Egit quis Confessionem sacrilegam, & sumpsit Eucharistiam indignè, in ultimo autem Iubilei termino per actum Contritionis redit in gratiam: consequitur ne Iubileum? Consequitur authore eodem *Henriq.* qui adiicit posse quemlibet idem Iubileum duabus hebdomadibus lucrari. Veram puto contrariam *Laym.* & *Filliuc.* sententiam semel tantum lucrari te posse affirmantem. Atramèn *Henrici* & aliorum probabilis est opinio, si diligentia adhibeantur. Consequenter si plures hebdomadæ præscribuntur, vt accidit hoc anno quadagesimo primo super sexcentos, cunctis poteris lucrari probabiliter, Confessarium eligere, &c.

Henriq.

Laym.

Filliuc.

Henr.

opa pscripta iterum.

79. Qui ex inuincibili ignorantia nesciuit promulgatum esse Iubileum, poterit ne, illo transacto, intra alias duas hebdomades lucrari? Posse idem asserit *Henriquez*. Imò qui neglexit in patria, alibi poterit ex eiusdem Doctoris placito, lucrari.

Henr.

80. Diobus immediatis diebus duo Iubilea concurrunt, v. gr. Iubileum *D. Ignacij Parentis nostri*, & *Porriuncula*: num necesse repetere Confessionem, & Communionem ad utraque lucranda? Minimè, sed alia opera solùm reperenda; quia Confessio & Communio solùm ad emundationem animi requirebantur. Ita *Turrianus*.

Turr.

81. Cœpit quis confiteri sub finem temporis, quo durat Iubileum, (idem de Bulla Cruciatâ affirmarim) nec potuit iustas ob causas absolui: potest ne post tempus virtute Iubilei præcedentis absolui à quocunque criminæ reseruato? Posse *Sanctius* asserit; quia Confessio fieri cœpta est tempore idoneo.

Sanct.

82. Tempore Iubilaei omisit quis in Confessione peccatum referuatatum ex iusta causa, v. gr. ne complicem cum damno manifestaret: potest ne, elapso Iubilaeo, à quocunque Confessario ab hoc crimine absolui? Potest; quia referuatio indirectè ablata est. Hinc

Sanch.

ex Sanctio adiicio eum, qui fuit absolutus virtute Iubilaei à peccatis, quod tamen non est lucratus, si postea meminit se per obliuionem omisisse aliqua referuata, posse ea cuicunque Confessario aperire, & ab eo validè absolui; quia per priorem Confessionem, in qua fuit ab omnibus peccatis absolutus, sublata referuatio fuit Iubilaei virtute, etiam si postea lucratus ille non esset.

Sanch.

83. An per Iubilaeum, etiam Anni Sancti, aut per Bullam Cruciatam suspendantur Regularium priuilegia commutandi vota, & in eis dispensandi, à referuatisque absoluedi? Docet Sanchius non suspendi. Adiicit ille posse Confessarium transacto Iubilaeo commutare vota poenitentis illius, qui Iubilaeum est consecutus; quia priuilegium commutandi vota, &c. non est addictum vili tempori praefinito, vt constat ex ipsius Bullae tenore, in qua cum sermo de priuilegiis adest, haec clausula additur: Absque vlla temporis limitatione. Suarius confirmat.

Suar.

§. 6. 84. Opera iniuncta ad Iubilaeum possunt ne intra duas hebdomadas, v. gr. ieiunando in prima, ac confitendo; in secunda autem communicando? Afferit Praepositus in 3. part. qu. 14. dub. 10. num. 87. dummodo omnia ieiunia vna in hebdomada compleantur; quia Pontifex intendit carnem ieiuniis macerari, quod efficacius ieiunia vnita praestant. At alij sine limitatione affirmant adnotantes ita à sacra Poenitentiarum Romana declaratum.

Praep.

Laym.

85. Possunt ne duobus in locis impleri? Potest quis in Burgenfi Vrbe Tempora inuisere, & si discedat, in Vallisoleтана ieiunare, confiteri, &c. quia fauor Iubilaei est personalis, non localis. Layman lib. 3. tract. 7. c. 8. num. 11.

F.lliuc.

86. Potest Confessarius commutare opera ex legitima causa omissa: sed rogo, an possit omissa ex malitia? Potest assertore Filiucio tom. 1. tractat. 8. cap. 10. num. 268. v. gr. in die Dominica secundae hebdomadae inspiratus, doleo, quod praescripta opera non impleuerim, peto alia mihi iniungi, aut prorogari tempus: potest Confessarius praestare; quia & ego hinc & nunc sum iam impotens, & Confessarii facultas nondum expirauit.

87. Alia opera praestiti, sed die Dominica secunda hebdomadae inaduenter bibi, nec communicare possum: quidnam?

Potest

Potest tibi Communio in aliud pium opus commutari. Hen-
 riques lib. 7. cap. 10. n. 8.

88. Famulo commisi elemosynæ largitionem, qui quidem aut
 sibi retinuit raptor, aut deses tempore præscripto non impertijt :
 lucror ne Iubilæum? Aliqui abnegarunt; qui opus præscri-
 ptum ad Iubilæi lucrationem non implesti. At Emanuel
 à Saa v. Indulgentia, num. 4. contrarium probabiliter as-
 seruit.

89. Quotnam Ecclesia visitanda? Ait Fillucius tom. 1. Filliuc.
 tract. 8. c. 10. n. 274. sufficere visitare duas. At probabilius
 iuxta Breuis tenorem te geres. Deputat Episcopus plures Ec-
 clesias in ciuitate, aut oppido, quàm Pontifex deputauit in Vrbe.
 Sufficit visitare quot deputauit Pontifex; quia Episcopus non
 potest Papæ priuilegium onerare. Si verò Episcopus paucio-
 res, aut vnâ tantum deputaret, illa sufficeret.

90. An ex Cœmeterio possit Ecclesia visitari, si præ fidelium
 confluxio ne non detur ingressus? Potest. Imò nomine Ecclesiæ
 etiam Cœmeterium adiunctum reputatur; quia in fauora-
 bilibus verba larè debent interpretari. Layman. lib. 5. tract. 7. Laym.
 c. 3. num. 9.

91. Circa Confessionem in Breui dicitur? Omnibus verè
 pœnitentibus, & confessis, vel omnibus contritis, & confes-
 sis, qui visitauerint, &c. concedimus indulgentiam, &c. Exi-
 gitur ne tunc Confessio, ut opus iniunctum? Non, sed ut dispo-
 sitio. Vnde si quis aliàs esset in gratia per Contritionem cum
 voto, seu proposito confitendi tempore debito iuxta præce-
 ptum Ecclesiæ, lucraretur Iubilæum. Ita Coninch de Sac. d. 12.
 dub. 7. n. 38. addens nec si Confessio, ut opus iniunctum requi-
 ratur, emitti necessariò debere ab eo, qui tantum venialibus
 infectus est. Coni.

92. Quis die Veneris confitatur, & in Sabbato antequam in-
 dulgentiam consequatur, mortaliter delinquit: debet ne iterum
 confiteri? Suarius in 3. p. tom. 1. d. 22. sect. 3. n. 7. asserit; sed negat
 Granadus in 3. p. contr. 12. tract. 5. l. 4. num. 8. quia Iubilæum Suar.
Gran.
 vnâ tantum exigit Confessionem, quæ cum possit fieri ali-
 quot diebus antequam indulgentiam cōsequamur, & qui de-
 liquit possit ad statum gratiæ redire per Contritionis actum:
 non est, cur Confessionis onus multiplicetur.

93. Quid si in Confessione quis aliquod peccatum mortale
 esset oblitus: tenetur ne aliam inire Confessionem, ut aperiat
 ad lucrationem Iubilæi? Sufficit prelapsa Confessio, in qua
 virtualiter, seu indirectè remissum fuit. Præpositus in 3. p. 7. 14. Præp.
 dub. 10. n. 84.

94. Sufficit ne confiteri Confessario à proprio Prælato approbato? Negat Henriquez lib. 6. c. 6. num. 4. Gl. litt. K. quia in Breui dicitur, *Approbatum ab Ordinario*, Prælati autem Regularis non est Ordinarius.

95. *Tempore Iubilæi quis obtinuit absolutionem à reservatis animo lucrandi Iubilæum, quod postmodum sua causa non lucratur, an reincident in reservationem?* Negat Suarius in 3. part. tom. 4. disp. 31. sect. 4. num. 5. quia non fuit absolutus ad reincidentiam, nec Confessarius absolvere sub conditione posset: *si lucraberis Iubilæum*; quia absolutio debet esse absoluta.

96. *Is in Confessione aliquot reservata oblitus fuit, potest ne iam à quolibet Confessario absolui?* Potest; quia cum illa Confessio fuerit valida, absolutio etiam oblita completa est: & Confessarius absoluendo habere debuit intentionem quamcunque reservationem auferendi, Sanchez de Matr. om. 2. lib. 8. d. 15. n. 21. Scio Suar. citatum n. 23. contrarium asseruisse.

97. *Quis Iubilæum lucratus est sine Confessione præmissa, quis non fuit recordatus se peccatum quoddam reservatum commisisse: postea ne memor, potest virtute Iubilæi transacti Confessarium eligere?* Negat Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 6. quia nulla peccatorum absolutio data fuit quæ indirectè oblita peccata complecteretur. At probabiliter alij putant Confessarium postea adhuc eligi posse, à quo à reservato crimine absolvatur; quia Iubilæum lucratus est, & consequenter præiilegium eligendi sibi Confessarium acquisiuit; quo uti potest. Iubilæo transacto; quia ad tempus Iubilæi non restringitur.

98. *Quis absolutus est à reservatis Iubilæi intuitu, quod postea acquirere, aut lucrari noluit: an deliquit mortaliter non persciendo?* Afferit Suarez de Rel. tom. 2. lib. 2. c. 6. n. 11. At alij probabiliter negant; quia is nihil promisit nec Confessarius illi aliquam obligationem imposuit, nec Pontifex ipse: haud ergo est, cur pœnitens oneretur.

99. Scio, per Iubilæum posse omnia vota commutari, quæ per cruciatam d' ximus: rogo, an commutentur vota peregrinationis Rome, Ierosolymæ, Compostellæ? Quando in concessione generali non excipiuntur, probabile est ex Maldero commutari posse, licet non exprimantur. Probabilius tamen cum

Suar. Suario asserendum tom. 2. de Relig. lib. 6. c. 15. n. 4. commutari non posse. At si Malderi sententiam velis amplecti, adnota discrimen inter vota castitatis perpetuæ ac Religionis, & alia Pontifici

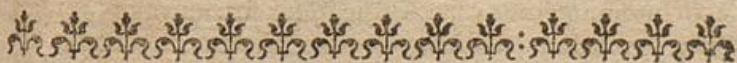

Pontifici reseruata, quod illa duo non comprehenduntur in generali concessione, nisi exprimantur: reliqua autem satis expressa censentur, dum non excipiuntur.

100. *Potest ne quis in vno, vel duobus bis lucrari Iubilæum quoad omnia priuilegia?* Negat Layman lib. 5. tract. 7. c. 8. n. 9. Laym.

Filliucius tom. 1. tract. 8. cap. 10. num. 278. Clementem VIII. respondisse testatur, Iubilæum tam in anno Sancto, quam in aliis semel tantum sumi posse. Rationem redit Torres 2. 2. Torr.

tom. 1. cap. 188. a. 12. d. 6. num. 8. quia in Breui dicitur, gratiam consequendam esse vna è duabus hebdomadibus dis-iunctione. Porro Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 3. contrarium Henriq. affirmavit; quia cum Iubilæum propter opera concedatur, & bis iniuncta opera possit quis implere: non est, cur Iubilæum bis obtinere non possit; præcipue quia gratiæ sunt ampliandæ.

EXAMEN VI.

Circa materiam de Sacramento Eucharistiæ.

CAPVT PRIMVM.

Definitio, institutio, necessitas Eucharistiæ.

1. *Vidnam Eucharistia?* Sacramentum, quod sub speciebus panis & vini continet corpus & sanguinem Christi ad conseruationem spiritualis vitæ per Baptismum acceptæ.

2. *Quando institutum hoc Sacramentum?* Ab ipso Christo in vltima Cœna perfectum est, quando post Agnum typicum, & lotis Discipulorum pedibus ante communem Cœnam, illud instituit, primus sumpsit, & omnibus Discipulis dedit, etiam Iudæ, quo tempore, vti ex Patrum constat sententiis, conuenientissimè institutum est.

3. *Quàm necessaria sit Eucharistia?* Ex fine quidem maxime eius necessitas agnoscitur. Finis quippe instituendi huiusce Mysterij non originalis, aut mortalis culpæ remissio, sed gratiæ augmentum, & spiritualis vitæ nutritio fuit. Et quamuis ad perseuerandum in gratia siue re ipsa, siue in voto medium absolutè necessarium non sit, non paruulis modò,

826 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
sed neque ipsis adultis: ita tamen efficax est, & præpotens,
ut moraliter ad id necessarium videatur, ut propterea iu-
ustificatos omnes illius votum habere aliqua ratione dicen-
dum sit.

CAPVT II.

De materia & forma Eucharistia.

4. *Quanam Eucharistia materia?* Necessaria quidem hu-
ius Sacramenti materia panis & vinum est. Materia
equidem panis ex tritico conficienda; unde nec apta legumi-
na, nec granum quod triticum non sit, v.g. hordeum, milium,
panicum. Porro naturali aqua subactus esse debet, & solo igne
decoctus siue azimus, siue fermentatus sit: quamuis azimus
aptior iuxta Ecclesiasticam] consuetudinem materia sit. Vi-
num ex vite, cuiuscunque illud sit conditionis, modò ex vasis
maturis sit expressum. Cerrè huic ex Ecclesiæ præcepto pa-
rum aquæ naturalis miscendum.

5. *An utriusque materia, panis scilicet & vini iungenda sit
in consecratione?* Ita planè, non Sacramenti necessitate, sed di-
uini præcepti obligatione: in quo tamen grauissima de causa
Pontificem posse dispensare probabiliter affirmo.

6. *Vertitur ne in sanguinem aqua?* Si Consecrationis tem-
pore fuerit iam in vinum conuersa, vertetur in sanguinem;
sin minus, nil prohibet quo minus aqua pura remaneat, vti
communior docet opinio.

7. *Quanam forma panis, & vini?* Verba determinata, ac
certa, quæ à ministris recitando, & significando proferuntur.
Forma corporis est: *Hoc est enim corpus meum*: Sanguinis au-
tem: *Hic est enim Calix Sanguinis mei, noui, & æterni testa-
menti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in
remissionem peccatorum*. Profectò verba efficacissima, Christi
enim præsentiam efficiunt, ex cuius existentia veritas pendet.
Per illud pronomen *hoc*, in forma Corporis designatur Chri-
sti corpus, pro vt in termino prolationis verborum acciden-
tibus panis præsens est; quemadmodum per pronomen, *hic*
in forma sanguinis designatur Christi sanguinis prout in fine
verborum accidentibus panis præsens est.

8. *Quanam verba sunt in utraque forma de necessitate?*
In forma corporis, *Hoc est corpus meum*: Coniunctio, enim
haud,

haud de necessitate, sed de præcepto. In forma sanguinis; *Hic est sanguis meus*, vel *Hic Calix sanguinis mei*: cætera de præcepto tantum sunt.

CAPUT III.

De effectibus Eucharistia.

9. **F**orma utriusque admirabiles effectus recense. In primis vi sua tanquam instrumenta Corpus & sanguinem Christi conficiunt, ita ut sub panis specie Christi corpus: sub vini autem speciebus Christi sanguis verè & substantialiter contineatur, panis ac vini nullatenus substantia remanente. Hæc præsentia Christi per veram conversionem substantiæ panis in Corpus, & substantiæ vini in sanguinem fit, ita ut non modò sub prædictis speciebus Christi corpus adducatur, & sanguis: verum etiam ita intimè in substantiam Christi pertingat, ut sufficiens esset terminum producere, si iam productus non esset; quæ conversio Transsubstantiatio dicitur. Deinde totam Christi substantiam præsentem efficiunt: humanitatem scilicet, quæ corpus, animam, & sanguinem eius amplectitur, & ipsam Verbi Diuinitatem. Præterea totam quantitatem, quam habet in cælo; quæ tamen non per modum extensuum in ordine ad locum, sed per modum tantum extensuum in ordine ad totum, & partes in Sacramento reperitur. Ad hæc, ex vi verborum sub panis quidem specie Corpus est Christi, cætera per concomitantiam; sub vini autem specie sanguis tantum est, cætera concomitanter.

10. *Huiusce Sacramenti reliqua edisseras, precor, mysteria.* Ita in ordine ad species Christi præsentia se habet, ut totus Christus sub singulis specierum partibus diuisis sit, sub iisdem totus coniunctis. Profectò moueri Christi Corpori per accidens conuenit. Ab agentibus naturalibus alterari, neque per accidens conuenire affirmo, sicuti neque videri ab oculo corporeo; nec videre, aut audire seu alias actiones externorum sensuum exercere. Cùm definit in Sacramento esse, aliqua ratione mutatur accidentaliter, neque species deserit, nisi quando alia succedit substantia. Christus ipse non videtur in se, cùm in Eucharistia visibiliter apparet, nec eius caro, vel sanguis, sed color & figura tantum exterior, illum

828 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
illum repræsentans; ideo consumendus non est, sed decenti
loco conseruandus. Certè ipsæ species post consecrationem
absque substantia remanent, & cætera quidem accidentia hæ-
rent in quantitate, quæ sine substantia miraculosè existit.
Agunt autem, & patiuntur vt antea, & misceri etiam queunt.
Denique in hoc Sacramento Christus interno, & externo cul-
tu Patriæ adorandus est, absoluto quidem, & perfectio, ac si
propria in specie viseretur.

11. *Quosnam Sacramentum ipsum in animam, gignit effectus?*
In primis auget gratiam iustificantem. 2. Sacramentalem
gratiam, ad vitanda peccata, charitatísque feruorem cum
speciali spiritus dulcedine confert. 3. Condonat venialia
tum immediatè ex opere operato, tum mediatè charitatis
excitando fauorem. 4. Temporalem pœnam non nisi mediatè
remittit excitando charitatem. 5. Primam gratiam aliquan-
do per accidens confert.

12. *Quanam dispositio requiritur ad huiusmodi effectus re-
cipiendos? Vt augmentum gratiæ quis recipiat, in gratia esse
debet; vt auxilia specialia, & feruorem charitatis, actuali gra-
tia, & attentione est opus; vt venialium remissionem obti-
neat, eorum complacentia debet abesse; vt pœna temporalis
condonetur, actualis requiritur deuotio; vt denique primam
gratiam per accidens obtineat, veram, & supernatura-
lem attritionem de peccato mortali obliuio habeat neces-
sarium est.*

13. *Quandonam hi conferuntur effectus? In ipsa sumptione,
in eoque temporis momento, quo verum sit dicere, aliquid
Sacramenti ex ore in stomachum esse traiectum.*

14. *An placet illa opinio docens aliquam maiorem gratiam con-
ferri, quandiu species in stomacho manent? Minimè; quia si de
gratia ex opere operato sermo sit, tota in instanti iuxta dis-
positionis mensuram confertur.*

15. *In corpore autem quosnam effectus parit? Primò, fomi-
tem moderatur, cogitationes & effectus ad eum finem ac-
commodatos excitando. 2. Gloriam resurrectionis imper-
tit, dum auxilium speciale confert, ad perseuerandum in
gratia. 3. Specialis vnio ratione eius fit inter Christum,
& suscipientem vi Sacramentalis vnionis cum spirituali
coniunctæ.*

CAPVT IV.

De Ministro Eucharistia, eamque suscipiente.

16. **Q**uam Minister consecrationis Eucharistia? Ordinarius ac necessarius solus Sacerdos est, inferior illo non sufficit.

§. I.
De Ministro.

17. **Q**uidnam ei præstandum? Necessum est eum intentionem habere faciendi quod Ecclesia facit; & integra verba proferre. *Fides aut bonitas deest.* Non ideo quidquam deest valori consecrationis & formæ. *Plures concurrunt ad consecrandum Sacerdotes.* Si partialiter, nihil efficient; si totaliter, & eodem tempore formam absoluant, omnes consecrabunt; si ex iis vnus altero prior, qui prior absoluit, solus consecrat.

18. **D**ispensator Ordinarius Eucharistia quam? Sacerdos est Diuino iure; Diaconus autem tantum Episcopi, vel Sacerdotis iussu.

19. **A**n licitum usum quid aliud requiritur? Debet Sacerdos iurisdictionem, vel Ordinariam habere, qualem Episcopus, & Parochus habent; vel delegatam, qualem alij eorum permissu, etiam si ab Ordinario non essent approbati.

20. **P**ossunt ne Regulares die Paschatis ministrare Eucharistiam? His tantummodo, qui præceptum communicandi in parochia iam impleuerint.

21. **A**n obligatio Eucharistiam ministrandi? Duplex quidem adest obligatio, vna officij ratione habita ex iustitia, v. gr. Pastor tenetur ministrare quoties oues rationabiliter, & opportunè Eucharistiam petunt; altera ex charitate, quæ tantum in necessitate obligat.

22. **V**t dignè dispensetur Eucharistia, obseruanda ne aliqua circumstantia? Ita planè. In primis, loci, vt in Ecclesia, non in priuata domo ministretur. Deinde temporis, vt non interdicti tempore, nisi cum moderatione proprio in loco assignanda. Denique vt non sit in statu peccati mortalis. Scio probabile esse huiusmodi dispositionem non requiri, de quo in Resolutionibus. Adde publico peccatori dandam non esse, occulto autem publicè petenti danda, secus si petat occultè.

23. *Quinam*

§. 2. *Suscipiēs Eucharistiam.* 23. *Quam capax excipiendi Eucharistiam?* Solus & omnis homo baptizatus. Nec infans, nec amens, nec peccator incapaces sunt. Neque emergumeni, neque condemnati ad mortem excluduntur.

24. *Quam verò obligantur?* Omnes fideles adulti, qui si ratione uti non possint, ad Pastorem attinet definire, an iis sit ministranda Eucharistia. Porro non statim ac homo ad usum rationis peruenit, obligatur, sed aliquod expectari tempus potest. Ideo eximo moraliter non ante decimum annum concedendam, nec ultra decimum quartum differendam esse communionem.

25. *Quotuplex Eucharistiae usus?* Triplex, Sacramentalis, spiritualis & uterque simul. Frequentior quidem usus melior, quam rarior; Dominicis diebus etiam à coniugatis laudabiliter sumi assero: bis in vnaquaque hebdomada, aut tertio quoque die spirituales viros aut fœminas communicare satis; quotidiana enim Communio seculares omninò à seculi curis (spirituali fame pressos) requirit abstractos.

26. *Licet ne seculari sub utraque specie recipere?* Per se malum non est; iure tamen prohibitum, legitima tamen de causa posset etiam laicis in eo summus Præsul dispensare.

27. *Quidnam in animo necessarium ad dignam Eucharistia sumptionem?* Animus iustificante gratia præparandus est, hausturo planè iudicium cum mortali crimine accedente. Qui veniale tantùm peccatum habet non indignè absumit, sed aduertenter sine displicentia illius accedens, venialem culpam incurrit.

28. *Necessarium ne est, Confessionem præmitti Communioni?* Diuino quisque præcepto tenerur, si probabilem habeat peccati mortalis conscientiam, vel dubiam, & dubium deponere non valeat, Confessionem præmittere. Scio à præcepto huiusmodi excusare communicandi necessitatem, si grauis sit, & absque infamia, vel sine scandalo non possis omittere, deficiente quidem Confessario. Eius loco Contritionem existimatam habere curabis cum proposito quamprimum confitendi, si Sacerdos sit.

29. *Datur ne tertium tempus, in quo post lethale peccatum quis ab eius susceptione debeat abstinere?* Non datur; per se enim loquendo, sumere semper potest, si contritus de crimine, confessusque fuerit, etiamsi paulò ante deliquisset. Ratione tamen aut scandali, aut periculi relabendi abstinendum esset.

30. Corporis iudica preparationem. Qui leprosus est, à publica sese celebratione absteat. Si fluxus seminis aut menstrui sanguinis adest, tempus in quo cessarint expectetur. Si culpabilis pollutio, pœnitentia præmittatur.

31. Quid, si supersint adhuc turbæ cogitationes, & mentis euagationes inde exorta? Me consiliario per integram diem communio differatur, nisi aliqua necessitas perurgeret. Requiritur præterea naturale ieiunium. Quod si à media nocte ad Communionem vsque ieiunus non sis, omnino tibi abstinendum est; alioquin etiamsi minimum quid per modum cibi aut potus assumpseris, sine mortali peccato non poteris communicare.

32. Quid si articulus mortis instaret? Si articulus mortis, vel periculum probabile mortis adesset, in quo per modum Viatici Eucharistiam sumere necessum esset, potest sumere non ieiunus. Item si fortè ita sacrificij inchoati perfectio requireret.

33. An ob Viaticum alteri conferendum, quando non adest consecrata Hostia, possit Sacerdos non ieiunus facere sacrum? Probabile quidem non ieiunum celebrare posse; quia etsi per se loquendo spectata Sacramenti dignitate maior eius ratio esset habenda, quàm priuatæ alterius vtilitatis, vti Filliucius contrariæ sententiæ assertor arguit: tamen considerata eiusdem Christi mirabili dignatione saluti ægrotantis consulendum est; ne Viatico priuatus fortè ad accidentalem illum primæ gratiæ effectum necessario, priuetur & gloria.

CAPVT V.

Praxis circa materiam de Eucharistia Sacramento
ex Societatis IESV schola.

34. Sacerdos debet esse Eucharistia Minister, & ad consecrandum debet intentionem adhibere: rogo, an ad vitandam mortem, minante hæretico, se illum occisurum, nisi totum panem, qui apud forum est, consecraret, possit sine intentione verba præferre? Aliquis externus asseruit, sed Palus tom. I. tract. 2. d. I. part. 13. num. 8. Probabilis negauit. Teneatur quidem necesse subire, ne scandalum excitet fidelibus, hæreticisque occasionem exhibeat irruentæ in panem sacrilego procul dabo affectu.

§. I.
De Mi-
nistro
Eucha-
ristia,
Pal.

35. Potest

35. *Potest ne quis in necessitate laicus se ipsum communicare? Si esset in articulo mortis, nec adesset minister idoneus, posset. Sic Scotia Regina subitura Martyrium. Layman lib. 5. tract. 4. cap. 7. num. 4.*
- Laym.
36. *An alijs etiam potest communionem impertiri, in eadem constitutis necessitate? Valentia tom. 4. d. 6. quasi. 10. part. 1. Layman citat. & Coninch de sacr. qu. 82. art. 3. num. 23. affirmant; quia id nec naturali, nec diuino iuri repugnat. Can. autem peruenit loqui extra necessitatem. An non olim per laicos Euseb. Eucharistia ad ægrotos ferebatur teste Eusebio lib. 6. cap. 34. An non & nunc propter periculum irreuerentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, imò & se ipsum sacro pane reficere, ne Eucharistia in manus infidelium veniat. Granadus in 3. part. contr. 6. tract. 12. d. 1. num. 4. & Card. Lugo de Euch. d. 59. sect. 1. n. 22. subscribere.*
- Valent.
Laym.
Conin.
Euseb.
Gran.
Lugo.
37. *Potest ne Sacerdos se ipsum ex deuotione communicare ad magni Festi solemnitatem, cum Sacerdos alius non adsit, à quo possit Eucharistiam accipere? Potest (venia Filliuci) tom. 1. tract. 5. cap. 9. num. 285.) dummodo non adsit scandalum.*
- Filliuc.
38. *Adest Diaconus. Fagunde part. 3. lib. 3. cap. 3. n. 7. A Diacono accipiat. Præpositus in 3. part. q. 82. art. 3. dub. 1. moribundo Sacerdoti alius Sacerdotis defectu, à Diacono Eucharistiam deferendam. At tunc existimo Sacerdotem ægrotum, si potest, sibi suis manibus ministraturum: Diaconi verò ministerio, si non potest.*
- Fagund.
Præp.
39. *An mortale piaculum, Eucharistiam in lethali ministrare? Abnego cum Vasque in 3. p. tom. 2. d. 136. cap. 3. num. 38. & alijs multis; quia ministrans Eucharistiam non efficit Sacramentum, & sic non est proximus Dei minister ad iustificationem causandam: sed tantum applicat velut actiua passiuus. Quod potiori iure procedit in laico Eucharistiam in necessitate ministrante.*
- Vasq.
40. *Licet ne petere Eucharistiam in articulo mortis à Sacerdote excommunicato denunciato, heretico, & ab omni eo, à quo peti potest absolutio; absente alio Sacerdote? Alij asserunt, si ægrotus alius Sacramentum non potuit recipere. At Suarez in 3. part. tom. 3. quasi. 82. art. 3. sect. 4. sine hac limitatione affirmat. Subscribo, dummodo non adsit scandalum.*
- Suar.
41. *Negat Confessarius indisposito peccatori absolutionem, petit ipse publicè Communionem, scio debere conferre: rogo tamen, an secreto petenti possit abnegare? Asserit Vasque in 3. p. tom. 3. d. 209. cap. 5. num. 51. quia si illud non frangitur, & Sacramen-*
- Vasq.

Sacramentum indigno non confertur. At *Fagundez part. 3. Fernad. lib. 3. cap. 10. numer. 23.* negat probabilius; quia illa abnegatio sigilli fractio est. Sigillum enim aded strictum, vt nec cum ipso poenitente liceat de Confessione sine eius licentia loqui.

41. *Licet ne peccatori occulto indisposito ad vitandum scandalum, particulam non consecratam ministrare?* Posse aliqui docent, dummodo ita particula occultetur, vt nec videatur, nec adoretur. Ast ego cum *Henriquez lib. 6. cap. 22. num. 4.* fatius censuerim simulare Sacerdotem, se particulam in os peccatoris immississe, quod non semel absque periculo scandalii praestiti. Henriq.

42. *Licet ne laico moribundo non valenti accipere Eucharistiam sub specie panis, sub vini specie ministrare?* Certum est ex *Valquez in 3. p. tom. 5. d. 216. c. 4. num. 27.* laicum sumere posse Sacratissimum sanguinem, si conseruari non posset absque periculo, v. g. si species accrescerent, aut esset in manus hostium aduenturus. Hinc aliqui asseruere posse moribundo laico in casu expresso ministrari; quia praecipuum diuinum de communicando in articulo mortis Ecclesiastico de non ministrando, id laico sub specie vini, praeponderat. Monent Episcopi adhibendum consensum. Ast *Suar. in 3. p. tom. 3. d. 80. sect. 3.* contrarium docuit. Valq.

43. *Sci, Gracos suis in Ecclesiis teneri in fermentato, sicut Latini in azymo consecrare: rogo, an Gracus in Latinorum Ecclesia celebrans possit & debeat sua Ecclesia ritu consecrare?* Ex mente *Suar. in 3. part. tom. 3. disp. 44. sect. 3.* assero posse seruare proprium ritum, sed non teneri. At non potest Latinus in Templo Graecorum existenti apud suos, celebrare in fermentato, aut Eucharistiam in fermentato Latinis ministrare; quia hoc priuilegium non est locale, sed personale. S. 3. De Eucharistia materia. Suar.

44. *Si vinum est congelatum, vt saepe accidit in Germania, consecratur ne validè?* Ita quidem; quia vinum per congelationem non corrumpitur quoad substantiam, & potabile remanet in potentia; neque hoc Sacramentum consistit in vsu, sicut Baptismus. *Saa v. Missa, n. 2.* Saa.

45. *An consecratur licitè?* Minimè; quia est materia si non aliquatenus dubia, saltem non ita apta. *Coninch. de Sacram. q. 74. a. 5. num. 27.* Conia.

46. *Quid, si consecratum congeletur?* Sicut congelatum validè consecratur, ita si consecratum congeletur, non definit esse

Laym. esse consecratum. Ideo Missali Romano monente, debet liquefieri, & absumi. *Layman lib. 5. tractat. 4. cap. 2. num. 6.*

Fagund. 47. *Potest ne consecrari vinum mistum quod apud Hispanos Hypocras vocitatum?* Aliqui affirmant, dummodo non sit admistio, ad coctio talis, ut vinum corrumpat. At *Fagundez p. 1. lib. 3. c. 1. n. 17.* in hisce dubiis materiis consecrare in casu etiam necessitatis, sacrilegium asseruit; quia hoc sacramentum, aut non est necessarium necessitate medij: vel si necessarium, tunc solummodo cum debite ac reuerenter haberi potest.

Amic. 48. *An succus ex uuis passis elicitus sit materia sufficiens, aut hostia rubra, qua solemus literas sigillare?* De hostia negat *Amicus tom. 7. d. 16. sect. 3. n. 34.* esse materiam sufficientem ad consecrationem de vino affirmat.

Lugo. 49. *Scio vino admisceri debere modicum aquae; an obliget sub mortali?* Ita planè, licet parua materia; quia magna in significatione. *Lugo Card. de Euch. d. 15. sect. 2. n. 22.*

Laym. 50. *Quidnam de aqua immiscenda mera quantitate?* Addi posse decimam, vel octauam partem quantitatis vini *Laym. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 9.* docet; quia aqua non prius conuerti debet in vinum, ut vertatur in sanguinem: sed in sanguinem immediate conuertitur. *Lugo Card. d. 4. sect. n. 48.* Scio *Suarium sect. 4.* contrarium asseruisse.

Conin. 51. *Dixisti, materiam consecrandam debere esse praesentem, & certam ex Ministri intentione: rogo, si ferantur ad altare particula consecranda, & in cornu epistolae collocentur, nec est Sacerdos uideat, num erunt consecrata?* Minimè; quia voluntas in omnino incognitum non defertur. *Coninch in 3. p. 9. 74. a. 2. dub. 3. num. 39.*

Suar. 52. *Sacerdos in sacristia habuit intentionem consecrandi particulas, quarum consecrationis tempore in cornu epistola existentium extra corporalia, obliuiscitur: num habenda, & consecrata?* Negat *Suarium disp. 41. sect. 6.* quia Sacerdotis intentio non fuit particulas in loco indecenti consecrare. Alij affirmant; quia Sacerdos consecrandi habuit intentionem, quam non reuocauit. Porro *Præpositus in 3. p. 9. 74. a. 2. dub. 3. n. 19.* docet huiusmodi particulas reuertenter habendas, nec tamen sub dubio distribuendas seorsim; sed post certam Missæ Hostiam absumentas à Sacerdote, aut post certas particulas à fidelibus.

Præp. 53. *An guttula vini separata in calice ab eo, quod adest in fundo, remaneat consecrata?* Ex vi particulae *Hic Sacerdos solum*

solum intendit id, quod per modum vnius adest in calice, consecrare; vnde guttulæ illæ separatæ minimè consecrantur. *Layman. lib. 5. tract. 4. c. 2. n. 14.*

Laym.

54. Dixisti formam consecranda Hostia, Hoc est enim corpus meum, Calicis autem, Hic est enim calix sanguinis mei: De Eucharistia, Enim, essentialem non esse, nec peccare mortaliter, charistia qui illam sine contemptu, & scandalo omitteret: rogo, an hæc forma: Hæc est caro mea pro Hostia consecratione sit valida?

§.3.

Granado in 3. part. contr. 6. tract. 8. d. 5. num. 5. validam docet *Granad.* quia Christus ad signandum corpus suum, sæpe carnis nomine vltus est.

55. Num hæc forma sit valida: Hic est corpus meum? Si rō Hic, sit adverbium locale, forma non est valida, quia mutatur significatio. Si autem est pronomen masculinum, forma valida est; quia est mutatio accidentis, & grammaticalis. *Granado.*

Granad.

56. Quidnam de hac forma: Hoc est corpus meum, vel Meum est hoc corpus? Invalidam putat *Fagundez part. 3. c. 78. c. 2.* quia pronomen *Meum* utrobique sumeretur possessivè hoc sensu: *Hoc corpus ad me pertinet.* Vnde mysterium conversionis non exprimeret.

Fagund.

57. Eucharistiam conferre augmentum gratiæ scio: quando? Quando perfectè iumitur, id est, deglutitur. *Henri- quez lib. 8. cap. 23.* At *Becanus de Sacram. cap. 22. q. 6. num. 2.* cum Hostia sumpta est, quamvis non sit transmissa. Alioquin ægrotus præ infirmitate transmittere non valens, haud gratiam acciperet.

§.4.

De Eu-

charistia

effecti-

bus.

Henriq.

Becan.

Henriq.

58. Semel transmissa excitato vomitu, à peccatore emititur: confertur ne gratia? Ita planè *Henriquez num. 1.* auctore.

59. An gratiam causet toto tempore, quo in stomacho commoratur, aut toto absorptionis tempore? Non; quia si ita esset, sub multis Hostiis communicans potioris conditionis existeret; quod profum falsum. Monet tamen *Coninck de Sacram. c. 79. a. 1. d. 2. n. 42. concl. 5.* gratiam sacramentalem augeri per accidens, si dum species integræ manent in pectore, dispositio communicantis plurimum actuum charitatis exercitamentis, accrescat.

Conin.

60. An Communio sub utraque specie uberiorem gratiam causet; quam sub vna? Respondet *Hurrado Compl. de Euch. d. 10. diff. 6.* affirmatiuè; quia qualibet species ratione sui diuersimodè gratiam significat, & confert; ergo vnaqueque specialem gratiam producit.

Hurr.

836 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*

Suar. 61. *Potest ne quis ita communicare, ut nec gratiam consequatur, nec peccatum committat?* Suarius tom. 3. disp. 63. sect. 2. affirmatiuè respondet. v. gr. si quis post diligens conscientia examina, non recordatus peccati, quod se vera habet, sine vlllo dolore ad Sacramentum accederet. Is non peccabit, quia de peccato, cuius non recordatur, dolorem elicere non tenetur; nec gratiam acquireret, quia peccati obice impeditus est.

§. 3. 62. *Peccat ne venialiter, qui ante Confirmationem recipit Eucharistiam?* Non (Præpositus in 3. p. 9. 72. a. 8. num. 38. ait) quia vsus Ecclesie, quod Baptismus Confirmatio sequetur, iam exoleuit.

Eucharistiam. 63. *Fatuitas ne impedit Eucharistia receptionem?* Impedit perpetua. Si aliquando sui compotes fuerint, nec constati mortali in culpa euasisse amentes, eis saltem in mortis articulo est impertienda, in quo ex præcepto diuino eam accipere tenebantur. Henriquez lib. 8. c. 41. n. 3. docet semel dandam semel in anno, nempe ad annua Communionis præceptum implendum.

Hurt. 64. *Peccat ne bis, qui in peccato lethali non ieiunus acciperet Eucharistiam?* Aliqui asserunt; quia Religionis virtus bis diuersimodè violatur. At Hurtado de Sacramento. disp. 5. diff. 1. vnum tantum peccatum, grauius quidem esse docet; quia duæ illæ malitiæ eidem virtuti Religionis eodem modo opponuntur, id est, contra reuerentiam debitam Sacramento.

Præp. 65. *Ieiunium naturale ad Eucharistiam necessarium extra necessitatem, admittit ne paruitatem materia?* Præpositus asserit esse præceptum Ecclesiasticum, & intelligendum eo modo, quo Ecclesia in Quadragesima, & Quatuor temporibus præcipit ieiunium. Colligiur hinc paruitatem admitti materia. Addunt alij peccatæ venialiter, qui post modicum cibum Synaxi reficitur. At Gaspar Hurtado

Hurt. disp. 9. diff. 15. improbens merito opinionem vtramque asserit materia paruitatem non esse admittendam; quia Ecclesia non prohibet sumptionem cibi, aut potus ante Communionem; sed Communionem post cibum, vel potum; quod præceptum per Communionem post cibum, vel potum modicissimum violatur.

Granad. 66. *Scio aliquid per modum saliuæ traiectum permitti quidnam id?* Respondet Granado in 3. part. contr. 6. d. 8. num. 8. per modum saliuæ traieci minimum, quod inaduertenter traiecitur. Henriquez apud ipsum, si musca in os apertum calu intrauerit

intrauerit. Alij aquæ stillam ad captum putaminis auellanæ inaduertenter absumptam. Non admiserim quantitatem hanc, sed nimium scrupulosos erudicim.

67. *Franci ne naturale ieiunium solum, aut puluis herba illius, qua Tabaco vocatur?* Respondeo ex *Præposito in 3. p. Præp. q. 80. a. 8. sub. 1. n. 39.* per os sumptum in folio non frangere, nisi deglutiat. Addit *Cannerus tom. 4. l. 5. q. 4. 8. n. 1.* neque si Tann. quid illius saluæ incorporatum traicitur in stomachum. De fumo idem asserendum *Granado in 3. p. contr. 6. tract. 10. Granad. d. 8. n. 4.* putat etiam si sit tantæ quantitatis, ut ad aliqualem nutritionem sufficiat; qui fumus non sumitur per modum cibi. De puluere autem idem omnino censeo; quia ad hoc ieiunium obseruandum solum prohibetur cibus, & potus. At, *Fagundex adnotante p. 1. lib. 3. c. 5. n. 14.* ieiunium non violatur, nisi cibus & potus per os sumptus in stomachum vitali quidem actione comestiuæ, & potatiuæ traiciatur. At puluis per nares sumitur, per quas (ait *Suar. in 3. p. tom. 3. d. 68. sect. 4.* qui *Suar.* aliquantulum aquæ traiecerit, non violat naturale ieiunium.

68. *Frangit ne terra, charta, moneta, plumbum, aurum, & huiusmodi materia?* *Gran. contr. 6. tract. 10. l. 8. num. 6.* asserit. *Gran.* Negandum tamen censeo; quia ieiunium naturale & Ecclesiasticum solum differunt, quod in illo non datur paruitas materiæ; in hoc datur. Ergo quidquid in magna quantitate non violat Ecclesiasticum, non potest naturale violare. Porro *Card. Lugo de Euch. d. 15. sect. 2. n. 20.* plumbum, &c. in quauis *Lugo.* quantitate absumpta comedentem asserit ieiunium in Vigilia non frangere.

69. *Quid de reliquijs cibi diei præcedentis dentibus atherere soluis?* *Valq. in 3. p. tom. 3. d. 11. c. 4. num. 30.* asserit frangere si ex *Vasq. industria deglutiantur, secus si casu.* At *Comach de Sacr. q. 80. Conin. a. 8. num. 47.* non violare putat; quia reliquiæ illæ pertinent potius ad prælapsæ diei, quàm præsentis comestionem; & quia per modum saluæ absumuntur, cum ab extrinseco non adueniant.

70. *A quam hora incipit naturale ieiunium?* A primo pulsu duodecimæ noctis. Si vnicum horologium, non est ad aliud appellatio. Si plura post duodecimam vnus comedas, postea communicare, alio postmodum personante; quia plura diuersa horologia se habent uti plures probabiles opiniones, nisi tantum primum valde sit iustum. Sic *Sanchez de Matrim. Sanch. tom. 1. lib. 2. d. 41. num. 4.*

71. *Dubito, num post mediam noctem aliquid absumpserim: possum ne communicare?* Negat *Fagundex pr. 3. lib. 3. cap. 5. Fagund. num.*

Laym.

num. 18. quia possessio stat pro præcepto, non pro communicante. At ex *Laymani* mente *lib. 1. tract. 1. c. 5. §. 4. num. 36.* puto posse communicare, si deponat dubium practicum, etiamsi in dubio speculatio maneat. Ait enim Doctor non teneri à Communionem abstinere qui aliquid ruminans, dubitat, an deglutierit; si in utramque partem inclinare possit.

Tolet.

72. *Potest ne infirmus communicare post potionem, ad implendum præceptum Ecclesiasticum?* Afferit *Toletus lib. 2. c. 23. num. 4.* si potio absque graui nocumento differri non possit.

Præp.

Negat autem *Præpositus in 3. par. quæst. 80. ar. 8. dub. 2. num. 41.* quia Communio posset differri: Ecclesia enim non intendit obligare ad Communionem eum, qui ieiunus non potest excipere.

Vasq.

73. *Quotiens potest infirmus in eadem ægitudine per modum viatici Eucharistiam recipere?* Semel inquit *Vasquez in 3. part. tom. 3. d. 211. cap. 4. num. 38.* quia per vnâ Communionem præcepto Communionis satisfacit.

Gran.

Granadus autem & alij multi asserunt posse sæpe; quia hoc Sacramentum non solum datur ægroto vt satisfaciat præcepto, sed etiam in præsidium aduersus tentamina. Lege Auctorem in *3. par. contr. 9. tract. 10. d. 8. num. 8.* Addit *Layman. lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 10.* ex iusta causa. v. gr. si difficile à Communionem abstinere, quia assuetus ob deuotionem sæpe communicare, posse statim altera die, dum modò mortis periculum instare videretur.

Laym.

74. *Potest ne dari Eucharistia ei, qui eadem die plectendus esset capite, non ieiuno?* Ita quidem; quia tenetur in mortis articulo ex præcepto diuino communicare. Vnde qui postquam inscius sententiæ capitalis instantis comedit, indicta mortis instantia, debet tanquam ægrotans grauiter se ecclesiæ munire viatico. *Hurtado de Euch. d. 9. c. 16. Addit Sarr. Eucharistia, num. 2.* dari posse viaticum damnato (vbi eadem die cruci addicuntur) vna hora ante patibulum.

Hurtad.

75. *Post Missam particula in patena conspiciatur: quid gereret Sacerdos?* Sumere non potest non ieiunus; quia conuiuium finitum est Nisi fragmentum non possit decentius asseruari, quam absumi. Si plures Missæ Sacerdoti ieiuno tradatur in Missa suo tempore absumentia particula. Si vna Missa tantum, & Sacramentum seruari non assolet: absumat eam non ieiunus; quia maiori irreuerentia seruaretur.

Fagund.

Lugo.

Granad.

Fagundus, præc. 3. lib. 3. cap. 5. num. 3. Et nuper *Cardin. Lugo de Euch. d. 14. sect. 4. num. 82.* Porro *Granado d. 8. num. 11.* non damnat Sacerdotem, qui antequam vestes sacras exuit, particulam absumentiam; quia hanc non communionem

nionem nouam existimat, sed præcedentis imperfectio-
nem.

76. *Recordatur Sacerdos in altari, se non ieiunum accessisse: quidnam præstabit?* Si post consecrationem, Sacrificium per-
ficiat. *Coninch. de sacr. quæst. 80. art. 8. num. 63.* Ante conse-
crationem, deferat altare, nisi infamæ aut scandali adsit pe-
riculum. Idem de communicaturo accedenti ad communi-
cantium mensam, ex sententia *Præpositi in 3. part. quæst. 80. Præp.*
dub. 2. nura. 4. & aliorum.

77. *Licet ne Sacerdoti non ieiuno celebrare, ad conferendum
vaticum moribundis?* Negat *Hurtado de Euch. d. 9. diffic. 17.* Hurtad.
quia maior ratio habenda reuerentiæ huic Sacramento de-
bita, quàm proximi vtilitati. At *Granado in 3. part. contr. 6.* Granad.
tract. 10. d. 8. num. 12. docet non solum posse, sed & teneri Sa-
cerdotem Charitatis lege diuina, quæ debet præcepto Eccle-
siastico communicandi ieiunè præferri. Porrò *Layman lib. 5.* Laym.
tract. 4. cap. 6. num. 21. in casu necessitatis id asserit, si scilicet
moriturus aliud Sacramentum pœnitentiæ, aut Extremæ vn-
ctionis suscipere non potuisset, & cessasset scandalum.

78. *Est ne lethale pisculum, ad Eucharistiam accedere cum
peccati mortalis dubio?* Scio *Granadum* mitius fuisse opina-
tum in *3. part. contr. 6. tract. 10. d. 7. num. 13.* Aft asserendum,
peccare mortaliter, qui cum dubio mortalis accedit; quia
sicut tenemur peccata certa, vt certa confiteri: sic dubia vt
dubia tenemur aperire.

79. *Potest ne sine veniali accedere Eucharistiam, qui in-
culpabilem pollutionem pariatur ipsa die, aut rei illicitè dum ope-
ram confiteturi* Consulendum ei, vt à Communionem abstineat,
si non adsit famæ periculum. Si timetur scandalum, potest à
leui piaculo immunis communicare. Si non timetur, peccati
venialis reus Eucharistiam accipiet. *Card. Lugo de Euchar. Lugo.*
d. 15. sect. 1. num. 4.

80. *An liceat die feria sexta in Parasceue Communionem
recipere?* Licet; quia Ecclesia nullam limitationem indicit. §. 6.
Consuetudo abstrahit fideles valentes ea die ab Eucharistia De Eu-
receptione in signum maioris. Fateor, sed puto huiusmodi con-
suetudinem non necessitatem, sed solummodo congruitatem
inducere. Sic *Hurtado de sacrif. d. 4. diffic. 3.* Hurt.
var. a.

81. *Licet ne quocunque diei hora etiam post meridiem cui-
bet communicare?* Affirmat *Azor part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 7.* Azor.
ieiuno licere, si absit scandalum. At *Coninch. de sacr. quæst. 8.* Conin.
art. 10. num. 85. docet ex reuerentia non esse permittendum.
Porrò ego nulla irreuerentia Sacramentum affici, si alia cun-

840 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
et reuerenter expendantur, praesertim si Iubilaei, aut conflu-
sus fidelium causa Communio in vesperum differatur.

82. *In Calicis consecratione quis dicit, Hic est Calix: con-*
secrat ne? Maxime; quia licet Calix habeat aliam significa-
tionem, quam Calix, tamen ex communi modo percipiendi
idem sonat in consecratione. Suarius sic.

Suar.

83. *Est ne veniale, accedere ad Eucharistiam ipso die ha-*
bita copula à coniugatis? Ita planè ex Sanchez doctrina, ob
Sacramenti reuerentiam. Ego autem, tanti viri venia, assero,
suadendum illis quidem, vt tunc à copula abstineant, non
tamen vt non accipiant Eucharistiam, posito quod non ab-
stinuerint.

Sanch.

84. *Ad linteam quis adit, communicare paratus, & recor-*
datur alicuius peccati mortalis in Confessione per obliuionem
omissi: tenetur ne ante Communionem ad Confessarium rursum
accedere? Excusari ob Sacramenti reuerentiam Henriquet,

Henr.

docet. Ego autem non ex reuerentia excusari affirmo, sed ne
detur occasio suspicando adstantibus simul, vel ipsi Sacerdoti
celebranti. Idem dicendum de Sacerdote stante ad altare;
sufficit enim vtrique tunc elicere Contritionem cum propo-
sito postea confitendi. Num debeat tali in casu in quacumque
temporis angustia ante Communionem actum Contritionis elice-
re? Valquez, & Hurtado asserunt non teneri. Tenetur equi-
dem, me auctore; quia potest, cum Deus semper sit paratus
auxilium praebere.

Valq.

Hurt.

85. *Quando Regulares celebrant, in priuatis Oratorijs pos-*
sunt alijs Eucharistiam ministrare, non obstante Episcopi pro-
hibitione? Posse Suarius iudicat, cuius sententia adhae-
resco.

Suar.

86. *Dixisti Sacerdotem ministrantem alijs Eucharistiam*
non peccare moraliter: si grauitè delinquit sacrum indignè
faciendo, quonammodo leuiter ministrando peccat? Ex doctrina
Valquez respondeo. Quia ministrans est tantum veluti ap-
plicans actiua passiuus. In alijs autem Sacramentis conficit,
& ministrat. In Eucharistia conficit, quando sacro dat ope-
ram. Sic superius.

Valq.

simul

87. *Parochus Eucharistiam ministrat indigno: rogo an du-*
plici peccato illigetur & contra proprium officium, & ex coopera-
tione peccati proximi? Cum Praeposito assero vnico peccato te-
neri, quod Sacramentum conferat indigno; id enim necessa-
riò inuoluit vtrumque.

Præp.

88. *Quonammodo se habebit Parochus, cum Praelatus erga*
eos, qui sunt in mortis articulo constituti? Ager sex aut octo
diebus

diebus antequam in periculum mortis incideret, communicavit? Consulendum ei ut iterum Eucharistiam per modum Viatici accipiat. Verum ad id non obligatur, cum præceptum de Eucharistia ante mortem sumenda iam impleverit. Sic

Laymanus. Mandè communicavit valens, aut sacrum fecit, & à prandio incidit in mortis periculum? Potest iterum com-

municare conformiter sententiæ afferenti per priorem illam communionem non esse præcepto diuino communicandi in articulo mortis satisfactum. Ita *Hurtado*, vberius tamen

Christophorus Garcia ex nostra Societate Metimnensis, cuius opera moralia ægregiæ quidem notæ iam iam lucem aspicient. *Fillucius* præterea adnotat, si Eucharistia ob mortis

periculum sumpta sit à non ieiuno, posse iterum ita accipi sexto post die. Vberiori permissione *Laymanus* docet ei, qui assuetus frequenter communicare aut sacrificare propter deuotionem ac desiderium ægrè abstineat, permitti posse, ut altero statim die communicet non ieiunus, dummodò mortis

periculum instare videatur. Præterea *Hurtado Complutensis* censet generatim ab infirmis non ieiunis posse Eucharistiam

toties sumi, quoties à sanis ieiunis; quia ab hac lege in Concilio Constantiensi infirmi sine vlla limitatione excipiantur, Denique *Propositus* asserit ægroto laboranti difficul-

tate aliquid transmittendi, posse communionem dari imposita hostiæ particula cum vino in cochleari, argenteo scilicet, propter reuerentiam Sacramenti.

89. An possit Sacerdos (rursus quæsierim) non ieiunus aliquando consecrare, aut sumere Eucharistiam? Quatuor in casibus posse assero cum *Henriquez*, *Vasquez*, & *Proposito* Primò,

si aquam pro vino infusam hausit; debet propter sacrificij integritatem vinum consecrare & absumere. 2. Quando post

haultum calicem, & ablutionem videt reliquias hostiæ in patena, vel corporali. 3. Quando post consecrationem moritur Sacerdos, aut superueniente ægritudine, non potest perficere

sacrum, debet alius etiam non ieiunus succedere, si ieiunus non adsit, qui possit sacrificium perficere. 4. Quando post consecrationem recordatur se non esse ieiunum. Nam si ante consecrationem recordaretur, deberet ab altari recedere, nisi id sine nota fieri non posset.

Circa ieiunium hoc naturale aliquas adhuc occurrentes quotidianæ difficultates euolue. Misit Sacerdos in os aliquid sacchari ante somnum, & dubitat an post mediam noctem aliquid in stomachum transmisserit? Non potest illo die celebrare; quia ieiunus non est. Ex proprijs unguibus quis aliquid

degluuit,

GGg 5

842 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
deglutiuit, vel papyri, vel sanguinis ex proprio vulnere manan-
tis, vel quid simile absumpsit? Potest communicare, aut cele-
brare; quia illa haud habent cibi, potus, aut medicinae ra-
tionem.

EXAMEN VII.

Circa materiam de Sacramento Extremae
Vnctionis.

CAPVT PRIMVM.

De Extrema Vnctionis materia & forma.

1. *Vid est Vnctio Extrema? Sacramentum, seu Vnctio olei consecrati, ægroti periclitantis corpori adhibita sub præscripta forma verborum.*
2. *Quandonam hoc Sacramentum institutum fuit? A Christo quò ad materiae & formae designationem in nocte Cenae efformatum est; quò ad potestatem verò post Resurrectionem, cum absoluedi Apostolis potestatem impertit.*
3. *Materiam Extrema Vnctionis assigna. Remota quidem Oleum est oliuarum ab Episcopo necessariò benedictum, (nisi specialis adfit à Pontifice Sacerdoti concessio;) proxima ipsamet vnctio quæ sensuum organis quinque necessariò adhibenda.*
4. *An ex præcepto, alia corporis partes inungenda? Pedes ac renes in viris, vbi ea consuetudo viget; in renibus autem ob decentiam in fœmina omittitur.*
5. *An vnctionum ordo necessarius sit? Profectò de Sacramenti necessitate non est; seruandum tamen assero consuetudinem, vt scilicet prius oculi, tum aures, &c. inungantur.*
6. *Formam indica. * PER ISTAM SANCTAM VNCTIONEM, ET SVAM PISSIMAM MISERICORDIAM INDVLGEAT TIBI DEVS QVIDQVID PER VISVM, &c. DELIQVISTI. Quæ quidem in singulis membris inungendis est repetenda, modo proferendo deprecatio.*

CAPVT II.

De Ministro & suscipiente.

7. **Q**uam Extrema-Vnctionis Minister? Ex officio solus Parochus, ex commissione quilibet Sacerdos, inferior hoc nullus. §. 1.
Minister
Extrema Vn-
ctionis.

8. Num multi possint Ministri concurrere? Vnus sufficiens est, si tamen multi adfuerint, & vnus efficiat vnam v. plures vnctiones formam proferendo, alius verò compleat eas, quae defuerint ad Sacramenti essentiam, validum erit.

9. An id licitè trahatur valeat? Ita planè, si primus Minister ob legitimam causam non potuerit perficere; quod singulare est in hoc Sacramento; quia vnica formae prolatione non perficitur.

10. Expende Ministri huiusce obligationes. Debet hoc Sacramentum solis fidelibus ministrare: dispositus esse ritè ad illius administrationem, hoc est in gratia, saltem per contritionem existimatam: requisita ad vsum eius adhibere, & indignis denegare.

11. Tenetur ne semper hoc Sacramentum administrare? Petis tempore, si absque morali vitae periculo ministrare potest, tenetur ad illud ministrandum; si non potest, absolute non tenebitur, dummodò Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ non omittat; quia non est Sacramentum necessitatis.

12. Quisnam suscipiendi Sacramenti capax? Baptizatus adultus morbo periculoso laborans. Excluduntur amentes perpetuè, infantes, corpore valentes, etiam si capite illicò plectendi sint. §. 2.
Suscipiens
Extrema-
vnctionem.

13. Quis incidit amentiam, sed ante signa Contritionis ostendit, vel creditur petiturum fuisse, si accidenti non corripetur: potest ne iniungi? Possè, imò debere affirmo. Adde lethaleriter vulneratum, peste percussum, viperæ morfu læsum ob senectutem in lecto decubentem iniungendos.

14. Suscipientis obligationes aperiam. In mortis articulo constitutus non omittat hoc Sacramentum petere, vel illatum haud per contemptum respuat. Ritè paratus accipiat. In eadem agritudine bis accipiendum non est, nisi diuersus incidat casus.

CAPVT III.

De effectibus Extremae Vnctionis, eiusdemque conferenda ritu.

§. 1.
Effectus
Extremae
Vnctio-
nis.

15. **Q**uam Extrema Vnctionis effectus? Præcipuus planè est, peccatorum auferre reliquias; quæcunque sine peccata; vel relicta post Sacramenta non ritè suscepta, vel commissa post illa, & obliuioni tradita; siue, vt vno verbo complectar, omnia: deinde corroboratio infirmi contra omnia mala, quæ mortis tempore solent occurrere. Hunc effectum gratiæ, quando vltima perficitur vnctio, dari affirmo. Scio tamen probabile in singulis vnctionibus conferri. Præterea sanitas corporis huiusce Sacramenti effectus est; sed conditionatè, si ita animæ salutis proficuum sit futurum.

§. 2.
Ritus
Extremae
Vnctio-
nis.

16. *Ritum ab Ecclesia in conferenda vnctione seruatum exprime.* Primò Christi imago in Cruce pendentis decumbenti affertur. Tum preces aliquæ siue quæ præcedant, siue quæ comitentur assolent adhiberi. Deinde infirmus inungitur, qui si ante vnctionem quintam decedat è vita, Sacramentum est nullum. Contrarium scio probabiliter defendi.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Extrema Vnctione ex Societatis IESV schola.

§. 1.
De Mi-
nistro
Extremae
Vnctio-
nis.
Marat.
Præp.
Fernad.

17. **M**inister non potest esse nisi Sacerdos: an necessariò unus? Si infirmus statim decessurus timeretur, possunt ei vnctiones simul à pluribus Sacerdotibus adhiberi; quia cum inter vnctiones partiales ordo non sit de essentia, in necessitate simul possunt adhiberi. *Maratus tom. 3. d. 10. sect. 1. num. 1. & Prepositus in 3. part. quest. vnic. dub. 5. num. 37.*

18. *Parochus est, extra necessitatem Minister; quia est iurisdictionis actus: potest ne alius Sacerdos simplex etiam Religiosus in necessitate sine licentia Parochi, imò resistente ipso, ministrare? Potest auctore Antonio Fernandez de Cordoba part. 3. cap. 10. §. 1. num. 8. Addens, pœnam excommunicationis inflatam in Clem. Religiosis, hoc Sacramentum extra necessitatem*

tem ministrantibus, quæ etiam à Sacerdote seculari incurritur.

19. Tenetur ne, absente Parocho, infirmum ungere simplex Sacerdos? Tenetur ex charitate non tamen sub mortali, nisi infirmus confiteri, & communicare non potuisset. Layman Laym. lib. 5. tract. 8. cap. 7. n. 3.

20. Debet Minister responsorem, & preces adhibere: omitte utrumque, peccat ne? Non, si periculum urget. Tannerus tom. 4. Tanner. d. 7. q. 1. dub. 1. num. 85.

21. Potest ne Extrema Vnctio pueris post usum rationis ministrari, si nondum fuerunt Eucharistia consecrati? Potest; quia maior discretio requiritur ad Communionem, quam ad hoc Sacramentum. Hurtado Compl. de Extrema-Vnct. diff. 10. §. 2. De sub- iecto Ex- tremæ

22. Dubium est, an puer rationis compos, unguendus ne? Ita plane sub conditione: Si es capax. Lugo Card. de Euch. d. 13. Vnctio- nis. Hurt. sect. 4. n. 41.

23. Agnovit Parochus ex Confessione puerum nunquam actualiter peccasse: neganda ne ei inunctio? Non; quia iuuare illum potest, ne peccet; & conferre, si expediat, sanitatem An falsificabitur forma, Inlugeat tibi Deus quidquid deliquisti, &c. Non, quia sensus est, Conferat tibi Deus gratiam de se remissiuam. Sicut non falsificatur absolutionis forma, cum confertur ei, qui iam est per contritionem in gratia. Suarius Suar. tom. 4. d. 42. sect. 2. num. 10.

24. Necessarium ne peccatori inungendo præmitti Confessionem? Si adsunt peccata mortalia, & timeatur tempus defuturum, debet præmitti Confessio; quia prius abhibenda sunt Sacramenta necessaria, deinde utilia. At si adsit vomitus periculum, debet dari, haud præmissa Communionem. Si ita morbus infirmum illigauit, ut neque confessus fuerit, nec signa Contritionis expressit, inunctio impertienda. Rogo, an quantum est ex ordine Sacramentorum, possit dari unctio peccatori absque Confessione præuia? Potest; quia ad hoc Sacramentum dignè suscipiendum satis est Contritio, vel attritio purata Contritio. Filliuc. Filliucius tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 114. §. 3.

25. Scio oleum oliuarum huius Sacramenti materiam: potest ne Chrisma deseruire? Afferit Layman. lib. 5. tract. 8. cap. 2. num. 4. si quis per errorem Chrismate infirmum inunxisset nihil innouandum, præcipuè cum unctio plerumque non sine materia, scandalo iteraretur. & for-

26. Sufficit ne una olei gutta in singulis unctionibus? Ait ma. non sufficere; quia Laym. non satis est ad unguendum. At ex Reginaldo tom. 2. lib. 28. Filliuc. cap. 9. Regin-

846 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
cap. 9. num. 13. & Tannero tom. 4. d. 7. q. 1. dub. 3. n. 16. sufficit
gutta olei; quia non tota pars corporis, sed eius particula
inungenda est.

Becan.

27. *Necessaria ne cuncta inunctiones membrorum ad essen-*
tiam Sacramenti, & producendam gratiam? Ex Becani senten-
tia de *Sacr. c. 25. q. 7. n. 6.* vnica sufficit; quia non aliud ex scri-
ptura, & Ecclesiae traditione colligitur. *Florentinum Conci-*
lium plures inunctiones inuicem. Non obstat, quia septem assi-
gnat, quarum certum, non omnes necessarias. Porro debentur
iuxta Ecclesiae consuetudinem plures adhiberi; quae vnum
Sacramentum dicuntur, quemadmodum plures Ordines, &
plures species in Eucharistia.

28. *Potest ne in necessitate vnica adhiberi inunctio?* Si ti-
meatur, aegrotum ante quinque solitas vnctiones discessu-
rum, vel Ministrum ipsum peste inficiendum, vel alios aegro-
tos absque vlla decessuras vnctione: potest. Probabile enim
est, per vniam vnctionem aliquam habitualem gratiam ac-
quiri, & actuaalem, imò & corporis (si oportet) sanitatem.
Alioqui cum hoc Sacramentum sit necessarium, non fit iniu-
ria infirmo; & cum adhibeatur conditio, neque Sacramento.

Granad.

Granado in 3. b. contr. 8. tract. vnic. 7. n. 12.

Filliuc.

29. *Sufficit ne in necessitate non solum vnus sensus, sed &*
vnus oculi, auris, &c. inunctio? Sufficere asserit *Filliucius*
tom. 1. tract. 3. c. 5. n. 129. vnctionem vnus oculi, auris, naris,
manus, &c. cum forma generali: *Indulgeat tibi Deus quidquid*
per visum, auditum, &c. deliquisti.

Beccan.

30. *Peccatum ne mortale, absque necessitate signa Cru-*
cis omittere? Aliquis ex externis asseruit. At ex *Becano de*
Sacram. cap. 27. quest. 3. num. 3. assero non rectè se gerere,
qui illa, absque necessitate, dimittit; sed mortaliter non pec-
care.

31. *Licet ne tempore pestis, ad vitandam contagionem infr-*
mmum virga argentea, aut lignea, aut pluma inungere lon-
giori? Licet; quia huiusmodi vsus Sacramento non in-
fert irreuerentiam, & ius conseruandi vitam est nobis
agnatum.

32. *Dixisti formam Vnctionis esse: Per istam sanctam vn-*
ctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus,
quidquid per visum deliquisti in nomine Patris, & Filij, &
Spiritus sancti: rogo, in vltima verba sint necessaria, & quid-
nam de alijs? *Filliucius* negat haec necessaria esse *tom. 1. r. 3.*
c. 4. n. 86. At *Reginaldus tom. 2. n. 28. c. 9. n. 56.* idem affirmat
de illis: *Sanctam & Piissimam;* quia sine illis integer sensus
manet.

Filliuc.

Regin.

manet. *Suar. tom. 4. in 3. p. d. 40. sect. 3. n. 13.* fert idem iudicium de particula, *Per suam misericordiam*; quia causa principalis huius Sacramenti sufficienter exprimitur illis verbis: *Indulgeat tibi Deus.* Idem alij asserunt de particulis, *Per visum, auditum, &c.* Vnde de necessitate Sacramenti sunt illa, *Per istam Sanctam vnctionem indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti.* At qui reliqua sine necessitate omitteret, proculdubio peccaret.

33. Scio Vnctionem, cessante contemptu, & scandalo, non esse homini necessariam necessitate medijs, nec precepti sub mortali obligantis: rogo, an contemptum arguat posse aegrotum suscipere, tamen hoc omittere Sacramentum? Negat Tannerus tom. 4. d. 7. q. 1. dub. 3. num. 56. §. 4. De necessitate & utilitate Ex-

34. Scio Extremam Vnctionem delere peccata, si adsunt, illorum reliquias; contra teneationes infirmum roborare; & sanitatem, si ad salutem animi confert, exhibere: rogo, an ad hunc sanitatis effectum, accipienda sit Vnctio, corpore adeo viribus destituito, ut miraculum necessarium sit? Minimè ad huiusmodi terminum differendum est; quia Sacramentum non operatur virtute miraculosa, sed supernaturali ordinaria. Adde deuotionem infirmi, & rationis vsum plurimum conferre. Attamen non multum est festinandum; quia ideo Vnctio appellatur extrema, quòd non debeat dari nisi in discrimine vitæ constitutis. trema Vnctio- nis. Tann.

35. Quandoam huiusce Sacramenti gratia confertur? Quando vltima Vnctio quæ est quinta, cum sua forma essentiali confertur, *Suar. Doctore d. 4. sect. 2. num. 13.* Ast qui existimant singulas Vnctiones esse integrum Sacramentum, asserunt post singulas conferri. Suar.

36. Potest ne moribundus oleo vetere iniungi? Renouandum certe quotannis, verusque comburendum in Ecclesia, vel in piscinam iniiciendum. Si tamen nullum adsit oleum, nisi vetus, potest eo iungi auctore *Laymano.* §. 5. De Extrema Vnctione

37. Sufficit ne forma indicatiua in hoc Sacramento? Affirmat *Beccanus*, negat *Coninch.* Ex *Suar. y* sententia hæc videtur forma sufficiens: *Vngo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c.* Laym. Suar.

38. Absit Parochus: tenetur ne alius Sacerdos ministrare aegroti Extremam Vnctionem? Sub veniali solùm tenebitur lege charitatis. Secus si æger grauitè indigeret, ut quia alias sine vllis Sacramentis esset moriturus, uti aduertit *Laymanus.*

39. Parochus adest, sed non vult, aut non potest infirmum iniungere.

inungere. Possè tunc Sacerdotem inferiorem etiam Parochus

Henriq. *renitente, eum inungere Henriquez affirmat; quia Parochus se gerit iniuste.*

40. *Morbundus sensibus destitutus alia Sacramenta non potuit suscipere: potest ne inungi temporè interdicti?*

Henriq. *Possè Henriquez idem ait; ne omnino sine Sacramentis decedat.*

41. *Adultus in articulo mortis baptizatus est: potest ne & Vnctio ei ministrari?*

Henriq. *Absolutè possè Henriquez affirmat.*

Laym. 42. *Cuinam atati danda Extrema Vnctio? Docet Laymanus omnibus pueris post septennium conferendam, nisi constet eos rationis usu carere, licet nunquam acceperint Eucharistiam. Quid si de rationis usu dubuetur? Sub conditione inungantur.*

43. *Cognoscit Parochus puerum nunquam peccasse, quia eius audiuit Confessionem: num debeat eum inungere? Debet auctore Suario; quia illi proderit hæc vinctio, si non ad peccati reliquias abolendas, saltem ad robur acquirendum contra tentationes, & morbi molestias, imò ad gratiæ incrementum.*

44. *Morbus est diuturnus, v. g. hydropisis: iteranda ne Extrema Vnctio? Ex Valentia respondeo possè tali in morbo iterari, quoties redit periculum.*

45. *An necessaria ad formam Trinitatis inuocatio? In solo Baptismo, & Confirmatione necessariam esse certum est.*

46. *Sufficit ne verba præferre paulò ante, aut post vincti- nem? Idem Toletus sufficere iudicat, sicut in Baptismo, aut Confirmatione. Addens quidem ad singulas vinctiones nouam stupam adhibendam, quæ postea comburenda est.*

47. *Duoicat Sacerdos, num vsuat secretis: vngendus ne Danda Vnctio sub conditione, si non est mortuus, vt ex Nauarr. Saa affirmat, adiciens hoc Sacramentum remittere venialia, imò mortalia, faciens de attrito contritum.*

EXAMEN VIII.

Circa materiam de Sacramento Ordinis.

CAPVT PRIMVM.

*Essentia, institutio, numerus, materia, & forma
huius Sacramenti.*

1. *Vidnam Ordo?* Sacramentum est, quo spiritualis potestas circa Eucharistiam in Missæ sacrificio traditur.

2. *Quandonam hoc institutum est Sacramentum?* A Christo Domino in vltima Cœna creditur institutum, cum Apostolis suo corpore, sanguinèque reffectis illa adiunxit verba: *Hoc facite in meam commemorationem.*

3. *Nuorum Ordinum exprime.* Sacramentorum esse ministri debuerunt, inter se quidem varietate distincti ex Diuina institutione. In Scripturis numerantur Presbyteri, Diaconi, à Patribus Subdiaconi, Acolythi, Exorcistæ, Lectores, & Ostiarij. Horum Ordines quo ad potestatem immutabiles sunt, quò ad vsum tamen censura, vel irregularitate aliqua possunt impediri. Profectò Episcopalis Ordo præter septem solet annumerari; at sub Presbyterio tanquam perfectum Sacerdotium continetur. Prima denique Tonsura non est Ordo, sed quædam ad illum præparatio.

4. *An plura Sacramenta?* Minimè; rectè enim omnes vnum Sacramentum efficiunt, cum ad vnum proximum finem referantur omnes, nempe ad Eucharistiæ Sacramentum aptè ministrandum.

5. *Munia septem Ordinum expendi.* Ostiarius aperiendis & claudendis Ecclesiæ ostiis dat operam. Exorcista Dæmones à corporibus hominum abigit. Lector fructus benedicebat, iam legit, & cantat. Acolychus necessaria ad Missam præparat, & ipsi ministrat. Subdiaconus solemni in Missa Epistolam canit. Diaconus Euangelium. Eiusdem etiam munus est populo doctrinam exponere, ex Episcopi aut Parochi licentia baptizare, concionari, & in casu necessitatis ministrare Eucharistiam. Presbyter denique in Missa consecrat corpus ac sanguinem Domini, omnia Sacramenta administrat, quoad

H H h

exercitium

850 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
exercitium tamen ab Episcopo, aut ab eo, qui conferre possit,
obtentam facultate.

6. *Quanam Sacramenti Ordinis materia?* Instrumentum
aliquod, initiandis Ordinibus traditum in spiritualis pote-
statis, quam recipiunt, signum. Proxima verò materies est hu-
iusmodi instrumenti traditio, mutuâque receptio. Non est
opus hanc materiam esse consecratam; at necessum est tangi-
tam ab eo qui ordines confert, quàm ab eo qui recipit. Est
quidem per diuersa instrumenta in vno Ordine diuersa pote-
stas conferatur, omnia tangenda sunt: si autem eadem, suffi-
cit vnus contactus. v. gr. vnus viceoli in Acolyto, vel ca-
licis solius, non verò patenæ in Subdiacono: quamuis de
præcepto, & ad omnem scrupulum abigendum, omnia tangi
expediens sit.

7. *Indica essentielles singulorum Ordinum materias.* In Epi-
scopo sola manus impositio de essentia est. Porro vnctio in
capite, mitræ impositio, traditio baculi in manu, & annuli in
digito, liber Euangeliorum sacramentalia quædam sunt, &
accommodatæ ceremoniæ. In Sacerdote duplex est, vna Ca-
licis cû vino traditio, altera impositio manuum. In Diacono
traditio libri Euangeliorum, cum impositione manus. In Sub-
diacono traditio tum Calicis vacui, & vacuæ patenæ, tum li-
ber Epistolarum. Acolyti candelabrum cum cereo, & vi-
ceoli vacui. Exorcistæ, lectorisque liber, illius quidem exor-
cismorum, huius Prophetarum. Ostiario denique Claves cum
Cymbalo traduntur.

8. *Indica Ordinum formam.* Ea est, vt verba quædam ab
Episcopo proferantur, quibus imperatio quodam modo
potestas singulis accommodata tradi significatur. *Accipe po-
restatem, &c.*

CAPVT II.

De effectibus Ordinis.

9. *Primum Ordinis effectum, nempe gratiam, indica.* Dupli-
cem ^{gratiam} hoc Sacramentum confert: iustificantem
quidem, augendo ipsam ex opere operato; & propriam, qua
dignè ministratur Ordo qui recipitur, a recipiente.

10. *De Charectere ediffere.* Imprimis etiam Characterem
tam in maioribus, quàm in minoribus Ordinibus, qui qui-
dem

dem tum integrè confertur, cum integra materia, & forma completur in singulis.

11. *Quid de Cœlibatus onere sacro Ordini adiancto?* Proprium est sacrorum Ordinum, vt Cœlibatus Ecclesiastico iure onus sustineant. Ecclesiastico dixi iure, non diuino; ideo Ecclesiæ Græcæ Sacerdos vsus Matrimonij non prohibetur, ita Romano Pontifice permittente: probabile tamen reor eodem Diuino iure prohiberi à nouo Matrimonio contrahendo. Profectò in Latina Ecclesia Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus Canonico præcepto solemne votum continentiaë emittere compelluntur; per quod inhabiles fiunt Matrimonio contrahendo, in quo tamen Pontifex legitima potest causa dispensare.

12. *Quid denique de effectu immunitatis?* A foro seculari immunes sunt Clerici, quod quidem priuilegium etiam ad eos, qui prima Tonsura initiantur, extenditur, de quo supra.

CAPVT III.

De Ministro, ritu, & suscipiente Ordines.

13. *Quinam Minister Ordinum?* Ordinarius solus Episcopus est, quem nulla censura, aut irregularitas impedit; quo minus validè hoc conferat Sacramentum. Profectò Presbyteri Cardinales ministri etiam sunt minorum Ordinum in suis Titulis; & Abbates respectu suorum Regularium. Maiorum autem, excepto Sacerdotio, solus Presbyter potest minister esse ex iure extraordinario Pontificis. Inter Regulares ipsimet Abbates eorum Superiores etiam primæ Tonsuræ possunt esse ministri. Vbi uerò Abbates non sunt, vt inter Mendicantes ad Episcopos diœcesium, in quibus habitant pro recipiendis ordinibus accedendum.

§. I.
*Minister
Ordinis.*

14. *An ad Abbates Ordinum maiorum collatio pertineat?* Minimè, sed ad loci Episcopos qui etiam eis ad illos dimissorias concedit, exceptis iis Religionibus, quarum Superiores ad Pontificio priuilegio possunt.

15. *Ministri Ordinum obligationes euolue.* Ante ordinationem debet Episcopus generaliter ad cautelam ab omni censura absoluere, & in omni irregularitate dispensare, quantum potest, eos qui accedunt: & contenti diligentem examinationem non faciles aures exhibere occultum alicuius crimen pro-

852 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
ferenti. Porro in ipsa Ordinatione materiam & formam ritè applicet; eos qui ordinibus initiantur, quando imprimuntur Character, admoneat; absque grauis culpæ conscientia Ordines conferre curet, defectibus denique, si qui fortè incidant, sciat opportunè occurrere.

16. *Quid de Dimissoriis?* Episcopus concedit dimissorias, triplex quidem, aut Episcopus originis, aut Beneficij, aut domicilij. Episcopo absente eius Vicarius generalis. Et Capitulum vacante Sede post annum transactum.

17. *Ministrum Ordinarium Episcopatus indica.* Alij tres Episcopi sunt Ecclesiastico iure ab Apostolorum tempore; in quo tamen Pontifex dispensat. *Si exemptus Episcopus sit:* Papa consecrat, aut alius de ipsius commissione. Metropolitanum quidem Suffraganei tres consecrant, reliquis per literas consentientibus.

§. 2. 18. *Quenam ad ritum Ordinum pertinent?* Clericalis vestis, & tonsura in modum coronæ. Loci, temporis que circumstantiæ. Interstitiorum obseruatio. Utque ne generalis interdicti tempore conferantur.

19. *Quenam capax Ordinis recipiendi?* Omnis homo, sed non omnis legitimè respicit.

20. *Inhabiles diuino seu Ecclesiastico iure recense.* Diuino iure incapaces sunt fœminæ, non baptizati, & inuiti. Quis per metum cogitur. Ordinatus est, quia voluntate quantumvis coacta consensit; voto tamen non adstringitur; vnde Matrimonium contrahere, etiam absque illius dispensatione potest. Deinde infantes, furiosi, & amentes ordinandi non sunt.

21. *Quid si Ordinibus initientur?* Characterem recipiunt; quippe non sunt ad Ordinem inhabiles. Præterea naturali iure ad Ordines ministrandos apti non sunt perpetuò amentes, omnino cæci, muti, priuati manibus, & similes. Denique Ecclesiastico iure inhabiles sunt omnes irregulares hoc sensu, ut recipiendo peccent, & ab eorum vsu suspensi mancant, licet Characterem quidem recipiant.

22. *Quotnam requiruntur, ut Ordo sit validus?* Tria, debita materia, debita forma, & intentio tam Ministri, quam recipientis, si adultus sit.

23. *Vt autem sit fructuosus, quidnam?* Requiritur in suscipiente conscientia sine mortali, recta intentio, ac vitæ probitas.

24. *Vt denique ritè sumatur?* Septem requiruntur. Primum, literæ dimissoriæ proprij Episcopi siue originis, siue Beneficij, siue domicilij. 2. Examen coram Episcopo. 3. Titulus

lus seu Beneficij, seu patrimonij, seu paupertatis in Regularibus. 4. Ordinata acceptio, vt scilicet non prius altior Ordo assumatur, quàm inferior. 5. Debata temporum interstitia feruentur. 6. Præscripta Ordinationum tempora. 7. Locus qui in solemni Ordinum collatione Cathedralis Ecclesia esse debet; in priuata autem Sacellum, & Capella.

25. *Ætatem ordinandorum aperi?* Ad primam Tonsuram & minores tres septennium completum. Pro Acolyto annus duodecimus completus. Pro Subdiacono viginti & duo. Pro Diacono 23. Pro Sacerdote 25. Omnes quidem incepti. Deum pro Episcopo trigefimus completus esse debet.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Sacramento Ordinis ex Societatis IESV Doctõribus.

16. **D**ixisti Episcopum debere esse proprium, vel cum proprij ¹ §. 1. licentia, vt Ordines conferat; sub pœna quidem suspensionis per annum: rogo, an si Episcopus alienum subditum ordinaret cum spe rationabili eius ratihibitionis, censuram incurret? Docet Sanchez opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 13. Sanch. non posse Episcopum proprium huiusmodi ordinationem ratam habere. At Reginaldus tom. 2. lib. 3. tract. 1. c. p. 4. sect. 3. Reginaldus. 15. contrarium asseruit ex c. ultim. 9. quest. 2. vbi factum D. Epiphaniij allegatur eo modo in dicecesi D. Chrysostomi ordinantis.

27. *Quandonam proprius Episcopus appellandus?* Aut ratione originis, v. g. si ordinandus, aut pater illius natus sit in alia dicecesi, etiam si tempore natiuitatis filij pater in aliam dicecesim domicilium transtulisset. Aut ratione domicilij, aut ratione Beneficij. Vnde si Episcopus suo familiari, aut famulo familiaris, statim conferat Beneficium, potest illum ante triennium ordinare; quia tunc non ordinatur titulo familiaritatis, sed Beneficij, ratione cuius in eius dicecesi domicilium acquirit. Sanchez opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 25.

28. *Sciõ, Episcopum ordinare non posse vel subditos in aliena dicecesi sine dicecesani Episcopi licentiã: rogo, an possit hanc concedere Capitulum sedis vacantis, aut eius Vicarius? Potest etiam infra annum non quidem pro subditis sedis vacantis*

Henric. cantis, sed ordinantis Episcopi. *Henriquez lib. 10. cap. 22. num. 1.*

29. Inuitatur Episcopus ad ordinandum aliena Diocesis subditos: potest ne inibi sine alia venia suos ordinare? *Polle quidem Turrianus de censur. lib. 5. disput. 46. dubitat. vlt. asseruit.*

30. Debet ne Episcopus præmittere edictum, ne quis ad Ordines suscipiendos accedat cum impedimento, sub censura? Non debet, sed potius ad cautelam omnes absolueri generali. Recordatur quis postea sese illigatum aliqua censura, à qua poterat Episcopus ille absolvere. Non indiget alia absolutione, illa generali præmissa. *Filliucius tom. 1. tract. 9. c. 5. num. 99.*

31. Quid si Episcopus per præconem protestatur, se irregulares, aut non habentes verum titulum, &c. ordines nolle? *Asserit Card. Lugo de Sacram. disp. 81. sect. 7. num. 119.* non manere ordinatos, si re vera Episcopus talem haberet intentionem. Monet tamen huiusmodi protestationem ad terrorem fieri. Porro *Præpositus in 3. p. q. unic. dub. 17. n. 171.* omnes scrupulos tollit, asserens illam protestationem explicandam esse de illis illegitimis, & irregularibus, quos Episcopus tales cognouerit: non quos ignorauerit.

§. 2. 32. An ordinandus debeat prius Sacramentum Confirmationis accipere? *Asserit Toletus lib. 3. cap. 71. num. 6.* sub peccati mortalis, & irregularitatis poena. Alij negant adeo strictis verbis uti *Concilium Trid. sess. 22. cap. 4.* sed solum consulere Episcopus, ut non confirmatos non promoueat. Probabiliter ergo tam suscipiens, quam conferens ordinem ante ordinandi Confirmationem, veniariter delinquit.

Requiri legitimam ætatem dixisti: rogo, an si ultimus dies ætatis sit inceptus, possit quis ante aliquot horas ordinari? Potest quia in fauorabilius dies ceptus pro completo habetur. Sanchez opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 33. n. 6.

33. Scio ordinatum ante ætatem, suspensionem incurrit, præter Episcopum, aut minores Ordines suscipientem: rogo, an in Ordinibus maioribus excuset bona fides, aut ignorantia? Excusat etiam vincibilis, & crassa; quia bulla lata est contra præsumentes. *Præpositus in 3. part. quest. unic. de Sac. Ord. dub. 17. n. 167.*

34. Qui ex defectu legitime ætatis irregularitati est obnoxius, incurrit ne illam celebrando ipsa in ordinatione cum Episcopo? Non; quia cum celebrat, nondum planè ordinatus, cum nondum absoluedi potestatem acceperit.

Gaspar

Gaspar Hurtado de susp. diffie. 15. num. 36. An Diaconus, & Hurr. subdiaco nis incurrant? Afferit ille; quia canentes Euangelium, & Epistolam illorum ordines perfectè collati supponuntur. At Suarius disp. 31. sect. 1. docet neque hosce irregulares; quia Ordinario vsque ad completum officium perseuerat.

35. Scio, ordinandos ab alio, quàm à proprio Episcopo debere habere dimissorias ab Episcopo, aut Capitulo sede vacante, & si sit Regularis, à Superiore suo: rogo, an Regularis Prelatus possit dare dimissorias ad quemcunque Episcopum? Potest quidem, vt subditus ordinetur non solum à Diocesano, sed eo absente, vel Ordinationes non habente à quocunque alio, ex priuilegio concessio Congregationi S. Benedicti Vallisol. à Clemente VIII. & deinde nostræ Societati IESV à Gregorio XIII. cum amplitudine ad Nouitios, vt ait Suarius tom. 3. de Rel. lib. 5. c. 16. n. 17. Quæ amplitudo ad tollendos scrupulos expressa fuit; quia priuilegium Nouitios comprehendebat, cum hi omnibus professorum priuilegiis gaudeant.

36. Requiritur titulum in seculari ordinando, aut Beneficij, aut patrimonij, scio: rogo autem, an possit aliquando Episcopus dispensare? Raro quidem, v. gr. cum Collegiali docto, & insigni Collegij Salmanticensis Vallisoletani Sanctæ Crucis, aut Complutensis, &c. quia huic non deficiet cathedra, præbenda, aut Beneficium. Henriquez lib. 3. cap. 37. num. 2. Henric. Gloss. litt. O.

37. Ordinatur quis cum Beneficio factò, peccat mortaliter: rogo, an incurrat suspensionem? Ex Henriquez lib. 5. c. 37. negatiuè respondeo; quia suspensio illa c. neminem, & c. Sanctorum, in quibus suspenduntur ordinati absque titulo, iam reuocata est per c. cum secundum 16. de præb.

38. Potest ne, aut debet Clericus patrimonium factè donatum retro donare? Aliquis asseruit non teneri; quia clausula in donatione apposta de retro donando, cum sit contraria iuri, nullam inducit obligationem. At Auila part. 3. disp. 5. dubitat. 5. conclus. 3. docet in conscientia ad restitutionem obligari; quia in hoc foro donatio valet iuxta donantis intentionem. Porro si restituat post susceptos ordines, antequam alia bona acquirat, vnde viuat, grauitè delinquere ait Turrianus de cens. lib. 5. disp. 46. dubitat 1. quia Concilij Trid. præscripta violauit non tamen incurrere suspensionem; quia hæc nullibi statuitur.

39. Ordines scio gradatim accipiendos; ordinatus enim per saltum incurreret suspensionem Ordinis suscepti: an suscepti per saltum

356 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
salutem? Ita planè, non enim suspenditur ab exercitio alio-
rum Ordinum ritè susceptorum. *Suario de cens. cap. 31. sess. 1.*
auctore.

40. *Recipi debent Ordines cum debitis temporis interstitiis,*
gravius scio delinquere, qui non servant: rogo, an incurvat sus-
pensionem? Non; quia suspensio à Sixto V. sublata ex Cle-
mente VIII. *Filliucius tom. 2. tract. 17. c. 5. n. 86.*

41. *Posse Episcopum in interstitiis dispensare, dixisti, pro*
necessitate, aut utilitate Ecclesie: exprime in specie. Respon-
deo ex *Hurado de Sacrament. Ordin. diff. 23.* posse ordinari
sine interstitiis, qui habet beneficium; aut Capellaniam cum
onere celebrandi. Et ex declaratione Cardinalium, qui in
litteris, aut virtute multum profecit; quia hic ordinatus vi-
lis existet Ecclesie.

42. *An dispensatio interstitiorum quoad Regulares per-*
tineat ad Episcopum? Pertinet ad Superiores ipsorum Regu-
larium ex privilegio Gregorij XIII. concessio nostræ Socie-
tati. Quod quidem licet *Hurado diff. 23.* ad solam Societa-
tem restringit, ex *uaru de Rel. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 12. n. 21.*
sententiâ ad omnes Religiones communicantes est exten-
dendum.

§. 3.
De Or-
dinis
materia,
& for-
ma.
Bellar.
Valent.
Filliuc.
43. *Materiam Sacerdotis duplicem esse asseruisti, traditio-*
nem Calicis cum vino, patens cum hostia: & manuum impo-
sitionem: an utraque essentialis? Asserit *Card. Bellarminus de*
Sacr. Ord. lib. 1. c. 9. essentialem partialem, primam quidem
ad potestatem consecrandi, secundam ad potestatem absol-
uendi. At *Valentia tom. 4. d. 9. q. 1. p. 5.* solam Calicis traditio-
nem esse materiam essentialem docet, impositionem vero
manuum solum Sacramentale ex præcepto adhibendum.

44. *Quanam subdiaconatus necessaria materia?* Ait *Filliuc-*
cius tom. 2. tract. 9. cap. 2. num. 45. duplicem esse, traditionem
Calicis vacui cum patena superposita, & traditio libri Epi-
stolarum ex parietate rationis cum traditione Evangelio-
rum in Diaconatu. At *Coninch de Sac. d. 20. dub. 6. num. 69.*
solam Calicis traditionem necessariam materiam asserit. *An*
Calix necessariò consecratus ad id minus? Negat *Henriqz*
lib. 10. cap. 5. Gloss. lit. F.

45. *An debeat omnium Ordinum forma physicè cum mate-*
ria coexistere? Non, sed sufficit, coexistat similtate morali.
Granado in 3. p. contr. 9. tract. 1. d. 6. num. 16.

46. *Pro invaliditate Ordinis adsunt rationes probabiles: po-*
test ne iterari? Potest sub conditione, auctore *Granado n. 2.*
Debet ne? Debet iterari Episcopatus, & Presbyteratus; ne
Episco

Episcopus non ordinandi, aut Presbyter non consecrandi, & absolventi se periculo exponat, maximo cum fidelium detrimento. Id quod in inferioribus Ordinibus non procedit.

47. An Diaconus, & Subdiaconus sapius canentes Evangelium, & Epistolam in peccato mortali, mortaliter delinquant? Negatiuè respondeo cum Vasquez; quia talis actio non est dispensatio meritorum Christi, vt est administratio Sacramentorum. Idem à fortiori dicendum de exercitio minorum Ordinum; quia probabile est hos non esse Sacramentum.

§.4.
De Ordine,
varia.
Vasq.

48. Num Ordo sacer per metum, aut vim susceptus Matrimonium dirimat? Cum Sanctio assero non dirimere, nec impedire; quia votum ex graui metu factum nullum est.

Sanch.

49. Mala fide quis ante aetatem legitimam, vel sine litteris Dimissorijs, vel extra legitima tempora sacrum suscipit Ordinem. In suspensionem incidere, & si celebrationi det operam, in irregularitatem cum Auila assero. Admonuerim, eum, qui bona fide id præstat, non incurrere suspensionem; neque irregularitatem si adueniente postea mala fide celebret. Quod si ob non legitimam aetatem sit, vbi aetatem legitimam attingat, poterit sine vlla dispensatione actum Ordinis bona fide suscepti exercere.

eundem ex Auila. excreat

50. Suscipit quis primam Tonsuram, vel minores Ordines cum intentione ad maiores non ascendendi; sed tantum vt caudeat priuilegio Clericali: delinquit ne mortaliter? Negatiuè cum Sanctio respondeo.

Sanct.

51. An possit Episcopus die Dominica maiores Ordines iusta ex causa conferre? Respondet Henriquez, affirmatiuè si Dominica ista sit sequens Sabbatum, quo assolent conferti, & ieiunium Sabbati continuet vsque ad Dominicam.

Henriq.

52. An possit Episcopus extra Diocesim proprijs subditis primam conferre Tonsuram? Posse Azorius ait; quia Ordo non est. Quid si inuitatus in aliena Diocesi fuerit ad Ordines conferendos? posset ne tunc etiam ordinare alienos habentes dimissorias suorum Episcoporum sine nona inuitantis Episcopi licentia? Ex Toleti placito assero posse, nisi manifesta Episcopi præscriptio ad solos subditos extendatur.

Azor.

Tolet.

53. Accedit Regularis ad Presbyteratum Latinam linguam minus intelligens: potest ne ordinari? Posse affirmo, si non ille ad animarum curam, sed ad chorum deputandus accedat.

54. Num omnes Ordines Sacramenta sint? Ex Bellarmino

Bellar.
&

858 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
& aliis opinor Sacramenta esse. Vnde elicio minores Ordines
in peccato mortali suscipere, mortale esse.

55. *Specialius assigna tempus, quo Ordines conferuntur?* Pri-
ma Tonsura, quæ ad Ordines est dispositio, potest quouis die
conferri. Minores Ordines diebus festis, & quarta Feria qua-
tuor Temporum, Episcopatus Dominica die; quia in ea Spi-
ritus sanctus in Apostolos descendit. At Maiores Sabbato
quatuor Temporum, & Paschæ, & mediæ Quadragesimæ da-
ri solent. Non quidem conferuntur post prandium, nec Ordo
sacer sine Missa. Ex Emanuele.

EXAMEN IX.

Circa materiam de Sacramento Ma-
trimonij.

CAPVT PRIMVM.

*De Matrimony essentia, indissolubilitate, Ministro,
solemnitate, Dinortio.*

§. I.
Essentia
Matri-
monij.

1.

Vidnam est Matrimonium? Considerari potest
tripliciter. Vt officium naturæ ad liberos pro-
creandos: vt remedium concupiscentiæ, ad
seruandum in voluptatibus modum: vt nouæ
legis Sacramentum, ad onera Matrimony diuina gratia sub-
leuanda. Profectò, vt naturæ est officium, definitur: Coniun-
ctio legitima maritalis viri ac fœminæ in vsum coniugij in-
diuiduam vitæ consuetudinem retinens. Vt verò Sacramen-
tum est, dicitur: Signum sacrum gratiam conferens, qua & re-
primere concupiscentiam, & fideliter cohabitare, ad prolem
educandam coniuges valeant.

2. *Quanam huius materia Sacramenti?* Remota quidem
contrahentium corpora sunt: proxima verò mutua corporum
traditio.

3. *Formam exprime.* Forma est mutua ipsorum corpo-
rum traditorum receptio, aut acceptatio iisdem expressa
signis.

4. *Minister quisnam?* Ministri quidem contrahentes ipsi
sunt; Parochus quippe principalis est testis. Hinc Matri-
monium

monium medio procuratore contractum validum est, si post Tridentinum coram Parocho & testibus fiat. Id quod de Matrimonio celebrato per litteras, si eadem adsit solemnitas, affirmo.

5. *An possit dissolui Matrimonium?* Indissolubilitas proprietas est Matrimonij, diuino iure positiuo Christi in lege Euangelica omnimoda, diuino autem naturali iure aliqua competens. Porro consummato coniugio insolubilitatem conuenire etiam ei, quod inter infideles celebratur, affirmo. Scio tamen dispensatione Christi Matrimonium antea initum, per alterius conuersionem ad fidem, utroque conuerso ante consummationem, separabile esse. Quod autem inter fideles consummatum est, omnino est insolubile. Tunc autem consummatum esse censetur, quando semen in vase naturali receptum sit, quacunque id ratione accidat.

§. 2.
Indisso-
lubili-
tas.

6. *Quid si vi copula extorta fuisse?* Consummatum reddit Matrimonium. At probabile iudico sponsam vi cognitam intra tempus bimestre ad Religionem se posse recipere.

7. *Retumne & non consummatum est insolubile?* Pontificis summi dispensatione solubile est, iusta obuiente causa; seu Professione Religionis alterius, aut vtriusque accidente.

8. *Reliquos Ministros Matrimonij assigna.* Parochum & duos testes adhibe, qui quidem debent adesse coniugio, etiam si in mortis articulo esset contrahendum, nec in eo Episcopus quacunque cogente necessitate valet dispensare, ubi fideles Tridentini legibus illigantur.

§. 3.
Ministrò
Matri-
monij.

9. *Parochi conditiones expende.* Debet esse alterutrius contrahentium siue in propria parochia, siue in aliena Diocesi, quo ad valorem. At de præcepto illius parochiæ debet esse Parochus, in qua Matrimonium celebratur. Non est necesse ut sit Sacerdos, nisi à Parocho esset assignatus; tunc enim haud potest assignare non Sacerdotem ex Congregationis Cardinalium declaratione. Præterea titulum coloratum habere debet, hoc est, à legitimo Superiore collatum, & eum communiter existimatum verum. Ordinarius Parochus dicitur is, quem ad audiendas Confessiones Episcopus deputauit.

10. *Num requiritur specialis licentia ad assistendum Matrimonio?* Satis est generalis exercendi ea, quæ ad curam pertinent animarum. Tacitam etiam ex rati habitatione de præsenti sufficere affirmo.

11. *An verba illa à Parocho prolata: Ego vos in Matrimonium*

monium

860 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
monium coniungo, &c. *Necessaria sint?* Ad valorem minime;
ad observantiam præcepti aptè proferuntur.

12. *Sufficit ne quæcunque Parochi, ac testium præsentia?* Sufficit planè, etiamsi coacta sit, modò adsit advertentia, & rationis usus.

13. *Idem ne de licentia Parochi affirmandum?* Profectò sufficit licentia quæcunque dolo, ac mendaciis impetrata. Imò & testes quoscunque modò sint præsentis satis esse affirmo.

§. 4.
Diuor-
dium.

14. *De diuortio quidnam?* Diuortium quidem legitima coniugis à coniuge est separatio, quoad totum, & habitationem.

15. *Diuortij causas indica.* Prima est alterutrius adulterium; sub quo quidem etiam aliis innaturalis concubitus infandus, in quo caro cum alio diuiditur, comprehenditur. Secunda hæresis, vel apostasia à fide. Tertia alterius coniugis sæuitia. 4. Inductio ad peccatum diuortij legitimi causa esse potest.

16. *An detur compensatio vlla?* Profectò, vnus coniugis adulterium alterius adulterio compensetur, vel condonetur, absque culpa adulterari contingat, diuortij ius admittitur. Cum autem compensatio fit altero adulterante, non refert alterum sapius deliquisse. Certè non habet locum huiusmodi compensatio, quando post diuortij sententiam innocens cedit in adulterium. Præterea condonatio fieri etiam potest, aut copula scienter habita ab innocente cum adultera, aut cohabitatione, & retentione in consortio maritali. Denique adulter ante sententiam suum crimen cum hæresi compensare non potest; post sententiam autem hæreticus non potest vti adulterio pro compensatione.

CAPVT II.

*De causa efficiente Matrimonij, id est,
de consensu.*

17. **P**otest ne sine mutuo consensu iniri Matrimonium? Tam necessarius quidem mutuus consensus, vt humana potestas aliquos Matrimonio iungere sine ipsorum consensu non possit.

18. *Quenam consensus huiusce materia?* Ius in corpora, ex quo

quo tanquam in effectum in ipsam copulam ex vi contractus consensus ipse fertur.

19. *Finis huius consensus quisnam?* Bonum Sacramenti prolis, & fidei, idque saltem implicite contrahentes debent intendere.

20. *Sufficit ne consensus internus?* Profecto externus esse debet, verbis, aut signis expressus; vade solis nutibus contractum, Sacramentum est. *matrimonium*,

21. *An necessario simul tempore utrumque consensum praestari?* Satis est simultas moralis.

22. *Quid si fictus alterius consensus fuisset?* Denuò verè consentiat necessum est, saltem internè.

23. *Subest aliquis error aut facti, aut iuris.* Si uterque tamen consentiat quantum in ipsis est, validum est Matrimonium.

24. *Contracto aliquo Matrimonio, quod ex errore validum existimatur, denuò consentitur in illud: num erit validum?* Non ideo convalidatur, sed tantum ratificatur contractum, quod nullum est.

25. *Impetrata dispensatione, vel impedimento cessante, de nouo consentiendum est in Matrimonium antea scienter nullum.* Tunc utriusque coniugis consensus requiritur externè quidem renouatus.

26. *Ratificandum est Matrimonium inualidum ob occultum impedimentum.* Coniux inscius de priori nullitate certior fieri debet, celata nullitatis causa, & renouandus consensus.

27. *Scandalum timetur, aut rescissio Matrimonij cum infamia.* Eo in casu satis erit cautè inscij consensum de nouo exquirere, dissimulata nullitate. Monuero Confessarios, impedimentum coniugibus in bona fide viventibus non semper manifestandum esse, sed vel cum ab ipsis dubitantibus interrogatur de veritate, aut cum probabilis spes profutura esset admonitionis.

28. *Metus ne reddat inuualidum Matrimonium?* Si ad Matrimonium extorquendum incussus non est, minimè. Porro si incussus est ad extorquendum Matrimonium, irritat in utroque foro, quando grauis & iniustus fuit; si autem iustus est, non vitiat, nec leuis iniustus. Profecto metus iure solùm Ecclesiastico Matrimonium inualidat. Nemo igitur cogendus ad nuptias nec à parentibus, nec à principe, at suauiter allici non quisquam prohibetur.

29. *Quid si iniuris parentibus quis Matrimonium ineat?*
Validum

862 *Moral. Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
Validum planè erit, tamen si iustam causam non habeat, pa-
rentibus inuitis, contrahendi, eorum consilium tenetur ex-
quirere, non tamen sequi.

30. *Quid autem si qua parentibus inuitis sit nupta?* Si filia
minor viginti quinque sit annis, Ciuili iure exheredari à pa-
tre post, Canonico minimè. Maior si nubat, tenetur parens
dotare.

31. *Potest ne consensus condiciones recipere?* Potest qui-
dem, licet Matrimonium ipsum per se minimè recipere va-
leat. Vnde generaliter contrahentium intentioni standum
est, si de foro conscientiae agatur. Si dubius animus sit appo-
nentis conditionem, externi fori praesumptioni credendum,
conditioneque reiecta, Matrimonium valere iudicandum. In
dubio denique pro^m utroque foro, pro Matrimonio feratur
iudicium.

C A P V T I I I.

De Matrimonio Clandestino. Vbi de denun- ciationibus.

32. **M**atrimonium Clandestinum quid? Quod clam, sive
furtim sine praescripta Ecclesiae sit solemnitate.

33. *Quotuplex est?* Duplex; Primum, quod sine Parocho
& testibus; secundum, quod absque denunciationibus con-
trahitur. Vtrumque Clandestini poenis subiicitur; tam enim
contrahentes, quam assistentes grauibus à Tridentino sess. 24.
cap. 5. flagellis percutiuntur.

34. *Num primum coniugium Clandestinum sit validum?*
Ante Concilium Tridentinum Matrimonium sine Parocho
& testibus validum erat, & nunc etiam est validum apud ter-
ras, in quibus Tridentinum receptum non est. Vbi verò eius
decreta recepta sunt, irritum est, tum personis redditis inha-
bilibus ad contrahendum, tum irrito facto contractu, vnde
etiam inualidum manet Sacramentum.

35. *Validum ne secundum Clandestinum coniugium?* Ma-
trimonium absque denunciationibus contractum, validum
quidem est; attamen Parochus assistens & ipsi contrahentes
mortaliter peccant, nisi Episcopus alterutrius contrahentis
iusta ex causa dispenset.

36. *Tenetur ne Episcopus dispensare ne precedant denuncia-
tiones?*

tionem? Aliquando tenetur, v. gr. cum timentur scandala, & malitiosa impedimenta. Aliquando non tenetur, sed gratiosa eos potest concessione donare.

37. Quid si ante denunciations Matrimonium celebretur? Consummari non debet ante ipsas; vti appareat num aliquid dirimens impedimentum exsurgat.

38. Licet ne ante benedictiones sponfos de presenti consummare? Licet absque mortali saltem culpa; ne fornicandi periculo se contrahentes exponunt.

39. Ad quidnam tenetur, qui impedimentum aliquod adesse nouit? Qui vi denunciationum aliquod impedimentum nouit, etsi occultum sit, secreto modo extra Sacramentalem Confessionem tenetur Superiori denunciare. Quid ipsi contrahentes? Ipsi etiam ab Ordinario de occulto interrogati impedimento veritatem tenentur profiteri.

CAPVT I V.

De Sponsalibus.

40. **S**ponsalium exprime definitionem. Sunt futurarum promissio nuptiarum. Hinc adulterium non esse concubitum cum alterius sponsa patet. At *Filiucius* docet circumstantiam ab sponsa esse considerandam; quia magna sponso irrogatur iniuria. §. I.
Sponsalia.

41. An promissio mutua sit necessaria? Ita planè, quæ quidem externa debet esse, obligans suo in genere & mortaliter. Ad eam sufficiens deliberatio, & animus se obligandi requiritur. Verba communi intelligentiæ accommodata esse debent. Si dubia essent? Intentioni contrahentium standum est in conscientia foro.

42. Num verbus deficientibus possit aliunde expressio consensus, aut promissionis suppleri? Subharratio annuli, vbi ea consuetudo vigeat, signum est sufficiens loco verborum. Præsentia etiam & taciturnitas ipsa filiorum, parentibus contrahentibus pro illis, satis est, modò ipsi saltem internè consentiant.

43. An ficta sponsalia valida sint? Nulla quidem sunt ex defectu consensus. Si tamen alia vera illis subsequantur verba, valida erunt sponsalia. Porro factè contrahens debet verè consentire.

44. Num

44. *Num clandestina sponsalia & valida, & licita? Sunt planè, etiam post Tridentinum. Nec quidem contrahentium notabilis disparitas, intercedente scientia, illa reddit irrita.*

45. *Quam sunt habiles ad sponsalia contrahenda? H inter quos nullum est impedimentum, & adest ætas à iure præscripta, scilicet completum septennium, nisi malitia suppleat ætatem.*

46. *Ortur ne ex sponsalibus aliqua obligatio? Implendi quidem sub mortali. Quando nam implenda promissio? Si nullus terminus est præfixus, satis est ei qui promisit, si tum impleat, quando ab eo requiritur, cui promissio est facta. Profectò qui absque iusta causa recusat implere aut termino præfixo transacto, aut quando sponsus vnus requirit, post monitionem per censuram cogendus est, nisi exitus non felix timeatur.*

47. *An pœna, siue arrha valeant? Pœnæ quidem sponsalibus adiectæ irritæ sunt, etiam si iuramento firmarentur. Arrhæ autem valent, per violatorem quidem amittendæ. Scio alia interuenire pacta posse pro Matrimonij securitate.*

§. 2.
Sponsa-
lium dis-
solutio.

48. *Quænam modis sponsalia dissoluantur? Primò, lapsu præfiniti temporis apposti in sponsalibus, & absentia alterius in longinquam Regionem. Secundò soluit superueniens fornicatio, morbus, inimicitia, notabilis morum asperitas, leuitia. Tertiò, idem præstat impedimentum iuris, si dirimens sit. Quartò, soluantur per Matrimonium de præsentibus cum alia; eoque soluto, ad priora sponsalia non manet obligatio. Quintò, mutuo dissensu, si impuberes ambo sint, vel eorum alter. Solo impuberis dissensu pubertate adueniente laxantur, nisi iurata sint. Sextò, Religionis ingressus, etsi iurata essent, sponsalia soluit; sed is licitus non esset, quando virgo sub eorum spe esset deflorata. Septimò, idem efficit Religionis votum; non autem castitatis, vt probabilius iudico. Octauò denique ad sponsalia dissoluenda causa, quæ sufficiens est, si subsequatur, erit etiam sufficiens, si præcessit, & fuit ignota.*

49. *An requiratur iudicis auctoritas ad dissoluenda sponsalia? Si occurrens causa sit certa de iure, non requiritur: item si certa sit de facto; si autem dubia, vel occulta, & publica sponsalia, iudicis requiritur auctoritas.*

CAPVT V.

De debito coniugum.

50. **S**cio ex sponsalibus & Matrimonio mutua redditionis consergere obligationem, ipsumque coniugalem actum ex se licitum esse, & absque culpa exerceri posse. Rogo num redditiō hęc obligatoria sit? In præcepto quidem est, siue expressè, siue tacitè petitiō fiat.

51. *Potest ne coniux adhibere medicamina, ut sese debiti reddendi impotentem reddat? Non potest absque culpa lethali illicitis mediis se coniux impotentem ad debitum soluendum efficere. Ieiunia tamen & alia ex deuotione moderatè, & prudenter obseruare potest.*

52. *Exhibeas precor regulam ad cognoscendum, quando nam alter petendo peccare possit, alter uerò reddendo non delinquat? Si petere peccatum est ob circumstantiam personalem tantum, non est peccatum reddere, v.g. in habente votum castitatis, & reddente. Si uerò peccatum sit petere ob ipsius actus circumstantiam, tunc etiam reddere peccatum erit.*

53. *Coniugum alias exprime obligationes. Ad cohabitandum tenentur, eademque mensa, & lecto saltem ut plurimum, regulariter uti, nisi ex iusta causa excusentur; ad idque possunt Censuris adigi. Præterea coniugalis actus bonus est si ob prolem fiat, vel ad debitum reddendum; ob alios fines veniale non excedit, v.g. ob delectationem, sanitatem, & similes.*

54. *Num dies festus, aut Communio usum coniugij prohibeat? Dies minimè, Eucharistia aurem sumenda illum quidem non vetat ex præcepto, sed admonet abstinentiam ex consilio.*

55. *An sacro in loco licitus sit actus coniugij? Sacro locus sub mortali respuit huiusmodi actum, extra casum necessitatis.*

56. *Num delictum in modo? Modus quidem dummodo debitum vas seruetur, rarò mortale saltem peccatum inducit.*

57. *Est ne copula simul complenda? Si possit, complenda esset simul; si non possit, alteri expectandum, dum perficit alter, non autem est necesse.*

58. *Quid si vir incidat in impotentiam? Si in eam incidit impotentiam, ut intra vas non valeat seminare, debet abstinere ab actu maritali. Si sit complendi spes, conan-*

866 *Moral. Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
do non delinquit; quia tunc accidentaliter extra vas profundit.

59. *Potest ne coniux desistere à copula incepta?* Vir quidem absque causa non potest, donec perficiat, si foemina perficit.

60. *Menstrua ne, aut pragnatio impediunt à copula?* Menstrua minimè. Pragnatio autem foeminae tunc, quando periculum abortus timeretur, aut damnum graue foetui ueniret, aut manifestum periculum effusionis seminis instaret. Profectò cum propriae salutis damno nemo reddere tenetur.

61. *Coniux impeditenti alicuius conscius est.* Nec petere, nec reddere potest. Dubius est solummodo. Reddat tantum, & post adhibitam diligentiam petat etiam.

62. *Quid si Matrimonio ex copula cum consanguinea affinitas superueniat?* Intra gradum secundum non petat, nisi prius dispensetur.

63. *Licent ne tactus veneri inter coniuges?* Si referuntur ad copulam, liciti sunt. Si ad maiorem voluptatem capiendam, veniales. Si ad pollutionem extra vas, vel cum illius morali periculo, mortales sunt.

64. *An liceant sponsis aliqui tactus?* Oscula, aliique honesti tactus licent, alios prohibitos esse affirmo.

CAPVT VI.

De impedimentis dirimentibus.

§. I.
Impedimenta dirimentia.

65. **S**CIO solius Ecclesiastici Principis munus esse Matrimonii quòd Sacramentum est, impedimenta statuere, ad qua quidem iusta causa requiritur; huiusmodi potestatem sibi soli ex generali consuetudine Papam reseruasse, mortalemque culpam esse, cum dirimente impedimento contrahere. Rogo quotuplex sit impedimentum? Duplex equidem, & impediens, & dirimens; illud impedit ne Matrimonium fiat, hoc factum relaxat.

66. *Quot sunt impedimenta dirimentia?* Iuxta ius antiquum sunt duodecim: iuxta nouum autem quatuordecim huiusce carminibus vulgariter expressa:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.

Si sis Affinis, si fortè coire nequibus.

Si Parochi & duplicis desit presentia testis.

Raptave sit mulier, nec parti reddita tua :

Hac facienda vetant connubia, facta retractant.

67. *Error s impedimentum expende.* Error circa personam §. 1.
sive sit antecedens & causa contractus, sive comitans, & cau- Error.
sa, vt actus voluntarius non fiat, dirimit Matrimonium. v. gr. Mariam accipio mihi persuasus Catharinam esse, quam sic ad coniugium expeto, vt minimè ducerem Mariam. Profectò error circa qualitatem non vitiat coniugium, nisi per modum conditionis ea qualitas, in qua erratur, apponeretur.

68. *Conditionis impedimentum exprime.* Conditionis ser- §. 3.
uilis error in contractu liberi cum ancilla, vel serui cum Condi-
libera irritat Matrimonium, licet seruus pro determinato tio.
tempore liber esset futurus.

69. *Quid si huiusmodi error deteriozem errantis non efficit conditionem?* Non dirimit. Dominus seruum tr dit libera re-
sidenti seruitutem. Hoc ipso à seruitute liberat, vt iniuriam refarciat. Idem affirmo, si dominus tradat ancillam libero seruitutis conscio, & ancillam per instrumentum dotet; fit enim illa hoc ipso libera, & in vtroque casu Matrimonium est validum.

70. *Num seruus domino inuito possit Matrimonium inire?* Potest, nec propterea potest à domino puniri, nec vsum Ma-
trimonij valet dominus impedire. Verùm sic Matrimonio contracto, illi potius obsequendum, cuius necessitas magis virget; cæteris paribus, coniugi potius satisfaciendum.

71. *Quid de filiis?* Conditionem matris sequuntur quoad seruitutem; quoad honores autem & notabilem conditio-
nem patris.

72. *Voti explicia impedimentum.* In approbata Religione §. 4.
votum solemne, aut simplex in nostra Societate irritat Ma-
trimonium subsequens. *Votum.*

73. *Cognationis impedimentum preme.* Impedit Matrimo- §. 5.
nium carnalis cognatio: vinculum scilicet personarum ab *Cogni-*
eodem propinquo stipite descendendum, carnali propaga-
tione contractum, Impedit etiam spiritualis cognatio; im-
pedit & legalis. Profectò naturalis distinguitur per lineas
ascendentium, descendendum, & collateralium; & per gra-
dus, ex quibus vsque ad quartum hodie consanguinitas iure
Canonico dirimit. Profectò in primo gradu tam in linea re-
cta, quam collateralis naturali iure irritum est Matrimonium;
in aliis autem, licet sit probabile in linea recta in infinitum
dirimi:

dirimi : attamen probabilius arbitror, ad eum tantum terminari, ad quem generantis virtus non amplius peruenit. Certè Pontificia dispensatione iusta de causa in omnibus iniri potest coniugium, excepto primo. In cuius expositionem adnoto in cognatione duplicem esse lineam, rectam & transversalem. *Recta* est, quando multi successiue de vno procedunt. v. g. filius à patre, nepos à filio: &c. *Transuersalis* autem, quando multi de vno descendunt, sed non successiue vnus ab alio sicut in *Recta* : v. g. ex patre duo filij, ex his duobus filiis alij duo, &c.

74. *Quonammodo huiusce cognationis gradus dignoscuntur?* Duplicem regulam exhibeo. Prima quidem ad lineam rectam numerus graduum numerum personarum æquat, vna sublata : v. gr. pater ac filius sunt duo, vna sublata persona, altera remanet, vnde primo in gradu pater & filius aderunt. Secunda verò ad lineam transversalem, duabus propositis personis ex eadem radice procedentibus, in eodem aderunt inter se gradu, quo ipsi cum radice à qua procedunt, insunt : v. gr. duo fratres vnius parentis filij primo in gradu sunt, inter se, quia vterque cum parente primo in gradu versatur : item duo consobrini secundum inter se gradum æquabunt; quia singuli secundo in gradu cum ipsorum avo consistunt.

75. *De spirituali cognatione quid?* Est spiritualis cognatio Ecclesiæ statuto confurgens ex collatione Baptismi, & Confirmationis : & susceptione baptizati, & confirmati. *Cognatio hac Matrimonio contracto superuenit.* Non dirimit, ad summum impedire debiti petitionem affirmari. *Inter quosnam contrahitur?* Inter baptizantem & baptizatum, huiusque patrem, & matrem; inter susceptorem item, & susceptum huiusque patrem, & matrem. Idem assero in Confirmatione accidere.

76. *Cognitionem denique legalem explica.* Propinquitas quædam est ex adoptione proueniens : adoptio autem ex legitima extraneæ personæ in filium, vel nepotem assumptio, quæ tunc perfecta est, cum adoptatus in adoptantis transit potestatem, illique succedit vel tanquam necessarius hæres, ex testamento in quarta parte, vel tanquam filius ab intestato in totum.

77. *Adoptionis imperfectæ differentiam exprime.* Hoc à perfecta prædicta differt, quòd per eam non transit adoptatus in adoptantis potestatem, nec illi tanquam necessarius hæres ex testamento succedit, sed tantum ab intestato.

78. *Denique*

78. Denique cognationis huiusce species adnota. Tres sunt. Prima in linea recta inter adoptantem, & adoptatum. Secunda à latere inter adoptatum & filios carnales adoptantis. Tertia per modum affinitatis inter adoptatum & vxorem adoptantis; & inter adoptantem & vxorem adoptati.

79. *Quanam igitur cognatio legalis dirimit?* Perfecta tantum dirimit Matrimonium subsequens quo ad omnes eius species; imperfecta autem impedit tantum ne fiat. Porro ad gradum quartum se extendit descendentium adoptati, eorum videlicet, qui dum is adoptatus fuit in adoptati erant potestate.

80. *Criminis discutiamus impedimentum.* Crimen duplex. Primum Adulterium cum machinatione mortis alterius coniugum, quod dirimit Matrimonium subsequens cum quocunque alio. Admonuerim tamen necessarium esse, ut Matrimonium contra quod est facta machinatio, verum sit: ut machinatio sortiatur effectum, subsequuta scilicet coniugis alterius nece: ut homicidium sit vxoris, nam si vir occidatur, secundum aliquos non incurritur impedimentum: ut tam mortis machinatio, quam adulterium interueniat, nisi uterque ad necem sit cooperatus; tunc enim adulterium non requiritur: ut quando alter machinatus est mortem, adulterium commissum sit utrique notum: ut homicidium coniugis eo fine factum sit, ut cum altero coniugium texatur. Secundum delictum est adulterium cum fide data, vel adulterium cum Matrimonio de facto; in utroque casu irritum est. Ad id autem requiritur, ut prius matrimonium validum fuerit: ut adulterium coniunctum sit, vel cum promissione futuri Matrimonij, vel cum Matrimonio de facto, ut promissio Matrimonij sit externa, quamuis ficta, modò fictio non appareat: ut adulterium scienter factum sit, utroque scilicet sciente alterum esse coniugatum. Ut promissio facta ab vno, ab altero sit acceptata: ut adulterium perfectum sit, & consummatum.

81. *Disparitatis cultus impedimentum exponas.* Matrimonium fidelis baptizati cum infideli Gentili, Iudæo, Mahometano Ecclesiastico iure dirimitur; non quòd aliqua sit *legestas cultus* expressum, sed quòd Christiani populi consuetudo vim legis *tus* habens obligationem inducit.

82. *An Matrimonium Catholici cum hæretico coniuge sit validum?* Prohibitum quidem est iure Canonico, sed validum, & accedente Pontificis dispensatione licitum; modò nullum in Catholico adsit subuersionis periculum.

§. 8.
Vis.

83. *Vim explicare aggrediamur.* Nullum quidem est Matrimonium vi, aut metu qui in constantem virum cadat, contractum. Profectò si post vim consentiat coniux, adueniatque maritalis actus, validatur.

§. 9.
Ordo.

84. *De Ordinis sacri impedimento differe?* Subsequens Matrimonium sola Ecclesiæ constitutione dirimit. *Potest ne quis post Matrimonium Ordinem sacrum suscipere?* Requiritur, vt liceat, vxoris licentia. Præterea vt si manens in seculo senex sit, & absque suspitione incontinentiæ votum castitatis emitat: si iuuenis, vt Religionem ingrediatur. Defuncto autem viro transire non potest ad alias nuptias ob votum Castitatis emissum.

85. *Quid si virum ad Cardinalatum, vel Episcopatum promoueri contingat?* Vxor in Religione cogitur profiteri.

86. *Amittit ne aliquid Clericus si fortè ad validum transiit Matrimonium?* Ipso iure Ecclesiastica Beneficia amittit, sub quibus etiam pensiones continentur, titulo collata Clericali. Tamen priuilegio Canonis & fori gaudere potest, si vnicam virginem ducat; habitum, & Tonfuram gestet.

87. *De transeunte autem ad Matrimonium inualidum quid?* Coniugium iniens dum est in sacris, ipso facto incurrit excommunicationem. Contra verò si coniugatus absque vxoris licentia ad sacros Ordines accedat, efficitur irregularis, hoc est: neque in susceptis ministrare, nec ad Superiores uolare poterit.

§. 10.
Ligamē.

88. *Quid ligaminis impedimentum?* Ligamen est vinculum prioris Matrimonij, quo constante, iecundum est initum. Poligamia Diuino iure in lege Euangelica est prohibita. Profectò vnum virum plures habere vxores posse fuit cum Israëlítico populo dispensatum; quia non erat contra primum Matrimonij finem, qui prolis educatio, & generatio erat: plures viros vnã habere vxorem naturali est iure interdictum.

§. 11.
*Publica
Honestas.*

89. *Publica honestatis impedimenti adnecte expositionem.* Publica honestas est propinquitas ex sponsalibus, vel Matrimonio rato proueniens; quando scilicet desponsatus quis cum Maria, nubit postea cum Catharina sorore Maria. Nullum est huiusmodi coniugium. Quod si cum secunda copulam ineat, prohibetur cum vtraque Matrimonium institere. Profectò quæ ex sponsalibus prouenit, non excedit primum consanguinitatis gradum tam in recta, quam in tranuersa linea. At quæ prouenit ex Matrimonio rato, perdurat etiam nunc vsque ad quartum.

90. *Affinitatis iam impedimentum euoluamus.* Propinquitas est personarum ex carnali commixtione proueniens affinitas, omni carens parentela. Eius gradus numerus, quemadmodum consanguinitatis gradus annuerasti; quia quoto gradu quis consanguineus est viri, vel foeminae cognitae, eodem est viro vel foeminae affinis. §. 12. Affinitas.

91. *Quotuplex linea?* Duplex, vna ascendentium & descendendum, v.g. Socer & vitricus, socrus & nouerca, gener & nurus; priuignus & priuigna; altera collateralium; eorum scilicet, qui alteri coniugi consanguinei sunt.

92. *Quando maris semen in foeminis vas non immittitur, contrahitur affinitas?* Minimè. *Vsque ad quemnam gradum dirimit?* Si ex copula licita, nempe ex Matrimonio oriatur, dirimit vsque ad quartum; si ex fornicatione, vsque ad secundum, ex Tridentini restrictione.

93. *An affinitas dirimet iure Ecclesiastico, an iure natura?* In primo gradu rectae lineae probabile est iure naturae dirimere, in reliquis tantum Ecclesiastico.

94. *De impotentia impedimento differamus.* Si impotentia coeundi sit absoluta, & perpetua in viro, (frigiditatem voco) subsequens irritat Matrimonium; nec satis est foemineum vas penetrari, si intra illud etiam non seminetur. Profecto in foemina impotentia haec arctitudo appellatur, quae si tanta sit, vt semen recipere intra vas non queat, etiam irritat; secus, si tantum absque vitae periculo parere non possit. §. 13. Impotentia.

95. *Impotentia tantum est respectiua, cum foemina haec haud est illi viro apta; & e contra.* Tunc quidem si huiusmodi respectiua impotentia sit perpetua, etiam dirimitur Matrimonium illius viri aut foeminae respectu.

96. *Quandonam censetur haec respectiua impotentia perpetua?* Quando nulla humana arte absque corporali periculo potest remoueri. *Si foemina iam sit nupta, & medicorum iudicio per incisionem apta viro reddi possit?* Teneri iudicio citra mortis, aut grauis morbi periculum pati incisionem. *Suppone impotentiam solam esse accidentalem, siquidem ex sola senectute id prouenit.* Matrimonio non obstat.

97. *Quid si impotentia sit in maleficio.* Si perpetua sit, subsequens irritat Matrimonium. Verum censetur perpetua esse, si tolli non possit sine alio maleficio, vel sine miraculo. Item cum constat post triennium experientiae eodem modo remanere, perpetua praesumitur impotentia.

98. *Si temporalis solus modus sit, siquidem ex aetate accidat defectu, vt ante pubertatem?* Irritum est Matrimonium Ecclesia

872 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
clesiastico iure, si post pubertatem adhuc potens non sit. Con-
sulo maturius tempus expectari.

99. *Matrimonium, desperata iam salute, mortis tempore ce-*
lebratur: validum ne est? Ita planè; quia accidentaliter tunc
vir impotens ad prolem. Profectò proles iam antea habita,
si naturalis sit, legitima redditur.

100. *Potest ne Hermaphroditus Matrimonium inire?* Potest
quidem iuxta sexum, qui prævalet. *Vterque æqualis est.* Eligat,
quem velit. At eo electo, alium non potest eligere.

101. *Dissoluitur Petri Matrimonium: non potest aliam du-*
cere uxorem? Si dissolutum fuit ratione frigiditytis in ipso,
prohibitus est ei transitus ad alias nuptias. Si autem dissolu-
tum est ratione arctitudinis in fœmina, dissimili alij viro
potenti ad ipsam potest copulari coniugio. Si denique ratio-
ne maleficij sit dissolutum, vterque transire ad secundas nu-
ptias potest.

102. *Impotentia Matrimonium prius consummatum subse-*
quitur? Non dirimitur; quia iam fuit consummatum. *Si au-*
rem ratum solummodo? Probabilius reputo non dissolui.

103. *Quid si coniuges coire non possint, aut semen prolificum*
non esse cognoscatur? Si non possunt coire, à copula abstineant.
Si possint, etiam si semen prolificum non sit, copulari non pro-
hibentur. Profectò ad impotentia capendum experimen-
tum, triennium conceditur, cum dubia est.

§. 14. *Raptus.* 104. *Dixisti iam Clandestinum Matrimonium iure nouo*
prohibitum, ubi Tridentini viget observatio. De raptu, nouo
etiam impedimento apposito quid dicendum? Raptus quidem
peccatum luxuriæ est, quo persona aliqua cum violentia ab-
ducitur ad turpem actum cum ea exercendum. Vnde ad ra-
ptum tria requiruntur, violentia, abductio, & vt causa libidi-
nis fiat. Ad pœnas autem incurrendas requiritur, vt mulier
rapta honestæ sit vitæ. Hoc quidem impedimentum impe-
diens erat iure Canonico, at nouo Tridentini iure dirimens
est pro tempore, quo rapta existit sub raptoris potestate, nec
separata est, & tuto in loco, ac libero constituta. Pœnas de-
nique infamiæ incapacitatis omnium dignitatum vltra obli-
gationem dorandi decenter raptam arbitrio iudicis raptor
incurrit, cum raptus sit causa, cum rapta Matrimonium con-
trahendi.

CAPVT VII.

De impedientis Matrimonium impedimentibus.

105. **I** Am impedimenta Matrimonium impedientia solummodo, recole. Hisce carminibus exprimuntur.
 Ecclesia vetitum, necnon tempus feriatum,
 Atque Catechismus, sponsalia, iungito votum,
 Impediunt fieri, permittunt facta teneri.
 Incestus, raptus sponsata, mors mulieris,
 Susceptus propria sobolis, aut Presbyteralis,
 Vel si poeniteat solemniter, aut Monialem
 Accipiat; prohibent hac coniugium sociandum.

§. 1.
 Impe-
 dientia.

106. Quotnam igitur impedimenta huiusmodi sunt? Quinque. Primum dicitur interdictum iuris, tempus scilicet feriatum, v. gr. Aduentus, & Quadragesimæ, in quo prohibita sunt nuptiæ quoad benedictionem scilicet, & solemnem translationem sponsæ in domum sponsi. Igitur Matrimonij contractum translationem sponsæ in domum sponsi, consummationemque ipsam prohibitam non esse affirmo, modò absque solemnitate fiant, & alicubi contraria consuetudo non vigeat.

107. *Exprime Catechismi impedimentum.* Secundum est Catechismus, imperfecta scilicet cognatio quædam spiritualis orta ex eo, quòd quis puerum baptizandum teneat in Catechismo respondendo Sacerdotis interrogationibus. Hæc quidem Matrimonium subsequens cum iisdem personis, cum quibus dixi spiritualement cognationem impedire. Non desunt qui asserant impedimentum hoc post Tridentinum non permanere.

§. 2.
 Cate-
 chismus.

108. *Sponsalium impedimentum explica.* Tertium est priora sponsalia. Hæc Matrimonium de præsentibus cum alia quacunque impediunt, nisi iusta adsit sponsalia dissoluendi causa.

§. 3.
 Sponsa-
 lia.

109. *De voti impedimento quid?* Quartum est votum simplex Castitatis; impedit enim contrahendum, at contractum Matrimonium non dirimit.

§. 4.
 Votum.

110. *Crimina impedientia recense.* Quintum impedimentum, est septuplex crimen. Primum incestus, copula scilicet habita cum consanguineis coniugis vsque ad gradum prohibitum. Secundum raptus alienæ sponsæ, siue de præsentibus, vt omnes censent; siue de futuro, vt probabile reputo;

§. 5.
 Septem
 crimina.

874 *Moralis Theologiae Tract. VII. Sacramenta,*
impedit hoc crimen Matrimonium cum rapta, & cum quacun-
que alia. Tertium est vxoricidium; si enim fiat authori-
tate priuata etiam in adulterij commissi vindictam, impedit
cum alia quacumque Matrimonium: non ita viricidium, vt
probabilius affirmo. Quartum crimen, est susceptio proprii
filij in Baptismo, vel Confirmatione, si fiat animo insidiandi
Matrimonio, vt scilicet alter coniux priuetur debito coniu-
gali, ob impedimentum inde confurgens spiritualis Affinita-
tis; impedit autem cum quacumque alia hæc culpa Matrimo-
nium. Quintum crimen, Presbytericidium, quomodocun-
que. Sextum solemnem pœnitentia: impedit enim, donec illa
durat. Scio, hodie solennes pœnitentias in vsu non esse. Se-
ptimum crimen est Matrimonium cum Moniali de facto:
impedit enim cum aliqua quacumque.

CAPVT VIII.

De dispensationibus Matrimonialibus.

§. I. III. **E** Voluisti sigillo 1. Dispensationis legum materiam,
Dispensationes. attigisti. In presenti de alijs questionibus instituti huiusce pro-
prioribus periculum faciamus. An potestas Papa dispensandi in
omnibus Matrimonij impedimentis? Non est potestas illi dis-
pensandi in impedimentis iure diuino naturali dirimentibus,
v. gr. coniugium cum filia, sed in iis omnibus, quæ iure
Canonico tantum dirimunt. Vnde patet in voto etiam so-
lemni sacro Ordini annexo, & professioni Religionis dispen-
sare posse.

III. An in omnibus impedimentis iure Canonico apposis
valeat dispensare Episcopus? Solùm potest dispensare in im-
pedientibus regulariter loquendo, si excipias incestum cum
consanguineis vxoris, Matrimonio consummato: Sponsalia,
& simplex castitatis, vel Religionis votum. Item potest cum
coniugatis dispensare ad debitum petendum.

III. Quamam causæ requiri assolent ad Matrimoniales di-
spensationes? In genere sex adnumerabo. Prima est extinctio
magnæ litis. 2. Inæqualitas Matrimonij qualitatis ob loci
angustiam, vel nimiam cognationem, nisi consanguineo, vel
affini tradatur. 3. Defectus dotis competentis. 4. Conser-
uatio facultatis in eadem cognatione. 5. Conseruatio il-
lustris

lustris familiae in eodem sanguine. 6. Excellentia meritorum siue petentis dispensationem, siue eius, pro quo petitur.

114. Rescriptorum expendere circumstantias, ne periculo subiaceant subreptionis. Non adsit veri taciturnitas, nec falsi relatio. Tunc quidem subreptivae Dispensationes, siue rescripta quaecunque gratiae, vel iustitiae censentur ex taciturnitate veri, quando tacetur veritas, quam iura expressis verbis iubent declarari: vel talis est, quae spectet intrinsecè ad dispensationem; sitve illius causa finalis. Profectò tunc ex falsi expressione rescripta vitiantur, cum falsitas contingit circa finalem causam, ita ut ea falsitate non expressa litera ~~Ne~~ ^{ne}ga-
rentur, aut eis moderamen esset adhibitum. Quod si vna sola ^{ne}ga-
causa narretur, qualiscunque illa sit, si falsa est, rescriptum non valebit. Si litera motu proprio concedantur, valent non obstante subreptione tacitae veritatis: secus si esset subreptio falsitatis narrata. Demùm si falsi expressio, aut veri taciturnitas contingit tantùm circa causam impulsivam, licet dolo contingat, in neutro foro litera vitiantur; si autem sit circa causam finalem, ^{quae sit} aut ex causa rescripti totius, totum vitabitur, siue dolo, siue ignoranter contingat. Porrò si solius partis est causa, quae quidem pars est omnino separata ab alia, illa sola pars vitabitur, in qua est subreptio, si verò pars habeat coniunctionem, separabilem tamen quoad valorem, tunc si neque per fraudem, neque malitiam subreptio admessa sit, valebit in utroque foro rescriptum, quoad illam solam partem, in qua subreptio non fuit: si verò per fraudem & malitiam, ea quoque pars vitabitur, in qua subreptio non fuit; non tamen ipso iure in conscientiae foro, sed post iudicis sententiam.

115. Plura sunt impedimenta, v. gr. consanguinitatis, Affinitatis, voti, &c. Omnia in eadem Dispensatione sunt exprimenda.

Quonammodo circa sanguinis impedimentum explicandum §. 2.
relatio consocietur? Primò explicandus est gradus. 2. An mixta ^{Variæ}
multiplex cognatio. 3. An linea recta, vel transversalis. 4. In ^{impedi-}
gradu & distantia inæquali exprimendum est, si mulier stipiti ^{mentori}
sit propinquior. 5. Si minor gradus exprimatur pro maiore ^{narra-}
etiam ex ignorantia inuincibili: v. g. quartus pro tertio ^{tiones.}
bitur dispensatio. 6. Gradus Affinitatis cum consanguinitatis
gradu confundi non debet; alioquin dispensatio irrita. 7. Cum
distantia à stipite inæqualis est, sufficit remotiorem gradum
exprimere, omisso propinquiore, modò is primus non sit.

116. Quid

116. *Quidnam præstandum circa narrationem impedimenti publicæ honestatis, ex Matrimonio rato, aut Affinitatis?* Primò exprimendus est gradus, sicut in consanguinitate. 2. An duplici titulo affines; vel duplex publicæ honestatis impedimentum. 3. Si affinitas ex fornicatione iterata sit contracta, non est opus exprimere copulam multiplicatam fuisse. 4. Non est opus explicare in affinitate, aut publicæ honestate matrem fornicatæ ipsi stipiti propinquitatem. 5. Exprimendum an publicæ honestas sit ex Matrimonio, an ex sponsalibus. 6. Explicanda est distantia graduum in linea recta, vel transuersali.

117. *Explica narrationem circa cognationem spiritualem perficiendam.* Primò, exprimenda persona, quacum vinculum intercedit. 2. An baptizauerit, vel tenuerit; idem est de Confirmatione. 3. Si plures tituli.

118. *Suppone impedimentum esse voti, seu iuramenti: quid tunc?* Non est necessum, actus repetitionem exprimere; quia per repetitionem nouum vinculum non additur. Certè valet Dispensatio in voto, vel iuramento Deo facto, si vnum pro alio exprimat. *Iuramentum ad Confirmationem voti factum est.* Vna cum voto dispensatur, facta solius voti mentione; quia quasi vnum reputatur: secus res habet, si iuramentum non dependeat à voto. In dubio quidem, præsumendum est in voti confirmatione esse commissum. Cùm votum non nubendi, v. gr. in damnum tertij vergit, explicandum. Professus & simul Ordinatus in sacris vtrumque debet exprimere solemne votum. Item exprimendus gradus Sacerdotij, Diaconi, aut Subdiaconi.

119. *Quid si habita copula sit, quando dispensatio consanguinitatis, aut affinitatis veritur?* Exprimendum est. Si copula contigit ante Papæ Dispensationem, vel applicationem Dispensationis Pontificiæ ab Ordinario: si tractatus interuenit de Matrimonio ineundo: si ^{ex pacto contracta} contractum est copula dare operam, spe facilius dispensationem obtinendi; vel certè copula habita eo animo est. Alioqui quidem Curia stylo subreptio censetur dispensatio.

120. *Expirant ne commissiones in Matrimonij impedimentis morte concedentis?* Minimè, si res integra est.

121. *Ad valorem dispensationis sufficit concessio per verbum, fiat?* Ita. Ad probationem autem, & ad agendum in iudicio, literæ expeditæ requiruntur. Causæ item dispensationum debent verificari tempore concessionis Papæ, alioqui subreptiæ censentur.

122. *Quid*

122. Quid, quando dispensatio maritalis alicui committitur, qui tamen obierit? Si solum delegati nomen exprimitur, & ex adiunctis contrarium non conitet, in dubio censenda est personalis delegatio, & consequenter illius obitu extinguetur. Si autem solum nomen dignitatis explicatur, nisi ex circumstantiis contrarium colligatur, realis censenda erit delegatio, & consequenter illius morte non expirabit, sed ad successorem in dignitate transibit.

CAPVT IX.

Praxis circa materiam de Matrimonio ex Societatis
IESV Doctoribus.

123. **N**ecessarium ne Matrimonium? Ita planè non in indiuiduis humanis seorsum, sed tota in specie. Unde si seculares ad speciem propagandam deficerent, tenerentur Clerici, ac Religiosè ducere uxorem. Sanch. tom. 1. de Matr. natura, lib. 2. d. 3. n. 4. §. 1. De Matrimonij

124. Potest ne aliquando Matrimonium inter fideles non esse sacramentum? Potest v. gr. si contrahentes (qui sunt huius Sacramenti ministri) non habent intentionem celebrandi Matrimonium tanquam rem sacram, non esset, Sacramentum, cum ad Sacramenti essentiam concurrere debeat intentio ministri: & tamen valeret in ratione contractus. Vasquez tom. 2. in 3. part. d. 138. cap. 5. Sanct. num. 6. Sanch. Valq. Sanct.

125. An Matrimonium per Procuratorem celebratum sit Sacramentum? Ita planè; (quidquid Estius, & Syluius in contrarium asserant) qui contrahentes in absentia intendunt saltem implicite Sacramentum efficere. Unde tenentur curare, vt in gratia sint, saltem cum Procurator eorum nomine contrahit. An ne ipse Procurator in gratia teneatur existere? Non, quia absentium nomine agit, & ipse non recipit Sacramentum. Sanctius sic tom. 1. lib. 2. d. 21. q. 2. n. 10. Sanch.

126. Contractus matrimonialis inter infideles, quam modo sit Sacramentum, cum ad fidem conuertuntur? Ait Rebellus part. 2. lib. 2. quest. 2. num. 2. coniuges infideles ad fidem conuersos, vbi primum novos consensus exprimunt, vel antiquos aliquo signo confirmant, gratiam recipere, & eorum Matrimonium Sacramentum euadere. Sanchez autem tom. 1. lib. 2. d. 9. Sanch.

878 *Moralis Theologie Tract. VII. Sacramenta,*
disput. 9. num. 5. Matrimonium asserit infidelium per Bap-
tismi susceptionem Sacramentum fieri absque vilo con-
sensu, eo quod incipiat vñionem Christi cum Ecclesia re-
præsentare.

Laym. 127. *Quidnam de huius Sacramenti materia, & forma?*
Docet Laymanus lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 3. mate-
riam esse coniugum corpora mutuo tradenda, formam
Sanch. verò eorundem verba. At Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 6. docet, in-
ternum consensum esse materiam, verba verò formam.

Sanch. 128. *Consensus ne contrahentium, qui est causa efficiens in-
strumentalis Matrimonij, præstari ne potest per nutus & signa?*
Potest, nec necessaria sunt verba. Sanchez lib. 3. d. 3. num. 10.
quia licet in iuribus, quos citat consensum per verba expri-
mi dicatur nullum tamen præceptum habetur. Addit con-
trahentes per signa, cum possint per verba, venialiter de-
trahentes per signa, cum possint per verba, venialiter de-
linquere.

Henriq. 129. *Debet ne consensus utriusque coniugis simul eodem*
tempore exhiberi? Sufficit præberi simul moraliter, id est, quod
Conin. magno interuallo non distet utriusque consensus. Porro
Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 6. magnum interuallum repu-
tat duos annos. Arbitrio prudentis dandum, qui atten-
tis circumstantiis id decernat. Coninco de Sacram. disp. 24.
dub. 7.

Sanch. 130. *Dixisti, consensum fictum nullum reddere Matrimo-
nium: rogo, an teneatur qui fide contraxit, iterum ex animo*
Laym. *contractum inire? Docet Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 11. num. 5.*
non teneri. Alquis improbauit, asserens in praxi, viam ad
decipiendas fœminas aperiri. At ex Laymani lib. 5. tract. 10.
part. 2. cap. 6. num. 1. approbatione, vel praxi potest hisce in
casibus addici: si decepta fœmina falsò sese virginem osten-
tauit: si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus ti-
meantur: si decipiens sit status longè eminentioris: si de-
cepta, postquam deceptionem agnouit, aliam compensatio-
nem sponte recipiat; si deceptor aliud matrimonium ex ani-
mo contraxit.

Sanch. 131. *Quid si Matrimonium ex defectu consensus inu alidum,*
quis reualidari velit? Putat Sanchez lib. 2. d. 32. n. 12. & 13.
sufficere, vt coniux, qui consensum non præstiterat, præstet, si
alter deceptionem ignorat; quia consensus ignorantis ve-
rè & legitime præstitus in contractu, habitualiter perse-
uerat.

132. *Liberum debere esse consensum dixisti: rogo, an ma-
rimonium iniuriam cogente patre, validum sit? Pater peccat*
mortali

mortaliter, & matrimonium nullum est. *Sanchez tom. 1. lib. 4.* Sanch.
disp. 22. addens huiusmodi parentem non ideo Tridentini
sess. 24. cap. 9. excommunicationem contrahere. Porro filius
 non tenetur patri cogenti obedire; & iusta ex causa contradi-
 centibus parentibus: potest ducere uxorem, *Hurtad. de Matr.*
d. 6. diff. 9. n. 32.

133. *An consensus conditionatus sufficiat ad validitatem*
matrimonij: v. g. contrahis cum hac licita conditione: Contraho
tecum, si pater tuus annuerit: convalidatur ne huiusmodi con-
sensus purificata conditione; Asserit Coninch de Sacram. d. 29. Conin.
dub. 1. concl. 3. num. 11. quia ceteri contractus conditionales
 tenent purificata conditione, absque nouo consensu. Subscri-
 bo si conditio coram Parocho & testibus (vel saltem Paro-
 cho, & testibus agnoscentibus) impleatur. Placet *Rebellus p. 2.* Rebell.
lib. 2. q. 10. sect. 6. num. 44. docens, tale matrimonium reuali-
 dari absque nouo consensu, si contrahentes expressè pacifi-
 cantur, vt matrimonium, adueniente conditione statim fiat,
 & in eodem consensu saltem virtuali permaneant.

134. *Obstat ne libertati coniugij pactum, quod vir perpetuò*
in domo uxoris habitet? Non obstat; sed si accidat noua causa
domi cilium mutandi, non tenet pactum etiam iuramento fir-
matum. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 40. n. 2. Sanch.

135. *Dixisti, Matrimonij ministrum, seu causam efficientem*
principalem esse ipsos etiam contrahentes: an probabile sit, esse
Sacerdotem, seu Parochum eos coniungens? Docet Vasquez in 3. Vasq.
p. tom. 4. c. 4. n. 41. opinionem Cani id asserentis improbabi-
 lem esse, & nota dignam. Obiicit *Toletum lib. 7. cap. 6. num. 4.* Tolet.
 asserentem, ante Tridentinum non fuisse necessarium mini-
 strum, esse tamen post illud. Intelligendus Cardinalis de præ-
 sentia Parochi. Alioqui enim Sacramentum sine ministro
 constitit, nec Ecclesia aliquid potest de essentia Sacramenti
 immutare.

136. *An qui in peccato contrahit, duplex peccatum perpe-*
trat? Asseruit Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 136. cap. 3. num. 38. Vasq.
 quia & ministrat & recipit Sacramentum. At *Filliucius tom. 1.* Filliuc.
traçt. 1. cap. 6. num. 87. vnum peccatum tantum committere
 docet; quia quamuis sit minister, non est tamen ad hoc spe-
 cialiter deputatus.

137. *An Matrimonium contractum ab impuberibus vali-*
dum sit? Multi asserunt, ante pubertatem; (quæ in mare est
annorum quatuordecim, in fœmina duodecim) nisi malicia
suppleat ætatem, esse inualidum matrimonium. At Sanchez Sanch.
tom. 1. lib. 1. d. 17. num. 6. contrarium affirmat; quia matrimo-
 nium

nium per verba de præfenti inter impuberes permissum est, c. fin. de spons. impub. c. vnic. §. idem quoque, eodem tit. in 6. quali contraheretur per verba de futuro.

138. *Potest ne talis atas per unum, aut alterum mensum anticipari, absque causa?* Potest; quia quod parum distat nihil distare videtur. *Rebellus lib. 3. q. 16. sect. 2. num. 16.* At *Hurtadus de Matr. d. 21. diffic. 12. num. 45.* requirit ætatem mathematicè completam; quia termini in iure statuti indiuisibiliter sumi debent, vt de pretio rerum patet.

139. *Petrus surdus & mutus à natiuitate est: potest ne uxorem ducere?* Docet Sanchez posse si cæcus non sit simul à natiuitate, & polleat ingenio; quia potest signis doceri quid sit matrimonium, & suum aliis consensum significare. *Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 8. n. 12. Cæcus à nataliio est.* Non potest contrahere ob contrariam rationem. *Sanchez n. 13.*

§. 2. *140. Scio, Matrimonium per Procuratorem contrahi posse: exprime huiusce contractus leges.* Procurator viri potest esse femina; quia est tantum instrumentum verba ministrans. Non requiritur in eo ætas determinata, & potest sine scriptura institui, & à fortiori sine Parocho, & testibus; quamuis matrimonium postea coram prædictis sit iucundum. Non debet Procurator suum mandatum excedere, alioquin matrimonium foret nullum. *Ex Sanctio & alijs.*

Mittit quis Procuratorem ad contrahendum, & postea incidit in amentiam: validum ne matrimonium? Asserit Sanchez *tom. 1. lib. 2. d. 11. num. 12.* quia manet consensus virtute, cum non sit reuocatus: ob quam rationem valet etiam Baptismus datus amenti, qui ante amentiam petiit, ex *cap. maiores, de Baptismo.*

141. *Validum ne Matrimonium per litteras?* Ita planè. Duplicem modum adnoto. Primus, exarantur litteræ, mittuntur per nuncium cum potestate acceprandi consensum nomine contrahentis: quod est, contrahere simul per litteras, & procuratorem. Secundus est; scribitur in litteris consensus & acceptatio traditionis alterius, quibus coram Parocho & testibus, lectis, si altera pars consentit, tenet matrimonium. *Ex Sanchez, & alijs.*

§. 3. *142. Scio, contrahentes ante factas denunciations peccare mortaliter, sed validum esse matrimonium: rogo, potest ne sine mortali vna ex tribus omitti?* Possè, si periculum impediti menti probabiliter absit, Sanchez asseruit *tom. 1. lib. 3. disp. 5. num. 8.*

143. *Vt omittantur denunciations, aut differantur, quinam potest*

potest dispensare? Parochus solum in articulis mortis dispensat cum concubinarius velit ducere concubinam ad conscientiae quietem, aut filiorum legitimationem, & non esset facilis ad Ordinarium aditus. Extra hunc casum solus Ordinarius cum causa iusta dispensare potest, ad omissionem denunciationum, vel ad translationem (ex timore ne malitiosè contractus impediatur) vsque quo contractus celebratus sit. *Coninch. de sac. d. 27. dub. 5. num. 53.*

Conin.

144. Quinam nomine Ordinarij ad dispensationem denunciationum sit intelligendus? Ex Sanctio d. 3. num. 4. Episcopus, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt Abbates, &c. Dispensare ne potest Vicarius Episcopi generalis? Potest, quia Ordinarius est, nisi huiusmodi facultatem sibi Episcopus reseruauerit. *Sanchez num. 13.*

Sanct.

Sanch.

145. Petrus contrahens pertinet ad Vallisoletanam diocesim, Maria ad Burgensem: an necessarium sit, Ordinarium vtrumque dispensare? Sufficit alterutrius Ordinarij; quia hac in re sponsi se habent vti vna persona. *Sanchez lib. 7. d. 7. num. 7.*

Sanch.

146. Vbinam facienda denunciationes? In Parochiis, vbi sponsi diutius sunt commorati. *Sanchez lib. 3. d. 6. num. 6.*

Sanch.

147. Possunt ne fieri denunciationes extra Ecclesiam: Ita, si locus aptus ad diuulgationem. *Sanchez apud Villalobos tom. 1. tract. 13. d. 24. num. 3.* Addit, & in pro festo die, exigente causa, & populo concurrente vt in festo.

Sanch.

148. Possunt ne tribus continuis Paschatis diebus denunciationes proferri? Non, necessarium enim, vt inter vnam & aliam duorum saltem dierum spatium intercedat. *Layman lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 10.*

Laym.

149. Reuelandum ne impedimentum occultum ex vi denunciationum? Afferit *Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 13. num. 2.* eum, qui solus scit, teneri manifestare; quia ex c. praterea, de spons. vnus testis sufficit, ad impediendum Matrimonium.

Sanch.

150. Dixisti, Matrimonium ex Concilio, requirere Parochi & duorum testium presentiam: debet ne Parochus sponfos interrogare? Ita quidem, de mutuo consensu liberè emittendo, non autem si aliquod impedimentum habeant. *Sanchez tom. 1. lib. 3. d. 38. num. 8. & 10.* Imò si constet Parocho de sponforum consensu, non peccat mortaliter non interrogando. Ex eiusdem assertione.

§. 4.

De Pa-

rocho, &

testibus.

Sanch.

151. Scio debere, post consensus expressionem profari: Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccaret ne si omitteret? Solum venialiter; quia nec materia est grauis, nec grauis obligatio

K K K

gatio

Conin. gatio ex verbis Concilij deducitur. *Coninob. de Sacram. d. 27. dub. 4. num. 45.*

152. *Quinam Parochus debeat assistere, si coniuges ad diuersas Parochias perineant? Vel Parochus sponsi, vel sponsae; & Parochus vnius in Parochia alterius. Minimè verò omnino extraneus sine licentia proprij. Sanchez tom. 1. lib. 3. d. 19. num. 11.*

Sanch. 153. *Quid si Parochus extraneus assisteret, aut Sacerdos alius sine licentia proprij Parochi? Incurreret ipso facto suspensionem Tridentini sess. 24. c. 1. de reform. Vbi moderata fuit poena excommunicationis lata in Clement. 1. de priuat. & poena suspensionis triennalis cap. ult. §. fin. de cland. contra Parochum assistentem matrimonio clandestino: & commutata in arbitrariam Ordinario. Hurtado de Matrimon. d. 15. diff. 17. num. 55.*

Hurt. 154. *Matrimonium coram Parocho & testibus contractum inualidè, reualidandum Pontificis dispensatiuè: requiritur ne cum reualidatur praesentia Parochi, & testium? Affirmat Comitolus lib. 1. quest. 120. num. 3. At Rebellus p. 2. lib. 3. quest. 9. part. 5. & 6. negat, si impedimentum est omnino occultum, & ad forum externum deduci non potest; quia Tridentinum requirit huiusmodi praesentiam, ad matrimoniorum clandestinorum exterminationem. Ad hoc non est clandestinum, quia in facie Ecclesiae, & quidem quoad apparentiam, & praesumptionem, validè.*

Rebell. 155. *Valet ne saltem pro sponsalibus contractus sine Parocho, ac duorum testium assistentia? Afferit Henriquez lib. 11. cap. 5. num. 4. Alij negant; quia cum sic contrahentes contraueniant Concilio, potius videntur irrisionis actum exprimere, quam aliqua ratione validum.*

Henriq. §. 5. 156. *Potest ne Episcopus prohibere, ne Matrimonium domi De loco, contrahatur? Reginaldus tom. 2. lib. 32. cap. 33. num. 242. ne- & tem- gat; quia vbi nullum est impedimentum, Parochus coniun- pore, quo gere debet volentes contrahere in facie Ecclesiae. Vt autem celebra- matrimonium in facie Ecclesiae celebrari dicatur, non est ne- tur con- cesse, vt in ipsa Ecclesia materiali fiat; sed vt Abbas in c. fin. iugium. de clandest. desp. num. 9. testatur satis est si fiat coram fidelium Regin. multitudine.*

Saa. 157. *Potest ne celebrari coniugium in rurali domo, ad quam recreationis gratia sponsi profecti essent, vno aut altero die commoraturi, si ditioni alterius Parochi domus illa subdita sit? Afferit Saa v. Matrimonium num. 2. proprium Parochum in ordine ad Matrimonium esse Parochum, in cuius Parochia alteruter*

alteruter habitat etiam ex parvissimo commorationis tempore.

158. *Quandonam nuptiae haud possint celebrari?* Matrimonium semper celebrari potest etiam tempore interdicti. Excipie tempus interclusum à media nocte præcedente primam Dominicam aduentus, vsque ad festum Epiphaniæ; & à media nocte ante feriam quartam Cinerum vsque ad Dominicam in Albis. In quibus non prohibetur matrimonij consummatio; nec sponsæ in domum sponsi priuata traductio: sed benedictio nuptialis, & traductio sponsæ solemnis.

159. *Quodnam peccatum est hisce in temporibus traducere solemniter sponsam in domum sponsi, & conuiuia facere?* Aliquis mortale asseruit. At Sanchez tom. 2. lib. 7. d. 7. num. 18. aut non esse peccatum, aut tantum veniale, docuit; quia id vsus obtinuit, Prælati coniuuentibus. Sanch.

160. *Tenetur ne coniux alterius seminationem expectare, si possit?* Asserit Sanchez tom. 3. lib. 9. d. 17. num. 5. non teneri; quia aliqui edocent, semen mulieris nec actiue, nec necessario ad generationem concurrere. §. 9. De Copula conjugali.

161. *Potest ne uxor parum venerea frigida manere, nec ueneri cooperari cum debitum reddat?* Affirmat Præpositus in 3. part. quest. 6. d. 4. num. 35. quia hoc, ex illorum sententia, ad generationem sufficit. Alioqui sterilis petere, & reddere debitum non posset. Sanch. Præp.

162. *Est ne peccatum vllum ad feminam grauidam accedere?* Aliqui putant esse veniale, secluso incontinentiæ periculo. Coninch d. 34. dub. 9. concl. 4. nullum esse peccatum probabilius asseruit. Conin.

163. *Quodnam piaculum est, ad menstruatam accedere?* Putat Sanchez d. 21. num. 2. probabiliter nullum esse peccatum. Sanch.

164. *Peccant ne venialiter conuues captanda voluptatis causa?* Negatiue respondet Sanchez d. 29. quest. 3. quia licet primarius copulæ conjugalis finis sit speciei propagatio, sunt alij fines secundarij, nempe sedatio concupiscentiæ, &c. Sanch.

165. *Vllum ne piaculum coire, solum ad valetudinem conseruandam, quando alia remedia non desunt?* Veniale peccatum esse Henriquez ait lib. 11. cap. 15. num. 5. sed Saa nullum esse docuit; quia indiuidui conseruatio finis secundarius Matrimonij est. Hentiq.

166. *Quid si id gerant, vitanda fornicationis causa, etiamsi alijs remedijs concupiscentia sedari posset?* Nec venialiter peccant; quia oppositum nimis graue onus coniugali existit.

Laym. steret statui. *Laymanus lib. x. tract. 10. part. 10. part. 2. cap. 4. num. 2.*

Sanch. 167. *Coniuges copulam interrumpunt de communi consensu, ne noceat valetudini: peccant ne mortaliter, aut venialiter? Ab utroque eos piaculo liberat Sanchez tomo 3. lib. 19. num. 3. si absit feminationis extra vas periculum.*

Posse 168. *Coniuges loco in sacro recluduntur: possunt ne licentia conjugali uti sine piaculo? Nisi inibi per longum tempus maneat. Tempus id assigna. Sanchez d. 15. n. 22. existimat mensem. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 12. num. 86. semimensem Fagundez p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 21. decem dies Suarius in 3. part. quest. 84. art. 3. d. 81. sect. 4. quattuor vel quinque dies. Aliquis ex externis asseruit, copulam conjugalem occultam in Ecclesia non esse sacrilegium, etiam si in ea coniuges non sint conclusi. Probabiliter ex sententia Antonini Diana p. 1. tract. 7. resol. 19.*

S. 7. De sponsalibus. Sanch. 169. *Quanam in aetate sponsalia contrahi possunt? Non possunt contrahi ante usum rationis; quia voluntarium non est absque discursu. Ille autem rationis usus sufficit, qui sufficit ad peccandum licet ante septennium. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 16. n. 16.*

Rebell. 170. *Ad forum autem externum quanam aetas requiritur? Septennium completum ait Coninch, ita ut saltem inceptus sit dies ultimus. At Rebellus part. 2. lib. 4. quest. 5. concl. 2. n. 2. sufficere, ait completum esse moraliter, v. gr. licet octo, vel decem dies deficerent.*

Sanch. 171. *Requiritur ne consensus contrahentium expressus, an sufficit tacitus? Hic sufficit, quando (v. g.) parentes, ipsis praesentibus, & tacentibus contrahunt. An si alij contrahant, ipsorum silentium non erit indicium sufficiens consensus; quia c. unicum, de despons. impub. in 6. hoc de parentibus tanquam quid speciale statuitur; & regula illa, Qui tacet, consentire videtur, vera est in fauorem, non in tacentis praesudicium. Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 22. num. 7.*

Sanch. 172. *Quid si parentes, vel tutores pro filiis & pupillis absentibus contraherent? Sponsalia tunc vim haberent, cum accederet eorum rati habitio expressa, vel tacita, sed per signum aliquod sensibile manifestata. An satis esset quod aentes scirent? Non quia id cap. unico disponit, quando sponsalia in eorum praesentia contrahuntur. Sanchez num. 16. Coninch autem num. 39. tunc illorum taciturnitatem sufficere docet, quando coram patre vel tutore referente tacerent?*

tacerent: secus si referant; alij, quorum non interest; quia his non tenentur suam mentem significare, sicut illis.

173. *Debet ne esse mutua sponsalium promissio?* Sanchez Sanch. tom. I. lib. 3. d. 5. num. 12. existimat, posse quem acceptare promissionem absque repromissione; in quo casu solum promittens maneret obligatus, donec alter ex nimia dilatione repromissionis & matrimonij obligationem patris tacite contemnere videretur.

174. *Dixisti sponsalia inter personas legitimas contrahi debere: num qui matrimonium contrahere non possunt, poterunt sponsalia contrahere?* Minimè, v. gr. consanguinei, nisi apponatur conditio, si Papa dispensauerit. Sic probabiliter alij. At Sanchez lib. 5. d. 5. quest. 3. num. 12. esse inualida putat huiusmodi sponsalia non solum accedente conditione, sed accedente iuramento; unde potest vterque contrahens ante & post dispensationem resilire. Adnotat tamen teri resilientem ad restitutionem, si magnæ expensæ fuerint in impetratione dispensationis insumptæ.

175. *Præfixit sponsus in sponsalibus tempus ad matrimonium contrahendum, vel non præfixit: rogo, quando nam matrimonium sit ineundum?* Si præfixit: contrahat eo tempore aduentante. Si non præfixit, tenetur contrahere vterque alterutro exigente. Sanchez disputat. 28. numer. 2.

176. *Sci, sponsalia inita ab impuberibus, dissolui, si adueniente pubertate vnus aut alter resiliat: rogo, si factus puber dissentit qui lem, sed non audet reclamare, num teneatur contrahere?* Coninch dubitat. 2. num. 6. putat si factus puber statim non reclamat, (intra triduum ex l. fin. cap. de err. adu.) censeri in foro externo sponsalia confirmare. At in foro conscientie satis esse, tempore statuto interius dissentire.

177. *Per ingressum Religionis dissoluantur sponsalia: an eo ipso, quod vnus ingreditur, vterque manet ab obligatione liber?* Asserit Tolerus lib. 7. cap. 21. At Rebellus lib. 4. quest. 8. Tolet. se. 6. docet dissolui obligationem solius ingredientis, donec profiteatur.

178. *Su eruenit paupertas alterutri sponso. Non tenent sponsalia; quia promissio non obligat rebus notabiliter immutatis. Superueniunt diuicia. Non ob id sponsus ab obligatione sponsalium eximeretur.* Coninch dubitat. 8. numer. 69.

179. Scio solui sponsalia, si alter sponsus oculum, aurem, nasum amittat, aut morbo contagioso afficiatur, aut immedicabili oris graueolentia: rogo, an sufficiat ad dissolutionem altera sponsa superueniens deformitas faciei, aut corporis? Si in sponsa deformitas sit talis, ut à principio existens sponsum ab sponsalibus diuertisset, liber manet ab obligatione sponsus

Sanch.

Sanchez. d. 57. n. 4.

180. An eadem deformitas in sponso sufficiat ad sponsalium dissolutionem? Non, quia in viro non magni ponderis pulchritudo. At si valde magna esset deformitas ita, ut spectantibus horrorem ingereret, aut cum turpitudine hac inhabilitas ad officium suum exercendum coniungeretur, sponsalia perirent.

181. *Occultus est defectus.* Si perniciosus, v.g. morbus contagiosus, improbi mores, grauis infamia, non potest alter sponsum alterum defectus ignarum cogere ad contrahendum. Patiens verò non perniciosum qui alterum ad sponsalia non induxit, probabiliter potest alterum cogere, probabilius non potest. *Coninch. dub. 12. n. 91.*

Conin.

Sanch.

182. *Dissoluuntur ne per votum castitatis?* Negat Sanchez tom. 1. lib. 1. d. 46. nam. 9. Alij probabilius asserunt, nec peccare sponsum, qui sacris se addicit, vel votum emittit Ordinis sacri, vel castitatis; quia sponsalia censentur contrahi sub conditione. *Nisi sponsi meliorem statum velint eligere.*

183. Scio dissolui per Matrimonium ratum alterutrum, ita ut altero contrahente per verba de presenti, alter liber remaneat semper: rogo, an contrahens omnino etiam liberetur? Asserit Sanchez d. 48. num. 3. ex iurium auctoritate. Alij asserunt non extinguì sponsalia, sed suspendi vsque ad illius Matrimonij solutionem.

Sanch.

184. *Per fornicationem dixisti sponsalia perire: fornicatur vnus, scio alterum liberari: rogo autem, an delinquens etiam liberetur?* Minimè ex c. quemadmodum 23. de iureiuran. sponsa se ab alio impudicè tangi permittit per oscula, amplexus, &c. Manet solutus sponsus. *Id sponso contingit.* Illigata manet sponsa; quia non vtrique dedecus resultat æquale, & ius solum eos in fornicationis causa æquales indicit. *Sanchez. d. 55. num. 5.* Limitat *Coninch. disp. 23. 7. num. 56.* nisi oscula, & tactus sponsi cum altera adeò frequenter gererentur, ut merito timeri posset, ne minus sit sponsam dilecturus, aut fidem ei seruaturus.

Sanch.

Conin.

185. *In fornicationem uterque incidit sponsus: dissoluitur*

turne sponsalia? Aliqui asseruere probabiliter, delictum vnius delicto alterius compensari, & neutrum resilire posse. Quemadmodum post adulterium vtriusque coniugis neuter ius repudij habet. At *Coninch. num. 63.* (probabilius mihi) docet solum sponsum resilire posse; quia maior est iniuria sponsi, quam sponsæ, altero fornicante. Nec valet adulterij paritas; quia separatio thori difficilior, quam sponsalium.

186. *Est in foro secreto coniux certus de uxoris adulterio, quod non potest probare: potest ne innocens non expectato Ecclesia iudicio, uxorem dimittere?* Affirmo cum *Sanchez*, posse, si aliorum non sequatur scandalum; quia vir in foro conscientia potest sibi ius dicere, cum defectus probationis sua culpa non proueniat.

187. *Dixisti, post Matrimonium consummatum ex consensu vnius coniugis alterum posse ingredi Religionem dummodo alter etiam ingrediatur si sit iuuenis: duo requisituro, vnum an sufficiat, coniugem ingredi Religionem S. Iohannis, seu Melitensem? alterum, quandoam dicatur coniux senex esse, ut sufficiat remanentem in seculo votum castitatis emittere?* Respondeo ex *Sanctio* sufficere Religionis Melitensis ingressum; quia verè Religio est voto præcipuè castitatis solemniter habitata, quod speciatim requiritur ad coniugis pudicitiam. Aditio ad secundam quæstionem, senem ad hunc effectum dici, si vir sit sexagenarius, quinquagenaria femina: aut eam habeat ætatem vterque, quæ ex habituali praua valetudine illi ætati respondere videatur.

188. *Post Matrimonium ratum, scio, ius apud vtrumque coniugem abstinendi duplici mense à consummatione, ut valeat ad Religionem auolare: rogo, an femina quæ vim passa esset intra bimestre, possit, viro renitente, ad Religionem transire?* Posse cum *Laymano* sentio; quia sponsus grauem illi intulit iniuriam, cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre.

189. *Parentes negant colloquium filijs indignum Matrimonium contrahentibus se in seips: an his abneganda sit absolutio, donec filios alloquantur?* Non abnegetur, si id præstant non ex odio, sed ex iusta vindicta ad alterius emendationem. Sic *Laymanus*. Monuerim tamen parentes, ut sese gerant nec grauius nec durius, quam mensura delicti postulat.

190. *Scio Tridentinum prohibere, dominos temporales, aut Magistratus habentes iurisdictionem in foro externo seculari cogere aliquem ad Matrimonium contrahendum: rogo, num parentes hæc lege teneantur, sub excommunicationis pœna? Quam-*

Sanct.

uis parentes coactione sufficiente (loquor cum Sanctio & aliis Doctoribus) ad peccatum mortale filios compellant ad Matrimonium, excommunicationem non incurunt; quia Concilium de dominis temporalibus ac Magistratibus tantummodo loquitur. *An Reges, aut Imperatores intelligantur sub dominorum temporalium nomine?* Non; quia ob dignitatis excellentiam speciatim exprimi deberent.

Sanct.

191. *Matrimonium ex gravi metu contractum est, scio eum qui metu coactus fuit, posse resilire: rogo, num etiam is qui liber est à metu resilire valeat?* Affirmatiuè respondeo cum Sanctio, modò ipse vim aut metum non intulerit; quia nullam iniuriam intulit, quam per Matrimonium sarcire teneatur.

192. *Potest quis loqui, Matrimonium contrahit per signa & nutus: an delinquit?* Sanchez asserit venialiter peccare. Ego equidem, sufficienter sic expresso consensu, nullam in eo culpam agnosco.

Henriq. Sanch.

193. *Matrimonium ante legitimam aetatem contractum esse validum scio, si malitia suppleat aetatem: rogo tamen, num sic contrahens grauius delinquit?* Contrahentem sine licentia Episcopi, & iusta interueniente causa mortaliter peccare docent Henricus. At Sanchez, quem sequor, non delinquere affirmat: quia lex præscribens aetatem, malitiam solummodò spectare videtur.

Vasq. Conin.

194. *Matrimonio copulati infideles baptizantur: rogo, an illud Matrimonium ante Baptismum contractum, post ipsum possit verum fieri Sacramentum?* Negatiuè respondeo cum Vasquez. Addo tamen ex Coninchi sententia, Deum eiusmodi coniugatis ad fidem conuersis maiorem gratiam ad ferenda onera Matrimonij impertiri, quàm infidelibus, fidei ac Baptismi ratione.

§.9. De debito coniugali.

195. *Num coniux possit primo bimestri debitum abnegare, etiamsi non cogit ingredi Religionem?* Possè assero cum Sanchez; quia potest per bimestris decursum ad Religionis statum ineundum à Deo vocari.

Sanch.

196. *Est ne licitum pactum inter coniuges sese continendi, ne proles multiplicetur?* Cum Sanctio sentio licitum esse, secluso incontinentiæ periculo. Imò & ob illam causam debitum abnegare, ne ob prolis multiplicationem ad inopiam redigantur. Sanchez nullam esse culpam docet, Saa autem solummodò esse venialem.

Sanch. Saa.

197. *Coniux scit Matrimonij nullitatem ob impedimentum*

tum dirimens, potest ne reddere debitum coniugi bona fide petenti? Scio id aliquo in casu quosdam excusare frustra quidem. Ego equidem Sanctio adhaerescens iudico nullo euentu Sanct. posse huiusmodi coniugem debitum reddere ante dispensationem obtentam, licet periculum vitæ subiret; quia nullo in casu licita fornicatio est.

198. Dubium superuenit de Matrimonij valore, scio tunc nec posse coniugem petere, nec reddere: rogo num post diligentiam adhibitam id præstare possint, licet adhuc dubitent? Possunt quidem & petere, & reddere, authore Suario. Quid si Suar. coniux cum tali dubio contraxisset? Existimo cum Sanctio pe- Sanct. tere non posse, posse tamen reddere; si alter coniux bona fide contraxerit.

199. Post bimestre quis nondum consummauit Matrimonium, & dubitat de eius valore: potest ne reddere debitum? Posse quidem, nec Religionem ingredi teneri Salas affirmat. Salas.

200. Postquam maritus perfecta actione à complexu maritali recessit, uxor libidine incitata, quia non ipsa perfecerat, tactibus se prouocat, ad seminandum: rogo num sese mollitiei crimine polluat? Ei hanc actionem licere cum Sanchez affirmo; Sanch. quia est, non mollities, sed consummatio actus coniugalis. Contrarium probabilius.

201. Postulat cum veniali culpa vir, quia iusta causa non adest, à coniuge debitum cum situs variatione, causa scilicet voluptatis: rogo, num reddendo venialiter etiam peccet foemina: aut absolute possit abnegare? Henriquez docet abnegare sub veniali debere. Ego cum Sanctio iudico teneri ad reddendum; debet enim præsumere aliam subesse causam. Quod si sciat nullam aliam esse præter delectationem, adhuc existimo posse sine veniali reddere, imò debere; quia etsi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat, debet foemina præsumere illam maiorem voluptatem coniugis strictiorem dilectionem coniugij conciliare. Henriq. Sanct.

202. Num consummetur Matrimonium ex sola viri seminatione? Cum Sanchez existimo non censerì consummatum Sanch. coniugium, nec contractam affinitatem, nisi etiam foemina seminauerit; quia fiunt coniuges vna caro per seminum commixtionem.

203. An sit circumstantia, haberi inter coniuges copulam in Oratorio priuato, ad fores Ecclesie à parte externa, in Monasterio, in Sacristia? Nec inter coniuges, neque inter non coniuges esse circumstantiam speciem mutantem docet Fagundez. Fagund.

- §.10. 204. *Post votum Religini, vel castitatis quis virginem De spon-*
salibus corruptit sub spe, & pacto coniugij: tenetur ne illam ducere? Scio
alia. Laymanum probabiliter asserere non teneri ducere illam;
Valq. quia promissio facta virgini nulla fuit, nempe promissio rei
 illicitæ contra votum. Ast ego cum Vasquez iudico teneri
 eum ducere defloratam, nisi illa gratis remittat obligatio-
 nem, aut alia illi ratione satisfaciat.
205. *Potest ne quis pubes factus, non expectata alte-*
Sanch. *rius pubertate, statim ab sponsalibus resilire?* Sanchez alle-
 rit posse; quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est
 effectus.
206. *Quid si sponso, rursus rogo, repente noua hereditas*
Sanct. *obueniat, ita ut sponsa iam illi sit inæqualis?* Affirmaui cum
 Sanctio, non ideo ius habere resiliendi; quia deceptus non fuit
 in sponsæ conditione, in qua nulla facta est mutatio. Idem
 dicendum de sponsa, si noua illi accedat hæreditas; pauper-
 tas enim superueniens magis obeest, quàm aduenientes pro-
 sunt diuitiæ, plusque statum rerum afficit.
207. *Post sponsalia cum Maria, sequuntur sponsalia &*
Sanct. *copula cum Francisca: dissoluuntur ne prima sponsalia?* Do-
 cet Sanctius non dissolui; quia illicitè contracta est illa
 obligatio. Virget quidem ratio, attamen ex sententia alio-
 rum iudico dissolui; quia posterior promissio est fortius
 vinculum, & strictior obligatio iniuriam, & damnum re-
 sarcendi. Quod si illicitè contracta noua sit obligatio, ta-
 men post contractionem grauior quidem est, obnoxiorque
 satisfactioni.
208. *Tenetur ne contrahens suos aperire defectus?* Non te-
Conin. *netur, Coninch* authore, aperire eos, qui nuptias reddunt mi-
 nus appetibiles, non tamen perniciosas, præsertim cum hu-
 iusmodi defectus aliquam infamiam habeant adiunctam.
 Vnde colligo posse sponsam vti aliquo artificio, ne sponsus
 corruptam deprehendat. Imò licet apertè se virginem affir-
 marer, non propterea lethaliter delinqueret. Postèrque co-
 gere sponsum huius occulti defectus ignarum, ad standum
 sponsalibus, & coniugium contrahendum.
209. *Potest ne sponsalium contractu licitè apponi pe-*
Conin. *na resilienti?* Posse asserit Coninch. Attamen Sanchez do-
Sanch. *cet resiliensem non teneri persolvere etiam iuramento obfir-*
 matam.
210. *Sufficit ne in sponsalibus fictus consensus?* Non suf-
Sanct. *ficere Sanctius docet; quia promissio animo ficto facta non*
 obligat, cum is, qui promittit, se obligandi animum non
 habeat.

habeat. Scio Vasquez, & Turrianum oppositum defendere
 probabiliter. Vasq.
Turr.

211. Quis sub spe & conditione coniugij fide tamen promissi virginem corrupit: tenetur ne eam ducere? Teneri putat Lessius, nisi sit longè nobilior, vel opulentior, vel putans illam esse virginem, in copula reuera non esse deprehendat. Less.

212. Rogo; an Matrimonium in primo gradu Affinitatis linea recta, v.g. inter socerum & nurum, inter vitricum & priuignam, sit irritum iure natura? Respondet negatiuè Sanctius. Imò Hurtado docet neque in primo gradu consanguinitatis linea transversa irritum iure naturæ esse, v.g. inter fratrem & sororem. Vnde occurrente necessitate in iis Papam posse dispensare affirmo. S. II.
De impedimē-
tis.
Sanch.

213. An per fornicariam copulam iure naturali affinitas contrahatur? Non contrahi Sanchez existimat. Vnde si Christianus habuit copulam cum muliere infideli, poterit deinde sibi matrimonio iungere illius sororem Christianam factam. Sanch.

214. Num peccet Parochus excommunicatus non toleratus assistens Matrimonio? Non, quia in re necessaria ad suum munus spectante communicat. An peccet grauius sponsam benedicens? Venialiter assero peccare solummodò; quia in re parui momenti, nempe ad Sacramentum non necessaria, peccat. Ex Sanctio, qui quidem adiicit posse etiam excommunicatum alteri impertiri licentiam, vt matrimonio assistat.

215. Dubitat quis, cum aliquod impedimentum habeat, & post adhibitam diligentiam adhuc dubitat: potest ne sine dispensatione contrahere? Posse Sanchez docet; quia possidet Libertas. Sanch.

216. Est ne duplex peccatum cum impedimento dirimente contrahere, transgressio scilicet iuris, & sacrilegium propter Sacramenti nullitatem? Vnicum delictum esse Filliucius affirmat. Filliuc.

217. Septem dixisti impedimenta criminum esse, impediencia quidem, non dirimentia Matrimonium: rogo an possit contrahere aliquo horum criminum reus? Assero ex Sanchez & aliis hæc septem crimina per diuturnam desuetudinem non iam impedire. Vnde qui hæc crimina admisit non tenetur dispensationem petere ante contractum. Sanch.

218. Potest ne tempore interdicti Matrimonium licitè contrahi ab ipso interdicto? Posse iudicat Sanchez; quia in interdicto Sanch.

892 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
interdicto Matrimonium non comprehenditur, nisi exprimat.

219. Peccat ne qui scienter cum excommunicato contrahit?
Sanch. Affero cum Sanctio non delinquere, nisi sit denunciatus, aut publicus Clerici percussor.

220. Sufficit ne praesumptio verisimilis de morte viri, ut mulier valeat ad secundas nuptias transire?
Laym. Laymano. Si tamen persuasio esset valde probabilis, & iustissima causa credendi, non peccaret illa, bona fide ad secundas nuptias auolans; quia in moralibus ad actiones instituendas sufficit probabilissima opinio, licet non omnino certa.

221. Coniuges ante benedictionem Matrimonium consummant: vel ante denunciations factas contrahunt. Consummando nec venialiter peccare censet Sanchez, contrahentem mortaliter delinquere idem Doctor affirmat. Quid si ante Matrimonium denunciations factae quolibet casu non fuerint?

Laym. Ante consummationem faciendas esse Laymanus docet, nisi Episcopo praetermittenda omnino videantur.

§. 12. 222. Dixisti, quinque impedimenta Matrimonio obstat, ne Speciales licite possit iniri. Votum, interdictum, sponsalia, Catechismus, circa im- crimen: rogam, de quonam voto sermo? De voto simplici Religio- ligionis, aut castitatis; quod quidem remanet etiam in Re- ra re- ligiosis nulliter per metum professis; quia votum castitatis lutiones. ob connexionem essentiali cum statu Religioso, semper valet, ut potest, & ideo saltem ut simplex. Sanchez, lib. 7. d. 37. num. 13.

123. Circa impedimentum eriminis, rogo, an suo in vi- gore persistat? Respondet Coninch de Sac. d. 30. dub. 3. n. 25. per diuturnam desuetudinem esse sublatum. Si scrupulo quis pungatur, & dispensationem petere velit ad vberiore con- scientiae pacationem, adeat Episcopum.

224. Dixisti, impedimenta dirimentia antiquitus plura per Tridentinum ad duodecim redacta, quae Concilium duo de nouo adiecit: Dixisti legalem cognationem contrahi per adoptionem alicuius in filium; scis autem duplicem esse: perfectam, qua adoptatus transit in potestatem adoptantis, sique eius necessarius haeres, de potestate supremi Principis tantum; & imperfectam, qua retinet nomen generis, quaque adoptatus sub potestate patris carnalis remanet, nec fit haeres necessarius adoptantis testantis, sed tantum intestati, Magistratus autoritate: rogo igitur, an adoptionis cognatio utriusque irriter Matrimonium? Afferit Prapostus in 3. parti. quest. 7.

quæst. 7. dubitat. 13. num. 109. quia indistinctè loquuntur. At Sanctius tom. 2. lib. 7. disput. 63. num. 8. probabilius docet solam cognationem adoptionis perfectæ dirimere, itaque interpretanda esse iura; quia in re pœnali restringi debent.

225. *Nasci dixisti hoc impedimentum inter adoptantem & adoptatum, & filios, nepotesque adoptati usque ad quartum gradum: inter filios adoptantis & adoptatum: & inter uxorem adoptantis & adoptatum, uxoremque adoptati & adoptatum: rogo, an inter duos adoptatos Petrum & Mariam adsit impedimentum?* Nullum planè; quia cum raro plures adoptari soleant, ad hoc iura non respexerunt, nec debent extendi. *Rebellus part. 2. lib. 3. quæst. 7. concl. 3. Rebellus num. 12.*

226. *Crimina quatuor dixisti Matrimonium dirimentia, quorum primum, si adulter promittat adultera, se illam diciturum, mortuo viro: rogo, si promissio sit ficta, contrahit ne adulter impedimentum?* Afferit Sanchez disput. 79. num. 10. Sed Henriquez lib. 12. cap. 14. num. 13. affirmat debere esse, ut impedimentum huiusmodi exoriat, sciam, mutuam, & reciprocam promissionem. *Layman. verò lib. 5. tract. 10. Layman part. 4. ca. 10. num. 4. putat debere esse promissionem puram, aut purificatam ante coniugis mortem; quia suspensa, & quæ pendet ex futuro euentu non dicitur simpliciter promissio.*

227. *De cultus disparitate notatu digna exprime. Uterque coniux est baptizatus; sed unus Catholicus, alter hereticus: quidnam? Validum est Matrimonium, sed illicitum. Coniuges infideles conuertuntur. Debent in Matrimonio, si non sit contra ius naturæ contractum, permanere. Alter solummodo conuertitur. Requiere debet alterum, num conuerti etiam velit, aut absque Dei offensâ cohabitare; si renuat, pro libito potest cum alia contrahere; quia primum Matrimonium solutum est. Ex Sanctio.*

228. *Suppono coniugem ad eò distare, ut commodè requiri non possit: potest ne qui Matrino conuertitur pro libito contrahere, non monita coniuge America, aut africana? Docet Sanchez lib. 7. disp. 74. num. 12. posse; quia mortaliter certum est, quod nolit conuerti, & lares relinquere.*

229. *Coniux infidelis, qui coniugem conuersam non vult sequi, potest ne aliud matrimonium mure? Potest (ait Sanchez 4. 77. num. 6.) quia nullo id sibi iure prohibetur. Non secularis quia*

quia nullum est; nec Ecclesiastico; quia ad illud non tenetur. Peccat planè contra ius naturale & diuinum prioris coniugij leges violando; quia conuersum coniugem sequi tenebatur at Matrimonio dissoluto, nil superfit, quo ad aliud contrahendum prohibeatur.

230. *Dixisti, Matrimonium Catholici cum hæretica, validum planè, sed illicitum: rogo, an possit aliqua circumstantia licitum reddi? Docent Sanchez d. 72. num. 5. Filiucius & alij*
Sanch. coniugium cum hæretica, aut infideli non esse ita malum
Filiuc. intrinsecè, vt honestari non valeat. Alij probabiliter addunt, licitum esse etiam si in aliquo casu adesset periculum peruersionis, magna, & eximia id causa exigente, v. gr. augmenti, & propagationis Ecclesiæ, tranquillitatis eius status, aut liberationis Catholicorum, qui sub aliquo hæretico Principe oppressi detinerentur; quia exponere se periculo peccandi ex magna, & virginti causa peccatum non est; non enim amatur periculum, sed illud ingens bonum, quod absque huiusmodi periculo acquiri non potest.

231. *Dixisti circa impedimentum publica honestatis, cum qui spondit cum aliqua, non posse, ea viuente, vel mortua, cum consanguinea eius in primo gradu contrahere post Tridentinum sess. 24. cap. 3. qui vero contraxit, prohiberi vsque ad quartum gradum inclusiuè: rogo, an soluantur hoc impedimentum, si sponsalia communi consensu soluantur? Putat Sanchez lib. 7. d. 65. num. 21. non solui; quia remanet post mortem quæ est maior sponsalium dissolutio. Profectò tanti viri venia, argumentum non virget. Ideo enim sponsa mortua, sponsalia non dissoluantur, quia illa præsumitur decessisse, vel saltem debuisse decedere cum ea voluntate, cum qua sponsalia contraxit. At in nostro casu adest voluntas expressa sponsalium dissolutionis.*
Sanch. *Rebellus part. 2. lib. 3. quest. 14. num. 3. adducens pro hac sententia Cardinalium declarationem.*
Rebell.

232. *Circa impedimentum de impotentia perpetua, quaeritur, an possit spado, aut impotens nubere ad viuendum castè? Minimè; quia de intrinseca Matrimonij ratione est traditio potestatis ad usum, & copulam conjugalem, quam impotentes tradere non possunt. Vnde Bulla Sixti V. anno 1587. edita declaratur eunuchorum prorsus euiratorum matrimonia cum quibusuis mulieribus siue scientibus siue ignorantibus esse, & semper fuisse irrita.*
Henric. *Henricus lib. 12. cap. 8. num. 1.*

233. *An in Confessione eunuchi circumstantia impotentia sit exponenda? Docet Cardinal. Lugo de Pœn. d. 16. sect. 6. Lugo. num. 338. explicandam non solum in peccato fornicationis, sed etiam in peccatis internis contra castitatem. At dubitat Filliucius, an talis circumstantia mutet Filliuc. speciem.*

234. *Tenetur ne mulier inepta ob nimiam arctitudinem pati incisionem? Aliqui asserunt teneri pati, si absque periculo mortis, aut grauis, ac periculosa infirmitatis potest; quia sibi imputandum est, quod sibi ante nuptias non prospexerit. At Hurtado & alij docent, si foemina ex se sit apta Hurt. ad copulam, vir autem eius inueniatur ineptus ad illam, non teneri pati incisionem, etiam si commodè valeat, quia cum defectus sit ex parte viri, ipsi incumbit remedium adhibere, & se reddere aptum: praesertim cum huiusmodi incisionem non facillè patiatur honestas. Matrimonium igitur dissoluendum, si spes adest infra triennium claustra rumpendi, id tempus de iure debet expectari.*

235. *Circa impedimentum duplex à Tridentino additum, rogo, quandonam raptus dirimat Matrimonium? Quando raptus sit causa contrahendi, non si fiat causa libidinis. Sanchez tom. 2. lib. 7. d. 13. num. 4. Sacra Congregatione declarante. At Saa v. Matrimonium num. 9. contrarium docuit, aliamque declarationem adducit. Sanch. Saa.*

236. *Rapta consensit quidem, sed tamen parentibus illata est iniuria. Non confurgit impedimentum, Sanctio auctore n. 3. Sanct. quia Concilium solum intendit libertati nuptiarum consulere, ne scilicet virgines nubere cogentur. Scio Saa contrarium asseruisse.*

237. *Circa Matrimonium clandestinum, quaeserim, an apud locum, ubi Concilium receptum non est, possit quis adueniens eo animo accedens, contrahere sine Parochi ac duorum testium praesentia? Aliqui asseruerunt posse Hispanum pergere ad Galliam animo inibi contrahendi clandestinè: licet mox in Hispaniam sit reuersurus; quia lex generalis non obligat personam nisi dependenter à loco in quo recipitur. Profectò apud Zypanum lib. 4. titul. de spons. & Matrimon. cons. 6. legi contrarium à sacra Congregatione declaratum anno 1628.*

238. *Apud Galliam (v. gr.) Tridentinum receptum non est: rogo, an impedimenta iuris antiqui, quae per Tridentinum sublata sunt, in Gallia sublata esse intelligantur? Affirmatiuè respondeo;*

896 *Moralis Theologia Tract. VII. Sacramenta,*
respondeo; quia credendum est, intentionem Concilij fuisse, ubi seruari per omnia temporum iniuria non permittit, ibi obseruari debere, (posse saltem) possibilis. *Præpositus 2.2. quest. 95. d. 1. dub. 7. num. 27.* Promulgatio Romana, quæ sola ad onera non fuit sufficiens, sufficiens fuit ad iuamina, & ad onera tollenda; quia ad hoc ob ius libertatis multo pauciora sufficiunt, quàm ad onera imponenda requiratur.

AD